

کانون کارشناسان رسمی دادگستری

شماره سوم
مرداد و شهریور ماه ۱۴۰۴

خبرنامه داخلی

Official Expert Organization, Tehran

استان تهران

در گفت‌وگو با دادستان انتظامی کانون
کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران بررسی شد:

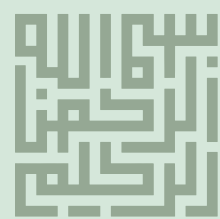
**آسیب‌های حذف مقوله
«مرور زمان» به کارشناسان**

نایب رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری
استان تهران مطرح کرد:

کانون در مسیر تحول دیجیتال

**برگزاری مجمع
عمومی عادی سالیانه
کانون کارشناسان رسمی
دادگستری تهران**

کانون کارشناسان رسمی دادگستری

Official Expert Organization, Tehran

سر مقاله / آسیب های قانون تسهیل به تحقق عدالت	۲
آسیب های حذف مقوله «مرور زمان» به کارشناسان	۴
کانون در مسیر تحول دیجیتال	۱۲
دو قانون آسیب رسان به نهاد کارشناسی و عدالت	۱۵
تبعات ورود شورای عالی کارشناسان به ساحات اجرا	۱۹
بایسته های بازنگری شایسته در قانون کارشناسان رسمی دادگستری	۲۲
اعتبار امضا و اثر انگشت و نحوه تنظیم قراردادهای رسمی و عادی	۳۰
ریسک ها و استراتژی های بیمه ای در صنعت دریانوردی	۳۴
آسیب شناسی کالای خطرناک در حادثه بندر رجایی	۳۷
نگاهی به عملکرد آموزش کانون کارشناسان رسمی استان تهران	۴۶
آشنایی با مفاخر کانون: مرحوم مهندس مصطفی کتیرایی	۵۰
تأسیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری	۵۲
روایت های کارشناسی	۵۶
خبرنامه	۵۸
کتابخانه	۶۲

خبرنامه داخلی کانون
کارشناسان رسمی
دادگستری استان تهران

شماره سوم / مرداد و شهریور ماه ۱۴۰۴

صاحب امتیاز: کانون کارشناسان رسمی
دادگستری استان تهران

مدیرمسئول: محمدجواد تیموری

شورای سردبیری: حسین احمدی،
منصور صفرزاده، حامد خانجانی

داوران مقالات: احمد علیجانی، بهرام
همتی، رامش جعفریزاده، محمدزاهدی،
سید مهدی حسینی، محمد بیات، پرویز
رزمیانفر، علی حسینی فراهانی، ناصر
حجتی، محمد رضا پور، اکبر کریمینیک و
محمد رضا رشیدی

ویراستار ادبی: هانیه نعیمی

طراحی و صفحه آرایی: محمد طاهری

چاپخانه: آیین چاپ تابان

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

۱۵

۱۳

۱۲

۱۹

۴۰

آسیب‌های قانون تسهیل به تحقق عدالت

آمدن نمره ملاک در سال‌های بعد، بدون نیاز به ارتقای دانش، وارد عرصه کارشناسی می‌شوند. در چنین شرایطی، «تخصص‌گرایی» فدای «کمیت‌گرایی» خواهد شد.

از سوی دیگر، نهادهای متولی مانند کانون کارشناسان رسمی، با افزایش ناگهانی و انبوه متقاضیان، دیگر توان و امکانات لازم برای برگزاری دوره‌های کارآموزی باکیفیت و نظارت مؤثر بر عملکرد کارشناسان را نخواهند داشت. به عنوان نمونه، در حالی که مجموع کارشناسان عضو کانون تهران، تا سال ۱۴۰۴ حدود ۳ هزار و ۶۰۰ نفر بوده است، با برگزاری نخستین آزمون کارشناسی بر اساس قانون تسهیل در سال ۱۴۰۲، به یکباره حدود ۲ هزار و ۵۰۰ نفر به جمع کارشناسان این کانون افزوده می‌شوند.

حرفه کارشناسی رسمی، برخلاف تصور این قانون، یک «کسب‌وکار» صرف نیست. کارشناسان رسمی در مراجع قضایی باید به واسطه دانش وسیع و تجربه بالا، به منزله «چشم قاضی» عمل کنند تا نظرات تخصصی آنان، مبنای صدور آرای دادگاه‌ها قرار گیرد. کاهش سطح علمی و افزایش بی‌رویه تعداد کارشناسان، به حقوق مردم خسارت وارد می‌کند؛ چرا که در نهایت، این مردم هستند که با دریافت خدمات کارشناسی ضعیف، متضرر می‌شوند و حقوق‌شان در دادگاه‌ها تضییع می‌شود.

اگر موجه بودن قانون تسهیل را در افزایش تعداد کارشناسان، با استناد به «کمبود کارشناس» و «تراکم پرونده‌ها» بپذیریم، آیا این منطق را می‌توان به سایر ارکان دادرسی نیز تعمیم داد؟ آیا قوه قضاییه حاضر است با همین استدلال، برای حل معضل تعدد پرونده‌ها و کمبود قاضی که به اطلاع دادرسی می‌انجامد، با تصویب یک قانون مشابه، ملاک‌های گزینش قضات را تنزل دهد و با برگزاری آزمون‌های تسهیل‌شده، هزاران قاضی

تصویب «قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» توسط مجلس شورای اسلامی، با اهداف ظاهری از قبیل رفع انحصار، ایجاد اشتغال و ارائه خدمات ارزان‌قیمت به مردم، موجی از نگرانی‌ها درباره آینده حرفه‌های تخصصی، از جمله کارشناسی رسمی دادگستری را به همراه آورده است. این قانون که به‌ویژه در ماده ۴ خود، شرایط صدور پروانه کارشناسی رسمی را دگرگون کرده است، می‌تواند با تضعیف معیارهای صلاحیت‌سنجی، نه تنها به کیفیت خدمات حقوقی آسیب بزند، بلکه تحقق عدالت را نیز با چالش‌های جدی مواجه کند.

برای درک بهتر پیامدهای این قانون، وضعیتی را تصور کنید که در آن، دانشگاه تهران، به عنوان یکی از مراکز علمی برتر کشور، موظف شود تمام متقاضیان ورود به رشته‌های پزشکی یا مهندسی را در یک دوره کوتاه چندساله بپذیرد. آیا با پذیرش چندبرابری دانشجویان، امکانات آموزشی و اداری این دانشگاه پاسخگو خواهد بود؟ آیا کیفیت آموزش و پرورش متخصصان حفظ می‌شود؟ و آیا با افزایش چشمگیر تعداد فارغ‌التحصیلان، موقعیت‌های حرفه‌ای مطلوب برای آنان فراهم خواهد شد؟ پاسخ این پرسش‌ها آشکارا منفی است. قانون تسهیل مجوزهای کسب‌وکار در حوزه حرفه‌های وکالت و کارشناسی رسمی، دقیقاً در حال اجرای چنین سناریوی نامطلوبی است.

یکی از نخستین و جدی‌ترین تبعات این قانون، تنزل کیفیت علمی و تخصصی کارشناسان رسمی است. بر اساس تبصره ۱ ماده ۴ این قانون، داوطلبان با کسب حداقل ۷۰ درصد امتیاز میانگین نمرات یک درصد برترها در هر رشته، پذیرفته می‌شوند. این فرمول ریاضی، به صورت ذاتی باعث کاهش تدریجی سطح علمی پذیرفته‌شدگان در سال‌های آتی می‌شود. افرادی که در سال‌های اول به دلیل ضعف علمی رد می‌شوند، با پایین

حرفه کارشناسی رسمی، برخلاف تصور این قانون، یک «کسب‌وکار» صرف نیست. کارشناسان رسمی در مراجع قضایی باید به واسطه دانش وسیع و تجربه بالا، به منزله «چشم قاضی» عمل کنند تا نظرات تخصصی آنان، مبنای صدور آرای دادگاه‌ها قرار گیرد

از مسئولان قوه قضاییه، شورای محترم نگهبان و نمایندگان مجلس انتظار می‌رود تا با بازنگری فوری در این قانون، زمینه‌ساز تصویب و اجرای لایحه‌ای اصلاحی شوند که در چارچوب «سند تحول قضایی»، ضمن توجه به نیازهای واقعی بازار، کیفیت، صلاحیت و شأن والای حرفه کارشناسی رسمی را به عنوان رکنی از ارکان دادرسی عادلانه، پاس بدارد

نمایندگان را از افزایش هزینه‌های عمومی منع می‌کند- نیز در تضاد است؛ زیرا هزینه‌های سنگین آموزش و نظارت بر کارآموزان انبوه را به دستگاه قضایی تحمیل می‌کند.

قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار، با شعارهای رفع انحصار و ایجاد اشتغال، در عمل تیشه به ریشه کیفیت، اعتبار و سلامت حرفه کارشناسی رسمی می‌زند. پیامد روشن اجرای این قانون، کاهش کیفیت خدمات کارشناسی، اطلاع دادرسی، تضییع حقوق مردم و درنهایت، بی‌اعتمادی عمومی به نظام قضایی خواهد بود. راه ایجاد اشتغال واقعی، افزایش تعداد کارشناسان بدون پشتوانه کار کارشناسی نیست. راهکار صحیح، برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی و افزایش سرمایه‌گذاری است تا به تبع آن، نیاز واقعی به خدمات تخصصی ایجاد شود.

از مسئولان قوه قضاییه، شورای محترم نگهبان و نمایندگان مجلس انتظار می‌رود تا با بازنگری فوری در این قانون، زمینه‌ساز تصویب و اجرای لایحه‌ای اصلاحی شوند که در چارچوب «سند تحول قضایی»، ضمن توجه به نیازهای واقعی بازار، کیفیت، صلاحیت و شأن والای حرفه کارشناسی رسمی را به عنوان رکنی از ارکان دادرسی عادلانه، پاس بدارد. تشکیل اتاق فکر مشترک متشکل از نمایندگان قوه قضاییه، کارشناسان و حقوقدانان برای تهیه پیش‌نویس چنین لایحه‌ای، گام اولیه و ضروری در این مسیر است.

شورای سردبیری نشریه

جدید- بدون برخورداری از دانش حقوقی عمیق، تجربه لازم و صلاحیت‌های اخلاقی والا- را به یکباره وارد نظام قضایی کند؟ مسلم است که پاسخ منفی است؛ چرا که هیچ‌کس سلامت آرا و کیان عدالت را فدای کمیت نخواهد کرد. این امر به وضوح نشان می‌دهد که «تسهیل» در گزینش «قضات» - که کارشناسان نیز در مقام معاونت آنها عمل می‌کنند- نه تنها راهکار نیست، که به معنای تیشه‌زدن به بنیان‌های قضاوت و عدالت است. اگر این روش برای قضاوت مردود است، برای کارشناسی، که رکن فنی و تخصصی دادرسی است، به طریق اولی باید مردود باشد.

از منظر شرعی و قانونی نیز این قانون با چالش‌های جدی روبه‌رو است. مطابق آیه ۵۸ سوره نساء «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا..» کارشناسی یک «امانت الهی» است که به دلیل ارتباط مستقیم با جان، مال و ناموس مردم، باید تنها به «اهل» آن سپرده شود. سهل‌گیری در گزینش و واگذاری این مسئولیت خطیر به افراد فاقد صلاحیت علمی، نقض صریح این امر الهی است.

همچنین، به موجب اصل ۱۵۶ قانون اساسی و بند ۱۳ سیاست‌های کلی قضایی، امور قضایی و تهیه لوايح مربوطه در حیطه اختیارات قوه قضاییه است. با توجه به ماهیت قضایی کار کارشناسان رسمی، هرگونه تغییر در قوانین مربوطه باید از طریق لوايح قضایی به مجلس ارائه شود، نه در قالب طرح‌های اقتصادی نمایندگان.

این قانون با اصل ۷۵ قانون اساسی - که طرح‌های

در گفت‌وگو با دادستان انتظامی کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران بررسی شد:

آسیب‌های حذف مقوله «مرور زمان» به کارشناسان

کدام رشته‌های کارشناسی بیشترین حجم شکایات را دارند؟

حامد خانجانی / دادستان انتظامی کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، با اشاره به وظایف و اختیارات دادستان انتظامی کانون، به بیان تفاوت نقش دادرسی انتظامی با هیئت مدیره و شورای عالی در نظارت بر عملکرد کارشناسان پرداخته است. «فریبرز قاسمی» در این گفت‌وگوی تفصیلی همچنین به چالش‌ها و آسیب‌های حذف مقوله مرور زمان در تعقیب انتظامی کارشناسان رسمی دادگستری اشاره کرده و خواستار چاره‌جویی مسئولان برای حل این چالش‌ها شده است. به گفته وی «اعمال قاعده مرور زمان در تعقیب انتظامی و کیفری و حقوقی کارشناسان رسمی دادگستری، ضروری است و در این راستا، همکاری قوه قضاییه و مجلس جهت تنظیم لایحه‌ای با هدف اصلاح قانون کارشناسان رسمی دادگستری می‌تواند راهگشا باشد.» وی همچنین در ادامه اظهارات خود، به تشریح مهمترین عوامل بروز تخلفات انتظامی در کارشناسان و محورهای شکایات مطرح‌شده علیه کارشناسان پرداخته و برنامه‌های دادستانی برای کاهش تعداد این شکایات را مورد بررسی و واکاوی قرار داده است. مشروح گفت‌وگوی ما با دادستان انتظامی کانون کارشناسان رسمی استان تهران را در ادامه می‌خوانید.

■ لطفا درباره وظایف و اختیارات دادستان انتظامی کانون کارشناسان توضیح بفرمایید.

در نظام کارشناسی رسمی کشور، هر یک از ارکان کانون دارای وظایفی مشخص و تفکیک شده هستند و نداشتن درک صحیح از جایگاه این ارکان ممکن است موجب برداشت‌های نادرست در سطح افکار عمومی یا حتی در درون نهادهای تخصصی شود.

دادستان انتظامی کانون، رکن نظارت قضایی و انضباطی بر کارشناسان رسمی است و به بررسی و رسیدگی به تخلفات کارشناسان رسمی می‌پردازد. براساس آیین‌نامه اجرایی قانون کارشناسان رسمی دادگستری و ساختار مصوب کانون‌ها، دادستان انتظامی، رکن نظارتی و انضباطی تخصصی در کانون محسوب می‌شود. وظیفه اصلی ما در این جایگاه، صیانت از سلامت حرفه‌ای، اخلاقی و قانونی کارشناسان رسمی دادگستری است. به زبان ساده‌تر، دادستان انتظامی به نوعی نقش دادرای انتظامی درون سازمانی را ایفا می‌کند؛ یعنی همان‌گونه که در دستگاه قضایی دادرای مأمور رسیدگی به تخلفات و حفظ نظم و قانون است، در کانون کارشناسان نیز دادستان همین نقش را نسبت به کارشناسان رسمی ایفا می‌کند.

به طور کلی، اهم وظایف دادستان انتظامی کانون و اصول کار در این دادرای شامل موارد زیر است:

۱. رسیدگی به شکایات: دادرای موظف است به

شکایات و اعتراضات شکات، قضات، یا نهادهای رسمی نسبت به عملکرد کارشناسان رسیدگی کند.

۲. تحقیقات اولیه: پس از دریافت شکایت، جمع‌آوری دلایل و مدارک مرتبط با پرونده و تحقیقات اولیه برای بررسی صحت و سقم ادعاها و اثبات تخلف و یا برائت کارشناس انجام می‌شود.

۳. احضار و دفاع: کارشناسان متهم به تخلف، احضار می‌شوند و فرصت دفاع از خود را دارند.

۴. صدور رأی: پس از بررسی تمام جوانب، رأی نهایی که ممکن است شامل صدور کیفرخواست یا قرار منع تعقیب درخصوص تخلفات انضباطی کارشناسان باشد، صادر می‌شود.

۵. حق تجدیدنظر: کارشناسان حق دارند در صورت عدم رضایت از رأی صادره، درخواست تجدیدنظر کنند.

این اصول به منظور حفظ اعتبار و کیفیت کار کارشناسان رسمی و همچنین تأمین حقوق مراجعان وضع شده‌اند.

■ تفاوت نقش دادرای انتظامی با هیئت مدیره و شورای عالی در نظارت بر عملکرد کارشناسان چیست؟
در اینجا ذکر این نکته اساسی ضروری است که

رویکرد مادر
دادستانی
انتظامی کانون،
مبتنی بر عدالت
همراه با کرامت
حرفه‌ای است.
به این معنا که
شکایات نه با
دیدگاه تنبیهی،
بلکه با نگاه
اصلاح‌گرانه،
دقیق و منصفانه
بررسی می‌شود

دادستان کانون، نهادی مستقل از هیئت مدیره و شورای عالی محسوب می‌شود و وظیفه او نظارت و رسیدگی به تخلفات است، نه مدیریت اجرایی و سیاست گذاری.

«هیئت مدیره» نهاد اجرایی و مدیریتی کانون است و مسئولیت اداره روزمره کانون، صدور و تمدید پروانه‌ها، برنامه‌ریزی برای آموزش، امور مالی، و فعالیت‌های داخلی را برعهده دارد. در برخی موارد هیئت مدیره می‌تواند آرای انتظامی را اجرا کند، اما نقشی در صدور کیفرخواست و یا تحقیق درباره تخلفات ندارد. «شورای عالی» نهاد سیاست‌گذار و هماهنگ‌کننده در سطح ملی است و وظیفه دارد بین کانون‌های استانی وحدت‌رویه ایجاد کند؛ آیین‌نامه‌ها را تدوین کند یا پیشنهاد دهد و نظارت کلی بر عملکرد کانون‌ها داشته باشد. شورای عالی مداخله مستقیمی در رسیدگی انتظامی و یا پیگیری تخلفات ندارد.

«دادستان» رکن مستقل نظارت و تعقیب انتظامی است. مأمور بررسی، تعقیب و پیگیری تخلفات کارشناسان است. نقشی قضایی و نیمه قضایی دارد، نه اجرایی یا مدیریتی. در فرآیند دادرسی انتظامی، مانند یک دادستان در دادگاه عمل می‌کند: دلایل ارائه می‌دهد، کیفرخواست تنظیم می‌کند و دفاع از نظم حرفه‌ای را برعهده دارد. دادستان، ضامن سلامت حرفه‌ای کارشناسان رسمی است.

ارتقای درک درست از جایگاه کارشناسان رسمی دادگستری، یکی از اصول بنیادین است. کارشناسان باید از استقلال حرفه‌ای برخوردار و در برابر تهدیدها و فشارها در امان باشند

بر این اساس، مابه‌عنوان دادستانی انتظامی، وظیفه خود را «صیانت از شأن کارشناسی رسمی» می‌دانیم. چراکه نظریه کارشناسی در بسیاری از پرونده‌های قضایی، نقش تعیین‌کننده‌ای دارد و انحراف از استانداردهای علمی و اخلاقی در این حوزه، به طور مستقیم به اعتماد عمومی و اجرای عدالت لطمه می‌زند. بنابراین، دادستان باید مستقل، مقتدر و بیطرف عمل کند؛ از هرگونه فشارهای صنفی، سیاسی یا اداری در امان باشد و در کنار دستگاه قضایی، تضمین‌کننده اجرای صحیح قانون در حوزه کارشناسی باشد.

در جمع‌بندی و به طور خلاصه باید گفت: دادستان انتظامی کانون در مقام تعقیب تخلفات و رکن قضایی نظارتی در درون کانون است. هیئت مدیره، نهاد اجرایی و مدیریتی است. شورای عالی، مرجع سیاست‌گذاری و هماهنگی ملی است. تفاوت این ارکان و مراجع در نقش، وظایف، اختیارات و مسئولیت‌ها کاملاً مشخص است و عدم اختلاط این وظایف، خود تضمین‌کننده سلامت ساختار و کارآمدی نظام کارشناسی کشور خواهد بود.

■ لطفا درباره پیشینه بحث مرور زمان در تعقیب انتظامی کارشناسان رسمی دادگستری توضیح دهید. این موضوع از کجا آغاز شد؟

موضوع مرور زمان در تعقیب انتظامی کارشناسان رسمی دادگستری، سابقه‌ای نزدیک به دو دهه دارد. تمام قوانین مربوط به نهادهای مدنی صنفی، که مهم‌ترین آنها قضاوت و وکلای دادگستری هستند، چه در قانون نظارت بر رفتار قضاوت و چه در قانون وکالت، مرور زمان تعقیب انتظامی، طی مدت دو تا سه سال پیش‌بینی شده است؛ اما متأسفانه پیش‌بینی این مهم در قانون کارشناسان مورد غفلت قرار گرفته و باعث شده که بسیاری از شکات حتی از ۲۰ سال پیش، اقدام به ثبت شکایت می‌کنند که تبعیضی ناروا در حق کارشناسان است و ضرورت دارد در اولین فرصت به آن توجه شود.

با عنایت به حجم بالای پرونده‌های قضایی در قوه قضاییه، بررسی حقوقی و کارشناسی پرونده‌ها نیازمند همکاری نزدیک سه عامل (قضاوت دادگستری، وکلای دادگستری و کارشناسان رسمی دادگستری) است و لذا حمایت از جایگاه هر سه گروه یادشده در قوه قضاییه امری ضروری است.

در تبصره ذیل ماده ۲۵ قانون نظارت بر رفتار قضاوت مصوب ۱۷ مهر ۱۳۹۰ مجلس شورای اسلامی چنین اعلام شده است: «مدت مرور زمان تعقیب انتظامی از تاریخ وقوع تخلف و یا آخرین اقدام تعقیبی سه سال است.»

در سایر ارکان
دادرسی همچون
قضات و وکلای
دادگستری، مقوله
مرور زمان دارای
پشتوانه قانونی
است. نبود چنین
امکانی برای
کارشناسان رسمی
دادگستری،
تبعیض قانونی
و تضییع حقوق
صنفي تلقی
می‌شود

انتظامی از نظام حقوقی کارشناسان رسمی دادگستری حذف شد.

با عنایت به نقش نظریه‌های کارشناسی در احکام قضایی دادگاه‌های سراسر کشور و ضرورت حمایت از جایگاه کارشناسان رسمی دادگستری و اعتبار بخشیدن به هویت کارشناسی در قوه قضاییه و حفظ حرمت و آبروی کارشناسان رسمی و حفظ استقلال نظر کارشناسان رسمی و جلوگیری از شکایات واهی علیه کارشناسان رسمی دادگستری، که به منظور تحت تأثیر قراردادن کارشناسان از سوی برخی اشخاص حقیقی و حقوقی صورت می‌پذیرد، اعمال قاعده مرور زمان در تعقیب انتظامی و کیفری و حقوقی کارشناسان رسمی دادگستری امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است و در راستای تحقق این هدف، همکاری نزدیک قوه قضاییه و مجلس شورای اسلامی جهت تنظیم لایحه‌ای با هدف اصلاح قانون کارشناسان رسمی دادگستری می‌تواند راهگشا باشد.

■ حذف این ماده چه پیامدهایی برای جامعه کارشناسان رسمی داشته است؟

متأسفانه حذف مقوله مرور زمان در تعقیب انتظامی، آسیب‌های جدی و چندلایه‌ای به جامعه کارشناسی وارد کرد؛ اول اینکه شکایات انتظامی بدون هیچ محدودیت زمانی، حتی پس از گذشت سال‌ها از ارائه گزارش کارشناسی مطرح می‌شوند و این وضعیت، باعث سلب آرامش و ثبات از کارشناس و تضعیف جایگاه حرفه‌ای او می‌شود. دوم اینکه در سایر ارکان دادرسی همچون قضات دادگستری و وکلای دادگستری، مقوله مرور زمان به رسمیت شناخته شده و دارای پشتوانه قانونی است. نبود چنین امکانی برای کارشناسان رسمی دادگستری، نوعی تبعیض قانونی و تضییع حقوق صنفی تلقی می‌شود که در طول سال‌های گذشته، همواره مورد اعتراض جامعه کارشناسان بوده است.

■ آیا اقدامی برای جبران این وضعیت و بازگرداندن مقوله مرور زمان انجام شده است؟

بله. در سال‌های اخیر، یکی از اولویت‌های اصلی کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، پیگیری این موضوع در سطوح مختلف بوده است. در همین راستا، اینجانب با همکاری و حمایت شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری و همراهی جمعی از کارشناسان مجرب حقوقی، جلسات متعددی در معاونت حقوقی قوه قضاییه داشته‌ام. در این جلسات، ضمن بررسی ابعاد حقوقی موضوع، پیش‌نویس‌های پیشنهادی نیز برای گنجاندن نهاد مرور زمان انتظامی در ساختار حقوقی کشور ارائه شده است. خوشبختانه

اما در رابطه با کارشناسان رسمی، طبق قانون کارشناسان رسمی دادگستری، هیچ‌گونه مرور زمانی جهت طرح شکایت از کارشناس مطرح نشده است. لیکن براساس ماده ۷۰ آیین‌نامه اجرایی قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۷ اردیبهشت ۱۳۸۲ هیئت وزیران که بنا به پیشنهاد شماره ۲۷۹۷/۱۱۱/۰۲ مورخ ۲۸ مهر ۱۳۸۲ وزارت دادگستری و به استناد ماده ۴۰ قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب سال ۱۳۸۱ وضع و تدوین شده است. در تخلفات انتظامی که دو سال از تاریخ وقوع آن منقضی شده و تعقیب نشده باشد و یا دو سال از تاریخ آخرین اقدام انتظامی آن گذشته و منتهی به صدور حکم نشده، تعقیب متوقف خواهد شد.

امام‌دتی بعد پس از رسیدگی در دیوان عدالت اداری در تاریخ ۲ تیر ۱۳۸۷ تحت شماره دادنامه ۲۰۵، رأی صادره به این مضمون اعلان شد: «تصویب ماده ۷۰ مذکور خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات قوه مجریه در وضع مقررات دولتی تشخیص داده شده، مستنداً به قسمت دوم اصل ۱۷۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ماده یک و بند یک ماده ۱۹ و ماده ۴۲ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌گردد.»

لذا سابق بر این، طبق آیین‌نامه اجرایی قانون کارشناسان رسمی دادگستری جهت رسیدگی به تخلفات کارشناسان، مرور زمان دو ساله پیش‌بینی شده بود که پس از رسیدگی، در دیوان عدالت اداری ابطال شد. پس در حال حاضر تعقیب انتظامی، کیفری و حقوقی کارشناسان رسمی مرور زمانی وجود ندارد و هر زمان می‌توان از تخلف کارشناس شکایت کرد.

■ در رأی دیوان عدالت اداری چه استدلالی برای ابطال این ماده مطرح شد؟

دیوان عدالت اداری در رأی خود به صراحت موارد زیر را اعلام کرد:

- ماده ۲۶ قانون کانون کارشناسان رسمی، تنها مرجع تعیین تخلفات و مجازات‌های انتظامی است.

- ماده ۴۰ قانون، صرفاً وزیر دادگستری را مکلف به تهیه آیین‌نامه اجرایی کرده و هیچ مجوزی برای وضع مقررات مآلوی ازجمله مرور زمان در تعقیب انتظامی نداده است.

- وضع قاعده‌ای که موجب یا سالب حق و تکلیف باشد، ازجمله ایجاد نهاد مرور زمان، از اختیارات قوه مجریه نیست و تنها در صلاحیت قوه مقننه یا نهادهای مآذون از سوی آن است. درنتیجه، ماده ۷۰ آیین‌نامه خلاف قانون و خارج از حدود اختیارات قوه مجریه تشخیص داده شد و از آن پس، مقوله مرور زمان تعقیب

د

بیشترین شکایات مربوط به رشته‌های حسابداری و راه سوابرسی، راه ساختمان، تشخیص اصالت خط، امضا و اثر انگشت است و روند شکایت به نسبت گذشته سیر صعودی داشته است

با استقبال اولیه‌ای که از سوی مراجع مسئول انجام گرفته، امیدواریم در آینده نزدیک شاهد تصویب قانونی جامع و صریح در این زمینه باشیم.

■ تصویب چنین مقرره‌ای چه تأثیری بر نظام کارشناسی خواهد داشت؟

تثبیت نهاد مرور زمان انتظامی، منجر به ارتقای امنیت شغلی کارشناسان رسمی و افزایش کیفیت خدمات کارشناسی خواهد شد. از سوی دیگر، محدود کردن زمان طرح شکایت انتظامی، از سوءاستفاده‌های احتمالی برخی طرف‌های دعوی جلوگیری می‌کند و مانع طرح شکایات ابزاری، دیر هنگام و خارج از منطق دادرسی خواهد شد. این اقدام همچنین در جهت عدالت انتظامی، رفع تبعیض میان ارکان دادرسی و تقویت استقلال و سلامت نظام کارشناسی کشور بسیار مؤثر خواهد بود.

■ رسیدگی به شکایات علیه کارشناسان رسمی، گاهی با این نگرانی همراه است که ممکن است شأن حرفه‌ای آنها تحت الشعاع قرار گیرد. چه تدابیری برای رسیدگی منصفانه و همزمان برای حمایت از جایگاه کارشناسان اتخاذ شده است؟

رویکرد مادر دادستانی انتظامی کانون، مبتنی بر عدالت همراه با کرامت حرفه‌ای است. به این معنا که شکایات نه با دیدگاه تنبیهی، بلکه با نگاه اصلاح‌گرانه، دقیق و منصفانه بررسی می‌شود. از سوی دیگر، صرف طرح شکایت علیه کارشناس به معنای تخلف نیست؛ بلکه ابتدا با بررسی مستندات، گفت‌وگو با طرفین و ارزیابی کارشناسی، اصالت شکایت را احراز می‌کنیم. همچنین، تلاش کرده‌ایم تا با اصلاح فرآیند رسیدگی و کاهش زمان بررسی شکایات، از معطل شدن حیثیت حرفه‌ای کارشناسان جلوگیری کنیم. این امر علاوه بر صیانت از حقوق مردم، موجب افزایش اعتماد کارشناسان به نظام انتظامی نیز می‌شود.

■ برای ارتقای جایگاه اجتماعی و افزایش اعتماد عمومی به کارشناسان رسمی، چه برنامه‌هایی در دستور کار دارید؟

ارتقای جایگاه اجتماعی کارشناسان، صرفاً با قانون‌گذاری محقق نمی‌شود؛ بلکه نیازمند شفاف‌سازی عملکرد، آموزش مستمر و حمایت حقوقی مستحکم است. ما در تلاش هستیم تا با برگزاری دوره‌های ارتقای مهارت، اخلاق حرفه‌ای و ارتباط با افکار عمومی، کیفیت کارشناسی را بالا ببریم. همزمان، با تبیین جایگاه کارشناسان در رسانه‌ها و برگزاری نشست‌های تخصصی با دستگاه‌های ذی‌ربط، به تقویت اعتماد عمومی کمک کنیم. باور

ما این است که کارشناس صادق و مستقل، نه تنها ستون عدالت است، بلکه می‌تواند نماد اعتماد در جامعه نیز باشد. ما پشتیبان این مسیر هستیم.

■ گاهی کارشناسان رسمی با فشارهایی از سوی اصحاب دعوا مواجه می‌شوند. دادستانی انتظامی کانون، چه نقشی در مقابله با این موضوع دارد؟

کارشناس باید بتواند در نهایت استقلال و آرامش خاطر، نظر تخصصی خود را اعلام کند. ما کاملاً آگاه هستیم که هر گونه فشار، تهدید یا تطمیع از سوی اصحاب دعوا می‌تواند سلامت فرآیند کارشناسی را به خطر بیندازد. در مواردی که گزارش فشار یا تهدید دریافت کنیم، ضمن حمایت قانونی از کارشناس، در تعامل با مراجع قضایی و امنیتی، موضوع را پیگیری می‌کنیم. حتی در صورت نیاز، از ابزار حقوقی مانند «شکایت» به نفع کارشناس استفاده می‌کنیم. همچنین کارشناسان می‌توانند از طریق ممکن، چنین مواردی را اطلاع دهند. ما تنها نهاد انتظامی نیستیم؛ بلکه پشتیبان حقوق حرفه‌ای کارشناسان نیز هستیم.

■ با توجه به جایگاه حساس و تأثیرگذار کارشناسان رسمی دادگستری در فرآیند رسیدگی قضایی، چه اقداماتی از سوی دادستانی انتظامی کانون برای حمایت از شأن و امنیت حرفه‌ای این کارشناسان انجام شده و یا در دستور کار قرار دارد؟

همان‌گونه که اشاره شد، ارتقای درک درست از جایگاه کارشناسان رسمی دادگستری، به عنوان بازوی تخصصی دستگاه قضا، یکی از اصول بنیادینی است که در دادستانی انتظامی کانون بر آن تأکید داریم. کارشناسان نه تنها باید از استقلال حرفه‌ای برخوردار باشند، بلکه باید در برابر تهدیدها، فشارها و حتی برخوردهای نادرست در امان باشند. در همین راستا، ما چند اقدام مهم را در دستور کار قرار داده‌ایم:

۱. رصد دقیق شکایات واصله برای تفکیک موارد

واقعی از شکایات با انگیزه‌های شخصی یا

تهدیدآمیز؛ به منظور پیشگیری از سوءاستفاده

از سازوکارهای انتظامی علیه کارشناسان؛

۲. برگزاری کارگاه‌های آموزشی و توجیهی درباره

حقوق حرفه‌ای و ضمانت‌های قانونی حمایت از

کارشناسان؛

۳. راینی مستمر با مراجع قضایی برای تأکید

بر احترام به استقلال کارشناسی و جلوگیری از

هر گونه فشار بر آنها در روند اظهارنظر؛

۴. ایجاد بسترهای گزارش‌دهی برای اعلام

موارد تهدید یا فشار بر کارشناسان به منظور

ورود و پیگیری مؤثر.

هدف نهایی ما ایجاد فضایی امن، شفاف و عادلانه

برای فعالیت کارشناسان است تا بتوانند بدون دغدغه

و با پشتوانه کامل قانونی، وظایف تخصصی خود را انجام دهند.

■ با توجه به تغییراتی که در دوران تصدی شما در دادرسی انتظامی کانون کارشناسان رسمی دادگستری انجام گرفته است، اگر بخواهیم تنها به یک تفاوت شاخص و برجسته میان شیوه رسیدگی در دوره جدید با دوره پیشین اشاره کنیم، از نظر جنابعالی، مهمترین تفاوت در چه موضوعی نمود پیدا کرده و این تفاوت چه تأثیری در روند رسیدگی به تخلفات داشته است؟

اگر بخواهم تنها به یک تفاوت شاخص میان شیوه رسیدگی در دوره جدید نسبت به دوره پیشین اشاره کنم، به طور قطع باید از تغییر در فرآیند تصمیم‌گیری پس از اظهارنظر دادیار انتظامی نام ببرم. در دوره پیشین، بلافاصله پس از اعلام نظر دادیار انتظامی، یا قرار منع تعقیب صادر می‌شد و یا کیفرخواست، بدون آنکه لزوماً تحقیقات مستقلی از سوی دادستان انجام پذیرد. اما در دوره جدید، با هدف ارتقای دقت، جلوگیری از تصمیمات شتابزده و تضمین رسیدگی عادلانه، رویه متفاوتی اتخاذ شده است.

مطابق این رویه، پس از اظهارنظر اولیه دادیار، کارشناس یا کارشناسان طرف شکایت شخصاً به دادرسی دعوت می‌شوند و طی جلساتی مستقل، با حوصله، دقت و رعایت اصول دادرسی منصفانه، از آنها تحقیق به عمل می‌آید. در این فرآیند، اظهارات کارشناسان به صورت مجزا و با رعایت کامل بیطرفی استماع می‌شود. همین امر موجب شده تا در مواردی، علیرغم تشخیص اولیه دادیار مبنی بر وقوع تخلف، با توجه به دفاعیات و توضیحات مستند کارشناس، درنهایت قرار منع تعقیب صادر شود.

این شیوه نوین، هرچند وقتگیر، دشوار و مستلزم صرف انرژی و دقت فراوان است، اما بدون تردید نتیجه آن افزایش رضایتمندی کارشناسان، ارتقای اعتماد عمومی به فرآیند رسیدگی انتظامی و کاهش خطای احتمالی در تصمیم‌گیری‌ها بوده است. به اعتقاد من، همین تغییر رویکرد، مهمترین تفاوت و نقطه تمایز میان دوره جدید با دوره پیشین به شمار می‌آید.

■ مهمترین عوامل بروز تخلفات انتظامی در کارشناسان رسمی دادگستری را در یک رویکرد تحلیلی، کاربردی و پیشگیرانه توضیح دهید.

این عوامل با تکیه بر تجارب دادرسی انتظامی و بررسی آماری و محتوایی پرونده‌ها، در چند محور اصلی طبقه‌بندی می‌شوند:

۱. ناآگاهی یا ضعف شناخت نسبت به مقررات

انتظامی: در مقام دادستان دادرسی انتظامی کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، طی سالیان اخیر با پرونده‌های متعددی مواجه بوده‌ام که در آنها کارشناسان، ناخواسته و در اثر بی‌اطلاعی از ضوابط انتظامی، در معرض تعقیب قرار گرفته‌اند. بررسی این پرونده‌ها نشان می‌دهد که حلقه مفقوده در فرآیند تربیت و نظارت بر کارشناسان، آموزش پیشگیرانه و کاربردی در زمینه تخلفات انتظامی است. بسیاری از تخلفات ناشی از ناآگاهی نسبت به حدود وظایف، ممنوعیت‌ها، آیین‌نامه‌ها و فرآیندهای انتظامی است. برخی کارشناسان حتی با تفاوت‌های مهم بین مسئولیت انتظامی، مدنی و کیفری آشنایی کافی ندارند. متأسفانه تعداد قابل توجهی از کارشناسان تنها زمانی با فرآیندهای انتظامی آشنا می‌شوند که خود به عنوان مشتکی‌عنه در مظان اتهام قرار گرفته‌اند. چنین رویکردی نه تنها هزینه‌بر و آسیب‌زا است، بلکه با فلسفه پیشگیری و ارتقای حرفه‌ای کارشناسان نیز در تعارض است. به طور نمونه، کارشناسی خارج از صلاحیت با این تصور که «تجربه کاری» مجوز کافی است.

۲. بی‌توجهی به الزامات شکلی و مهلت‌های قانونی: کارشناس مکلف است نظریه خود را ظرف مهلت مشخصی به مرجع قضایی تسلیم کند. تأخیر در ارائه نظریه، عدم حضور به موقع، یا تنظیم گزارش به شکل ناقص از شایعترین تخلفات انتظامی است. به طور نمونه، ارائه نظریه بدون مهر و امضا یا بدون پاسخ به تمام پرسش‌های مطروحه.

۳. رعایت نکردن بیطرفی و حفظ استقلال رأی: یکی از اصول بنیادین کارشناسی، بیطرفی و استقلال در اظهارنظر است. هرگونه ارتباط خارج از ضابطه با اصحاب دعوا یا تأثیرپذیری از فشارها، از عوامل جدی تخلفات و حتی مجازات‌های سنگین است. به طور نمونه، قبول هدیه یا برقراری تماس مکرر با یکی از طرفین پیش از اعلام نظریه.

۴. دخالت در حوزه‌هایی خارج از صلاحیت تخصصی: برخی کارشناسان، به دلیل اعتماد به دانش عمومی یا تجربه کاری، اقدام به اظهارنظر در زمینه‌هایی می‌کنند که خارج از صلاحیت رسمی آنها است. این رفتار، حتی اگر با حسن نیت انجام شود، تخلف انتظامی محسوب می‌شود. به طور نمونه، اظهارنظر درباره مسائل حقوقی در گزارش فنی.

۵. رجوع امور به غیر یا انجام گروهی بدون مجوز: کارشناس موظف است شخصاً اقدام به انجام کارشناسی کند، مگر در مواردی که اجازه انجام کارشناسی گروهی یا هیئتی صادر شده باشد. سپردن بخشی از کار به شخص ثالث یا استفاده از نام کارشناس

امیدوارم در آینده‌ای نه چندان دور، شاهد اصلاح نواقص حقوقی موجود در قانون، به ویژه قانون مرور زمان باشیم؛ نقصی که سال‌هاست مورد اعتراض بحق جامعه کارشناسان رسمی قرار دارد

ارتقای جایگاه اجتماعی کارشناسان، صرفاً با قانون‌گذاری محقق نمی‌شود؛ بلکه نیازمند شفاف‌سازی عملکرد، آموزش مستمر و حمایت حقوقی مستحکم است

دیگر، از مصادیق تخلف است. به طور نمونه، تنظیم نظریه توسط همکار بدون امضای کارشناس اصلی.

۶. عدم رعایت شئونات حرفه‌ای و رفتاری: رفتار غیرحرفه‌ای با اصحاب پرونده، قضات، یا کارکنان دادگستری، استفاده از ادبیات نامناسب در نظریه یا جلسه، بی‌احترامی یا رفتار نامتعارف، از عوامل زمینه‌ساز تخلفات انتظامی است. به طور نمونه، برخورد توهین‌آمیز با طرفین در محل بازدید.

۷. سوءاستفاده از عنوان یا موقعیت کارشناسی: کارشناسان حق ندارند از عنوان خود برای تبلیغات، معاملات، یا اخذ امتیاز استفاده کنند. حتی معرفی خود به عنوان «کارشناس دادگستری» در موارد غیررسمی یا با هدف تأثیرگذاری، مصداق تخلف انتظامی است. به طور نمونه، چاپ عنوان «کارشناس رسمی دادگستری» در کارت ویزیت شغلی در زمینه‌ای غیرمرتبط.

۸. عدم مستندسازی صحیح یا تنظیم نظریه غیرمستدل: نظریه باید مستدل، مستند، منسجم و پاسخگوی تمام پرسش‌های ارجاعی باشد. کوتاه‌نویسی بی‌ضابطه، عدم ارجاع به مستندات، یا اظهارنظر بدون تحلیل کارشناسی، می‌تواند منجر به تخلف شود. به طور نمونه، نوشتن نظریه صرفاً با یک جمله کلی بدون دلیل یا بررسی اسناد.

۹. ملاحظات مالی و تضاد منافع: در برخی موارد، دریافت مبالغ مازاد، وعده پاداش از طرفین، یا ورود به فرآیندهایی که تضاد منافع ایجاد می‌کند (مثل کارشناسی درباره محل کار قبلی) موجب بروز تخلفات جدی انتظامی می‌شود. به طور نمونه، دریافت وجه به صورت مستقیم از یکی از طرفین.

۱۰. فعالیت در فضای مجازی و بی‌احتیاطی در انتشار اطلاعات: با گسترش شبکه‌های اجتماعی، مواردی از تخلفات کارشناسان به دلیل افشای اطلاعات محرمانه یا اظهارنظر درباره پرونده‌ها در فضای عمومی رخ داده است. به طور نمونه، انتشار عکس بازدید کارشناسی در اینستاگرام.

بیشترین حجم شکایات مربوط به کدام رشته‌های کارشناسی است و روند این شکایات طی سال‌های اخیر (قبل و بعد از تصدی جناب‌عالی) چه تغییری داشته است؟

بیشترین شکایات مربوط به رشته‌های حسابداری و حسابرسی، راه و ساختمان، تشخیص اصالت خط، امضا و اثر انگشت است و روند شکایت به نسبت گذشته سیر صعودی داشته است. علل آن هم می‌تواند ناشی از افزایش تعداد کارشناسان و افزایش آگاهی بیشتر مردم به نسبت گذشته نسبت به

امکان طرح شکایت انتظامی به طرفیت کارشناسان باشد.

چه برنامه‌هایی برای کاهش تعداد شکایات، تسریع روند رسیدگی و کاهش مراجعات حضوری دارید؟ آیا استفاده از سامانه‌های الکترونیک و فناوری‌های نوین نیز در این برنامه‌ها پیش‌بینی شده است؟

یکی از اولویت‌های اصلی ما در دادسرای انتظامی کانون کارشناسان، ارتقای بهره‌وری، افزایش شفافیت و تسهیل دسترسی ذی‌نفعان به خدمات است. در همین راستا، برنامه‌های مشخصی برای کاهش تعداد شکایات، تسریع روند رسیدگی و کاهش مراجعات حضوری در دستورکار قرار دارد.

نخست، در زمینه کاهش شکایات، تمرکز ما بر دو محور اصلی است: ارتقای کیفیت خدمات کارشناسی و آموزش مستمر کارشناسان. با برگزاری دوره‌های بازآموزی تخصصی، تبیین دقیق مسئولیت‌های حرفه‌ای، و تدوین دستورالعمل‌های کاربردی، تلاش داریم تا زمینه بروز خطاهای شغلی و نارضایتی‌های عمومی کاهش یابد.

دوم، برای تسریع در روند رسیدگی، بازنگری در فرآیندهای داخلی، به‌روزرسانی سازوکارهای بررسی شکایات، و استفاده از ظرفیت کارشناسان مجرب برای بررسی مقدماتی پرونده‌ها در دستورکار قرار گرفته است. هدف ما ایجاد تعادل میان دقت در رسیدگی و سرعت عمل است.

سوم، در حوزه کاهش مراجعات حضوری، توسعه سامانه‌های الکترونیکی نقش محوری دارد. خوشبختانه طراحی و بهره‌برداری از سامانه جامع ارتباطات انتظامی در دستورکار است که از طریق آن امکان ثبت، پیگیری و مشاهده وضعیت شکایات به صورت غیرحضوری فراهم خواهد شد. همچنین، زیرساخت‌های لازم برای برگزاری جلسات به صورت برخط (آنلاین) نیز در حال فراهم شدن است.

درمجموع، استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی نه تنها در بهبود فرآیندها بلکه در افزایش رضایتمندی عمومی و ایجاد شفافیت عملکردی، نقش تعیین‌کننده‌ای خواهد داشت. ما بر این باوریم که تحول دیجیتال، لازمه عدالت حرفه‌ای در حوزه کارشناسی رسمی است و با تمام توان در این مسیر گام برمی‌داریم.

مهمترین موضوعات و محورهای شکایات مطرح‌شده علیه کارشناسان در سال‌های اخیر چه بوده است؟
بر اساس داده‌ها و سوابق موجود در کانون کارشناسان، مهم‌ترین موضوعات و محورهای شکایات به طرفیت کارشناسان، بر اساس فراوانی در شکایات، عبارتند از:
- عدم حضور در وقت مقرر در مراجع قضایی

■ در صورتی که در دادگاه‌های حقوقی، رأی محکومیت مسامحه و سهل‌انگاری برای یک کارشناس صادر شود؛ چنانچه نتیجه توسط دادگاه به دادرای انتظامی ارسال شود، دادرای انتظامی چه وظیفه‌ای دارد؟

در این خصوص حکم خاص در آیین‌نامه اجرایی قانون کارشناسان رسمی دادگستری پیش‌بینی شده که به موجب آن دادرای مکلف به رسیدگی مطابق با مواد زیر است: طبق ماده ۶۵ «در صورتی که مراجع قضایی از کارشناسان تخلفی مشاهده نمایند که قابل تعقیب در دادگاه انتظامی باشد، مراتب را کتبا به کانون مربوط اطلاع می‌دهند. هرگاه کانون موضوع را قابل تعقیب تشخیص دهد، پرونده را جهت رسیدگی به دادرای انتظامی کانون ارجاع می‌نماید و چنانچه معتقد به تعقیب نباشد، مراتب را به مرجع مذکور اطلاع می‌دهد. در صورتی که نظر کانون مورد پذیرش مرجع قضایی قرار نگیرد، رأساً جهت رسیدگی به دادرای انتظامی کانون ارجاع می‌نماید.» براساس ماده ۶۶ «مراجع قضایی رسیدگی کننده به شکایات علیه کارشناسان رسمی، چنانچه عمل انتسابی را جرم ندانند، لکن موضوع را منطبق با یکی از تخلفات مندرج در ماده ۲۶ قانون تشخیص دهند، پرونده را با صدور قرار مقتضی، جهت رسیدگی به دادرای انتظامی کانون مربوط ارسال خواهند نمود.»

ایفا کند. رسیدگی منصفانه، شفافیت، و عدالت در برخوردها، مهمترین اصولی است که ما بر تحقق آنها پافشاری داریم.

■ به عنوان سخن پایانی اگر بخواهید یک پیام کوتاه به کارشناسان سراسر کشور بدهید، آن پیام چیست؟

پیام پنده به کارشناسان سراسر کشور این است که «شان حرفه‌ای شما در گرو دانش، وجدان کاری و رعایت اصول اخلاقی است. مادر دادرای انتظامی نه صرفاً ناظر، بلکه پشتیبان ارتقای این جایگاه هستیم. با هم، اعتبار کارشناسی رسمی را به افق‌های بالاتری خواهیم رساند.» امید است مطالعه این گفت‌وگو بتواند ضمن آگاهی‌بخشی، چراغی فراروی کارشناسان ارجمند برای پرهیز از خطاهای حرفه‌ای و ایفای هرچه مطلوب‌تر نقش خطیر خود در مسیر عدالت‌گستری باشد.

ما معتقدیم که اجرای عدالت، بدون حفظ حقوق حرفه‌ای فعالان دادرسی، ناقص خواهد بود. همان‌گونه که برای قضات و وکلا اصول حمایتی دیده شده، شایسته است که کارشناسان رسمی دادگستری نیز از حقوق مشابه برخوردار باشند. امیدوارم با پیگیری‌های صورت‌گرفته و همدلی مجموعه کارشناسان و مسئولان، در آینده‌ای نه چندان دور، شاهد اصلاح نواقص حقوقی موجود در قانون، به‌ویژه قانون مرور زمان باشیم؛ نقصی که سال‌هاست مورد اعتراض بحق جامعه کارشناسان رسمی کشور قرار دارد.

جهت انجام موضوع قرار کارشناسی؛ گزارش خلاف واقع، اظهارنظر درباره اموری که خارج از صلاحیت کارشناس است؛ تأخیر در اظهارنظر یا عدم اظهارنظر کارشناسی؛ دریافت وجه مازاد بر تعرفه یا هزینه‌ای بیش از تعرفه قانونی. اختلاف در ارزش‌گذاری کارشناسی یا همان گزارش خلاف واقع.

البته ناگفته نماند که تعداد قابل توجهی از شکایات نیز واهی یا بدون مستند فنی و کافی بوده است که بعضاً شکایات با انگیزه‌های نامرتب یا به لحاظ ناآشنایی شاکی با مبانی کارشناسی بوده است.

■ آینده دادرای انتظامی و نقش آن در ارتقای جایگاه کارشناسان رسمی را چگونه می‌بینید؟

دادرای انتظامی یکی از ارکان کلیدی در حفظ سلامت، اعتبار و کیفیت خدمات کارشناسی در کشور است. آینده این نهاد را در قالب نهادی هوشمند، پاسخگو و عدالت‌محور می‌بینم که با رویکردی پیشگیرانه، نه صرفاً برخوردی، در جهت صیانت از شأن کارشناسی رسمی و ارتقای جایگاه این حرفه در جامعه گام برمی‌دارد.

در آینده، دادرای با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، داده‌محوری در تصمیم‌سازی‌ها، آموزش مستمر و ارتباط فعال با کارشناسان، می‌تواند نقش راهبردی در جهت‌دهی به مسیر رشد حرفه‌ای کارشناسان

نایب رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران مطرح کرد:

کانون در مسیر تحول دیجیتال

راهبردهای تنظیم‌گر برای افزایش تعداد کارشناسان

حامد خانجانی / نایب رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، با اعلام این که طی دو سال آینده، تعداد کارشناسان این کانون به بیش از دو برابر افزایش خواهد یافت، به تبیین راهبردها و اقدامات مسئولان کانون برای مدیریت این افزایش ناگهانی تعداد کارشناسان پرداخت. «شهرام کربلایی رمضان» در این گفت‌وگوی تفصیلی، با اشاره به این که امکانات و تجهیزات کنونی، پاسخگوی حجم امور مرتبط با تعداد کارشناسان جدید نخواهد بود، بر ضرورت به‌روزرسانی سیستم‌ها، توسعه نرم‌افزارها و سامانه‌ها تأکید کرد و این امر را گامی مهم در مسیر استقرار عملکرد الکترونیک و اتوماسیون برشمرد. وی با تأکید بر لزوم ایجاد آمادگی لجستیکی، سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در کانون کارشناسان استان تهران برای تسهیل انتقال تجارب، اظهار داشت که در این صورت، کارشناسان صاحب‌نام و باتجربه، فضای مناسبی برای انتقال دانش و تجربیات خود خواهند یافت. مشروح این گفت‌وگو با عضو هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران را در ادامه می‌خوانید.

به این نهاد و همکاران را یافته‌ام. با توجه به رشته تحصیلی‌ام، عضو گروه هفت (صنعت، فن و برق) و همچنین رشته ماشین‌آلات و تأسیسات کارخانجات هستم. پس از حضور در هیئت مدیره، با رأی اعضای محترم، به سمت نایب رئیس کانون منصوب شدم.

■ **با توجه به حرکت اکثر نهادها و سازمان‌ها به سمت به‌روزرسانی ساختارهای سنتی و استقرار سیستم‌های نوین و اتوماسیون، این موضوع**

■ **لطفاً ضمن معرفی خود، مختصری از سوابق فعالیت‌تان در کانون کارشناسان استان تهران را بیان فرمایید.**

حدود بیست و سه سال است که در حرفه کارشناسی دادگستری فعالیت دارم. تحصیلاتم را در مقطع کارشناسی در رشته مهندسی مکانیک و در مقطع کارشناسی ارشد در رشته مدیریت استراتژیک به پایان رسانده‌ام. از شهریور ماه سال ۱۴۰۲، به عنوان یکی از اعضای هیئت مدیره کانون کارشناسان استان تهران، توفیق خدمت

دستیابی به آمادگی لجستیکی، سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در کانون کارشناسان استان تهران، بستری مناسب برای انتقال تجارب کارشناسان مجرب و صاحب‌نام فراهم می‌آورد

اخیرا کانون
کارشناسان رسمی
دادگستری استان
تهران، پیگیر
تغییر نحوه ارائه
خدمات در حرفه
کارشناسی و گذار
از روش‌های
سنتی به دیجیتال
و استقرار نظام
اتوماسیون و
انفورماتیک است

گزارش مکتوبی است که برای مرجع قضایی یا متقاضیان روشن‌گر باشد. دستیابی به این هدف، مرهون سه عامل دانش، تجربه و صلاحیت‌های اکتسابی کارشناس در طول دوران فعالیت حرفه‌ای او است. کارشناسان با گذشت زمان و کسب تجربیات بیشتر، در گزارش‌نویسی نیز ورزیده‌تر می‌شوند؛ به گونه‌ای که از ورود به مباحث حقوقی خارج از تخصص یا اظهارنظرهای غیرمرتبط پرهیز می‌کنند و گزارش‌هایی شفاف، غیرمشروط و تفکیک‌شده ارائه می‌دهند.

برای قوه قضاییه و سایر دستگاه‌های بهره‌بردار، صحت گزارش کارشناسی و انطباق آن با واقعیات، امری حیاتی است. البته خلاف واقع بودن گزارش، لزوماً ناشی از سوءنیت عمدی نیست؛ بلکه ممکن است نتیجه کم‌تجربگی یا آگاهی ناکافی کارشناس باشد. به همین دلیل است که گاهی امر کارشناسی به هیئت‌های چندنفره سپرده می‌شود تا با تجمیع تجارب، امکان کشف حقیقت افزایش یابد. با تصویب و اجرای آزمایشی قانون مذکور، تعداد زیادی از پذیرفته‌شدگان، دوره کارآموزی را می‌گذرانند و به زودی پروانه کارشناسی دریافت خواهند کرد.

لازم است فرآیند کارآموزی برای این عزیزان با دقت و غنای بیشتری همراه باشد. به نظر اینجانب، راه‌اندازی سامانه‌های ارجاع کار مانند «سادانویس» یا «۲۰۲۰» بدون تکمیل نظام رتبه‌بندی کارشناسان، ناقص خواهد بود؛ چرا که این سامانه‌ها باید قادر باشند تا هنگام ارجاع کار، معیارهایی مانند سطح صلاحیت و سابقه عملکرد کارشناس را نیز لحاظ کنند. علاوه بر رتبه‌بندی کارشناس، رتبه‌بندی موضوعات کارشناسی نیز باید مورد توجه قرار گیرد.

به عنوان مثال، ارزیابی یک نیروگاه خورشیدی یک مگاواتی با یک نیروگاه سیکل ترکیبی چهارصد مگاواتی، با وجود اشتراک در عنوان «نیروگاه»، مستلزم تخصص و تجربه متفاوتی است. دقت در این تمایزات، بر صحت گزارشات آتی تأثیر مستقیم خواهد گذاشت.

به عنوان عضوی از خانواده بزرگ کارشناسان رسمی کشور، بر این باورم که حرفه کارشناسی، بسیار پرمسئولیت و همراه با استرس است. ترکیب نامتناسب هیئت‌های کارشناسی، مانند به کارگیری افراد بسیار باتجربه در امور پیش‌پاافتاده یا سپردن پرونده‌های مهم به کارشناسان کم‌تجربه، می‌تواند به ارائه گزارش‌هایی غیردقیق منجر شود.

در کانون کارشناسان استان تهران از چه میزان اهمیت برخوردار است؟

ساختار نهاد کارشناسی و به‌طور خاص کانون کارشناسان استان تهران نیز در حال گذار است. اخیراً کانون، تغییر در شیوه ارائه خدمات از روش‌های سنتی به دیجیتال و استقرار نظام اتوماسیون اداری را پیگیری می‌کند. از آنجایی که این تحول، کانون را در یک مرحله بینابین قرار می‌دهد، طبیعی است که بر حجم و پیچیدگی فعالیت‌ها افزوده می‌شود.

نمونه این امر را در حوزه واحد سپرده شاهد بودیم که بخش امور مالی کانون با اعضای هیئت مدیره و به‌ویژه تلاش‌های خزانه‌دار محترم، رویکردی نوین در پرداخت حق الزحمه‌های واریزی از دادگاه‌ها اتخاذ کرد. با این حال، نهادینه شدن این تغییر و تسلط کامل کارشناسان بر فرآیندهای جدید، مستلزم گذر زمان است. هماهنگی و همراهی واحدهای روابط عمومی، اطلاع‌رسانی و پشتیبانی حضوری برای شناسایی و رفع چالش‌های پیش‌رو ضروری است.

از دیگر جنبه‌های این تحول، افزایش رشته‌های کارشناسی است. همان‌طور که در دوده پیش، حوزه‌های اجتماعی محدودتر بود، اما امروزه با ظهور پدیده‌هایی مانند فضای مجازی، رمزارزها و بانکداری الکترونیک مواجهیم که مستلزم توسعه حوزه‌های کارشناسی تخصصی مرتبط هستند. کانون نیز در زمینه تربیت کارشناسان آگاه و همچنین توسعه ساختاری خود، ناگزیر از همگامی با این تحولات است.

چه عواملی کانون کارشناسان استان تهران را به سوی چنین تحولاتی سوق داده است؟

بخش عمده‌ای از این تغییرات، پاسخ به افزایش کمی تعداد کارشناسان در حال حاضر و آینده است. کانون کارشناسان استان تهران که به عنوان اولین کانون کشور تأسیس شد، پیش از این حدود سه هزار و ۶۰۰ عضو داشت. با اجرای «قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار»، روند پذیرش کارشناسان جدید شتاب گرفته و پیش‌بینی می‌شود طی دو سال آینده، تعداد اعضا به حدود هشت تا ۹ هزار نفر برسد. این رشد بی‌سابقه، مدیریت یکپارچه این ظرفیت بزرگ را به چالشی اساسی برای کانون تبدیل کرده است.

در کنار این افزایش تعداد، موضوع رتبه‌بندی کارشناسان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. فلسفه وجودی کارشناس، کشف حقیقت و ارائه

صحت گزارش
کارشناسی و
مطابقت آن با
واقعیات، امری
حیاتی است. البته
خلاف واقع بودن
گزارش، همواره به
معنای سوءنیت
عمدی کارشناس
در گزارش نویسی
نیست

■ آیا منظور شما این است که با توجه به قانون تسهیل، باید از دوران کارآموزی، بستری برای آماده‌سازی کارشناسان فراهم شود و آموزش مستمر، پالایش و رتبه‌بندی دنبال شود تا کارشناسان در پرونده‌های متناسب با صلاحیت‌شان قرار گیرند؟

دقیقا همینطور است. یکی از ارکان مهم حرفه کارشناسی، اطمینان از صحت و امنیت گزارش‌ها است. با ورود این حجم از نیروهای جدید، ساختار و تعاملات درون‌کانونی نیز ناگزیر از تحول خواهد بود.

■ با توجه به افزایش پیش‌بینی‌شده تعداد کارشناسان، کانون کارشناسان استان تهران به لحاظ ساختار اداری، امکانات و لجستیک، چه میزان آمادگی برای پذیرش این تعداد کارشناس جدید را دارد؟ به عنوان مثال، در برخی رشته‌ها ممکن است تنها ۲۰ کارشناس مجرب وجود داشته باشد که مطابق آیین‌نامه، صلاحیت سرپرستی کارآموزی را دارند. با ورود ناگهانی ۳۰۰ کارشناس جدید در آن رشته، چگونه می‌توان این حجم از کارآموزی را مدیریت کرد؟

سؤال بسیار دقیقی است. در حال حاضر ۱۲ گروه کارشناسی در کانون فعال هستند. برخی از این رشته‌ها، مانند رشته «شناسایی خط»، به ظاهر کم‌اهمیت می‌نمایند، اما از حساسیت و پیچیدگی بسیار بالایی برخوردارند و مستعد شکایات متعدد هستند.

انتقال تجربه در اینگونه رشته‌ها، تنها انتقال دانش فنی نیست، بلکه شامل انتقال اخلاق حرفه‌ای و التزام به امانتداری نیز می‌شود. این امر، فرآیندی فراتر از یک دوره کارآموزی یک‌ساله است و مستلزم فراگیری ظرایف و به اصطلاح، فوت و فن‌های کوزه‌گری است که در بستر زمان و با تمرین مستحکم می‌شود. برای تحقق این هدف، کانون نیازمند آمادگی لجستیکی، سخت‌افزاری و نرم‌افزاری است تا کارشناسان مجرب و صاحب‌نام، امکان و انگیزه انتقال تجربیات خود را داشته باشند.

خوشبختانه یکی از اقدامات هیئت مدیره در دوره جدید، بهره‌برداری از ساختمان سعادت‌آباد با هدف پاس‌خگویی به این نیاز روبه رشد است. جا دارد از زحمات پیشکسوتان و مدیران گذشته که در احداث و توسعه ساختمان‌های سعادت‌آباد و ظفر در بهترین نقاط اداری تهران تلاش کرده‌اند،

صمیمانه تشکر کنم. این امکانات، سرمایه‌ای ارزشمند برای کانون محسوب می‌شوند.

بر این اساس، برنامه‌ریزی شده تا دوره‌های آموزشی و کارآموزی در ساختمان سعادت‌آباد متمرکز شود.

مسئله‌ای که به آن اشاره کردید، در برخی رشته‌ها با نسبت نامتعادل استاد به کارآموز (مثلا یک به ده) بسیار جدی است. اگر این موضوع به درستی مدیریت نشود، با چالش‌های عدم رتبه‌بندی مناسب، آموزش ناکافی و درنهایت، کاهش کیفیت گزارش‌ها مواجه خواهیم شد. کانون کارشناسان استان تهران باید با برنامه‌ریزی منسجم، این بخش را هدایت کند.

این افزایش کمی، تأثیر مستقیمی بر سایر بخش‌ها نیز خواهد گذاشت. برای مثال، کمیسیون شکایات کانون باید توسعه یابد، چرا که حتی با در نظر گرفتن نرخ شکایت پایین، حجم پرونده‌های رسیدگی چند برابر خواهد شد. همکاران ما در این کمیسیون در جهت روشن‌گری برای شاکیان و تفکیک مقوله شکایت از اعتراض تلاش می‌کنند. بخش‌های اداری، مالی، خزانه‌داری و به‌ویژه واحدهای ارجاع کار و صدور پروانه نیز باید از نظر نیروی انسانی و فناوری تقویت شوند تا توانایی خدمت‌رسانی به جامعه کارشناسی را حفظ کنند.

با تدبیر آقای دکتر تیموری، ریاست محترم هیئت مدیره، که اولویت اصلی خود را بر این موضوع متمرکز کرده‌اند، روند توسعه نرم‌افزاری با جدیت در حال پیگیری است.

اگر در گذشته تمرکز بر توسعه سخت‌افزاری و احداث ساختمان بود؛ امروز نیاز اصلی، توسعه نرم‌افزارها و سامانه‌ها است تا بتوانیم خدمات مورد نیاز کارشناسان را به صورت غیرحضوری و الکترونیک ارائه دهیم و از بار مراجعات حضوری که به‌ویژه در نیمه دوم سال با دشواری‌های ترافیکی همراه است، بکاهیم.

در پایان، بر خود لازم می‌دانم از کلیه کارکنان خدوم کانون در تمامی واحدها که با تلاش مستمر و به‌روزرسانی دانش خود، بار بزرگی از این تحولات را به دوش می‌کشند، تشکر و قدردانی کنم. اما برای آینده، مسلح کردن کانون به سیستم‌های انفورماتیک، بدون کاغذ و خدمات الکترونیک، یک ضرورت انکارناپذیر است تا بتوانیم خدمات شایسته‌ای را به همکاران کارشناس و مراجع قضایی ارائه نماییم.

رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران تاکید کرد:

دو قانون آسیب رسان به نهاد کارشناسی و عدالت

نهضت اصلاحات در کانون های استانی شکل بگیرد

رئیس هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، در جمع اعضای شورای عالی کارشناسان، ضمن بیان برخی از مهمترین چالش های این کانون به ارائه راهکارهایی برای ارتقای جایگاه کارشناسان پرداخت. محمدجواد تیموری در نشست مشترک به میزبانی کانون کارشناسان استان تهران با اعضای شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری، همچنین خواستار اتحاد و همدلی اعضای شورای عالی با کانون کارشناسان شد و تهدیدهایی را برشمرد که متوجه کانون کارشناسی است. به گفته وی، یکی از بزرگترین تهدیدهایی که در حال حاضر متوجه کانون کارشناسان است، کمبود کار در کانون های کارشناسی است. در حال حاضر سهم کارشناسی کانون ها رو به کاهش است و بیش از ۴۰ درصد کارشناسان در رشته هایی که محل کارشان خارج از استان تهران است، کار ندارند. بحران نبود کار در حالی این نهاد را تهدید می کند و سهم کانون های استانی روز به روز از سفره کارشناسی کوچک تر می شود که از سوی دیگر، سهم بازار مرکز امور کارشناسان، رو به افزایش است.

با توجه به اینکه مدیریت املاک دولت در حال یکپارچه سازی و ساماندهی است، بنابراین نیاز به کارشناس و کارشناسی، روز به روز هم به لحاظ تعداد و هم به لحاظ تنوع رشته ای، گسترش پیدا می کند

سابقه ۸۶ ساله کانون کارشناسان تهران

رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، با بیان اینکه عصاره نظام کارشناسی در این جلسه شرکت دارند، گفت: فرهیختگان برگزیده از تمام کشور که اعضای محترم شورای عالی هستند و نیز عصاره فرهیختگی و تخصصی نظام کارشناسی در کانون، در این جلسه شرف حضور دارند. کانون کارشناسان تهران هم به واسطه سابقه ۸۶ ساله در ارائه خدمات کارشناسی، جزو کانون هایی است که پیشتاز حرکت کارشناسی است. بنابراین جلسه، جلسه بسیار معظم، مهم و باارزشی است.

وی ادامه داد: طبق آیه شریفه، کلام می تواند هم شفاهی و هم متنی باشد. یکی از مصادیق کلام طیب،

گفت و گو است و بهترین گفت و گو، گفت و گوی چهره به چهره است که همه احساسات، زبان بدن و... در آن قابل انتقال است. تیموری با ابراز امیدواری از اینکه در این گفت و گوی چهره به چهره ای که امروز داریم، بتوانیم با تفاهم درخصوص موضوعات اصلی، مسیر تعالی و رشد کانون ها را یکبار بازنگری کرده باشیم، افزود: در این مسیر اگر لازم است اصلاحاتی در این زمینه انجام شود، این اصلاحات مدنظرمان قرار بگیرد.

افزایش روزافزون نیاز به کارشناسی

وی به بیان مقدمه ای از تاریخچه شکل گیری نظام کارشناسی در کشور پرداخت و تصریح کرد: شکل گیری کارشناسی، بر اساس یک نیاز در نظام قضایی در سال

ما نیازمند بازنگری در شیوه اداره کانون‌ها محیط بیرونی و هستیم. یک نهضت جدی در ارتباط با اصلاح سیستم‌ها، سامانه‌ها، دستورالعمل‌ها، رویه‌ها و نظام‌نامه‌ها باید شکل بگیرد

۱۳۱۷ در اولین قانون شروع شد و البته قبل از آن هم سابقه داشت. با گذشت زمان، این نیاز توسعه پیدا کرده و امروز در کانون کارشناسان تهران ۷۲ رشته و ۳ هزار و ۷۰۰ نفر کارشناس دارای پروانه وجود دارد. در مجموع در حال حاضر بیش از ۴۲ هزار کارشناس رسمی در کشور داریم.

رئیس هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، همچنین با اشاره به نیاز روزافزون کشور به کارشناسی بیان کرد: با توجه به وضعیتی که در زمینه توسعه تکنولوژی و تحولات آتی و نیازمندی به خدمات کارشناسی ملاحظه می‌شود و با توجه به اینکه مدیریت املاک دولت در حال یکپارچه‌سازی و ساماندهی است، بنابراین نیاز به کارشناس و کارشناسی، روز به روز هم به لحاظ تعداد و هم به لحاظ تنوع رشته‌ای، گسترش پیدا می‌کند. این مسئله در واقع یک مسئله کلیدی است؛ یعنی کارشناسی تعطیل‌بردار نیست.

ظرفیت‌های یک قانون کارآمد

وی در ادامه با تأکید بر اینکه کارشناسی همچنان رو به رشد و توسعه است، به ظرفیت‌های قانون کارشناسان اشاره کرد و اظهار داشت: قانون کارشناسان که در سال ۱۳۸۱ مصوبه مجلس را گرفت، با تدبیر تهیه‌کنندگان پیش‌نویس این قانون، شورای عالی را به عنوان نهاد نظارتی و هماهنگ‌کننده کانون‌های استانی تعیین کرد و به تعبیر علمای حقوق، جزو معدود قانون‌هایی است که تقریباً همه ابعاد مربوط به کار کارشناسی، در قانون و آیین‌نامه اجرایی آن دیده شده است. یعنی این قانون فی‌نفسه و فی‌ذاته یک استقلالی را به این مجموعه داده که می‌توانیم بدون نیاز به اینکه از جاهای دیگری استمداد بطلبیم برای اینکه کارمان انجام شود، در بدنه کارشناسی و با هدایت و راهبری شورای عالی، بتوانیم مسائل اصلی خودمان را حل و فصل کنیم.

شیوه اداره کانون‌ها نیازمند بازنگری است

تیموری با بیان اینکه در بندهای ذیل ماده ۷ در قانون و فصل دوم آیین‌نامه اجرایی (مواد ۴ الی ۲۲) شرح وظایف، اختیارات و مسئولیت‌های شورای عالی بیان شده است، توضیح داد: نکته‌ای که مربوط به کل کانون‌ها به ویژه کانون استان تهران می‌شود، این است که به واسطه اقتضای زمانی‌ای که ما در فرآیند رشد و تکمیل کانون‌ها داشته‌ایم، نظامات مربوط به اداره کانون‌ها به نوعی سنتی بار آمده‌اند. وی ادامه داد: سرعت تحولات به قدری زیاده بوده که ما در حال حاضر ناچاراً بسیاری از سیستم‌های داخلی خودمان اعم از شیوه اداره کانون‌ها، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌هایی که داریم، و نظام‌نامه‌هایی که شورای عالی در دوره‌های قبل به تصویب رسانده است، امروز خودش را نشان می‌دهد. از این رو ما نیازمند بازنگری در

شیوه اداره کانون‌ها هستیم، مطابق با وضعیت محیط درونی و محیط بیرونی‌ای که دارد.

لزوم شکل‌گیری سازوکار موثرتر در کانون

این مسئول سازمانی بیان کرد: بنابراین یک نهضت بسیار جدی در ارتباط با اصلاح تمامی سیستم‌ها، سامانه‌ها، دستورالعمل‌ها، رویه‌ها و نظام‌نامه‌ها باید شکل بگیرد. از آنجایی که شورای عالی با توجه به ساختاری که برای آن تعریف شده است و نوع جلساتی که ماهانه یک بار تشکیل می‌شود، و اینکه نقش شورای عالی سیاست‌گذاری و مدیریت استراتژیک و راهبردی کانون‌ها است، در بسیاری از حوزه‌های مربوط به اجرا، بدون کسب مشورت از کانون‌های استانی شاید نتواند اصلاح نظام‌نامه‌ها و سیستم‌ها را به صورت جامع تدوین و ابلاغ کند.

وی افزود: از این منظر، به نظر می‌رسد به جای اینکه با استان‌ها مکاتبه شود برای اینکه پیشنهاد ارائه شود؛ بهتر است سازوکار فعال‌تر و موثرتری شکل بگیرد. یعنی حوزه‌های کار به حوزه‌های تخصصی تقسیم شود و در هر کدام از حوزه‌ها، تعدادی از کانون‌های استانی عضو باشند و در تعامل خوبی که با بدنه کارشناسی ایجاد می‌کنند، بتوانند پیشنهادات پخته‌تر و سنجیده‌تری برای تدوین این نظام‌نامه‌ها و سیستم‌ها ارائه دهند.

انتظارات از شورای عالی

رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، با انتقاد از ورود شورای عالی به مسائل اجرایی بیان کرد: برای انجام این رسالت‌های بزرگ و استراتژیک توسط شورای عالی، به نظر می‌رسد که فراغت شورای عالی در نوع اداره، باید معطوف به مسائل و مباحث استراتژیک، راهبردی و اساسی باشد. بنابراین در حوزه آموزش، حوزه توزیع کار، حوزه تفاهم‌نامه با سازمان‌هایی که به نوعی ارجاع کار خارج از سیستم قضایی به کانون می‌آورند، استان‌ها باید نقش بسیار پررنگ‌تری داشته باشند. بنابراین از این منظر، همه ما باید کمک کنیم که شورای عالی، فراغت هدایت راهبردی و حل مسائل کلان کانون‌ها را بیش از پیش داشته باشد.

وی افزود: یکی از انتظاراتی که از شورای عالی داریم، این است که اختلافات را در بین کانون‌ها رفع کند و وحدت و انسجام را تقویت کند. ما در مجموعه کانون کارشناسان، نباید رقیب یکدیگر باشیم، باید رفیق یکدیگر باشیم، باید پشتیبان و مکمل همدیگر باشیم. بنابراین از این منظر به نظر می‌رسد که شورای عالی می‌تواند بهتر از آنچه که تاکنون عمل شده است؛ عمل بکند.

لزوم افزایش سهم کانون‌ها از کار کارشناسی

تیموری با ارائه یک راهبرد خطاب به اعضای شورای عالی اظهار کرد: یکی از راهبردهایی که به نظر می‌رسد، شورای عالی باید مد نظر داشته باشد، این است که

انتظارات از نهاد کارشناسی

تیموری در ادامه اظهارات خود به انتظارات از نهاد کارشناسی پرداخت و گفت: «علی القاعده، انتظاری که وجود دارد، این است که این تغییرات باید منجر به «افزایش کارآمدی داخلی» شود. این افزایش کارآمدی داخلی به «افزایش هماهنگی داخلی» و «وحدت رویه‌های اجرایی» منجر می‌شود؛ و این وحدت رویه اجرایی در نهایت منجر به «انسجام داخلی» می‌شود.

به گفته وی، اگر کانون‌ها در داخل انسجام داشته باشند، اعتبار بیرونی‌شان را هم افزایش می‌دهند. با توجه به نقش بسیار بالای شورای عالی در ارتباط با اعتبار بیرونی، این انتظار وجود دارد که شورای عالی، نقش فعالتری در ارتباط با نهادهای حاکمیتی تأثیرگذار بر سرنوشت کانون‌ها داشته باشند.

تیموری، ریشه بسیاری از مشکلات و چالش‌های امروز را مربوط به دوره‌های اخیر دانست و گفت: بسیاری از مصادیق گرفتاری‌هایی که امروز ما داریم، از ضعف تعامل و ضعف عملکردی شورای عالی در دوره‌های قبل ناشی می‌شود. تصویب ماده ۱۸۷ یکی از این موارد است. تشکیل مرکز کارشناسان به واسطه ماده ۱۸۷، یکی از آسیب‌هایی است که به نظام کارشناسی وارد کرده است. همچنین، قانون تسهیل یکی دیگر از مصادیق کامل نبودن ارتباط ما با نهاد قانون‌گذاری است.

وی افزود: این دو قانون که صدمات زیادی به نهاد کارشناسی و به توسعه عدالت در جامعه وارد کرده است، از بابت این بوده که مجموعه کارشناسی در مقاطع حساس و زمان‌های مشخصی که باید به موضوع ورود می‌کردند و مسیر درست قانون‌گذاری را فراهم و از انحراف جلوگیری می‌کردند، این اقدام را انجام نداده‌اند. یکی از مصادیق آن، ماده ۲۷ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان بود که اخیراً تدبیر و تلاش ۲۴ ساعته‌ای در این زمینه انجام شد.

تیموری توضیح داد: در راستای اصلاح ماده ۲۷ قانون نظام مهندسی مقرر شده بود که محاکم قضایی می‌توانند از کارشناسان نظام مهندسی برای کارشناسی در پرونده‌های قضایی استفاده کنند. دوستان ما که در رأس آن آقای مهندس کوسه‌غرایی و آقای مهندس دادخواه حضور داشتند و نیز با کمک دیوان محاسبات و آقای مهندس رضایی، رئیس کمیسیون عمران مجلس و آقای نیکزاد و سایر دوستان، همت کردند و تلاش شبانه‌روزی متحمل شدند که خوشبختانه حذف این قسمت از ماده ۲۷ تأیید نهایی شده است.

د

یکی از انتظاراتی که از شورای عالی داریم، این است که اختلافات را در بین کانون‌ها رفع و وحدت و انسجام را تقویت کند. ما نباید رقیب یکدیگر باشیم، باید رفیق، پشتیبان و مکمل همدیگر باشیم

به ویژه در تهران رو به وخامت پیش می‌رود. یعنی در بسیاری از رشته‌ها، ارجاع کار کارشناسی ما کاهش پیدا کرده است. در کنار آن، ارجاع کار غیرقضایی هم به همین مسئله مبتلا شده است.

وی توضیح داد: در حوزه ارجاع کار، طی چند سال گذشته و با توجه به مسائلی که به کانون استان تهران مرتبط شده، ارجاعات قضایی ما به واسطه ماده ۴ آیین‌نامه تعرفه، بسیار کاهش یافته است و اگر اغراق نباشد، از این ۳ هزار و ۷۰۰ نفر کارشناس دارای پروانه، تقریباً ۵۰۰ نفر، یعنی بیش از ۴۰ درصد کارشناسان ما در رشته‌هایی که محل کارشان خارج از استان تهران است، کار قابل ملاحظه‌ای ندارند.

همکاری دیرینه کانون با نهادهای حاکمیتی و سه قوه

این مسئول سازمانی تأکید کرد: نکته‌ای که لازم است در مورد کانون کارشناسان استان تهران ذکر کنم، این است که کانون تهران از قدیم‌الایام با نهادهای حاکمیتی و قوه سه‌گانه، همکاری‌های دیرینه‌ای را داشته است. ماهیت این نوع همکاری‌ها برمی‌گردد به فعالیت‌هایی که هم در استان تهران و هم در خارج از استان تهران وجود دارد. بنابراین اگر ماده ۴ تعرفه منجر به این شود که کار کانون کارشناسان تهران از

سهم کانون‌ها از کار کارشناسی را افزایش دهد. اگر ما یک برآورد سرانگشتی از دو دهه گذشته داشته باشیم؛ یعنی تقریباً از زمانی که مرکز امور کارشناسان متولد شده و رشد کرده است، می‌بینیم که سهم بازار مرکز امور کارشناسان رو به افزایش بوده و امروز سهم کارشناسی کانون‌های ما رو به کاهش است. از بقیه استان‌ها اطلاع دقیقی ندارم، اما در استان تهران در ارجاعات قضایی، کارهای مهم و با دستمزد بالا، عموماً به کارشناسان ما ارجاع نمی‌شود.

وی ادامه داد: در حال حاضر نوع ارتباطی که مرکز با محاکم برقرار کرده است، به نحوی است که ارجاعات قضایی با شدت بسیار بالایی به سمت مرکز می‌رود و ما در کانون، تقریباً کارهایی را انجام می‌دهیم که آنها تمایلی به انجام‌شان ندارند. ضمن اینکه در استان تهران، عمدتاً شهرهای حاشیه‌ای و پرونده‌های پردردسر و کم‌دستمزد به کانون ارجاع می‌شود.

وضعیت وخیم ارجاع کار در کانون کارشناسان

تیموری تأکید کرد: بنابراین یکی از معیارهای موفقیت مادر کانون‌ها این است که ما چقدر سهم بازارمان را قبض می‌کنیم و یا بسط می‌دهیم. با این روندی که اکنون دنبال می‌شود، وضعیت کانون کارشناسان

یکی از راهبردها این است که شورای عالی سهم کانون‌ها از کار کارشناسی را افزایش دهد. در دود دهه گذشته سهم بازار مرکز امور کارشناسان رو به افزایش بوده و سهم کارشناسی کانون‌ها رو به کاهش است

محل نهادهای حاکمیتی و سه قوه کاهش پیدا کند، به این معنا است که اثراتش را در بقیه کانون‌ها هم می‌گذارد.

وی همچنین با اشاره به همکاری کانون کارشناسان با دادگستری بیان کرد: طبق اعلام رییس کل دادگستری استان تهران، در سال گذشته بیش از سه میلیون پرونده در استان تهران وجود داشت که کانون کارشناسان تهران، قاضی کارشناسی محاکم برای حل و فصل دعاوی بوده و اغلب پرونده‌های ملی کشور در حوزه قضایی، توسط دادگستری استان تهران انجام می‌شود. بنابراین رسیدگی به این پرونده‌ها در درجه اول به کانون تهران ارجاع می‌شود و این هم مسئله‌ای است که شورا باید به آن توجه کند و راه‌حلی برای آن داشته باشد.

ضرورت توجه به طرح همکاری‌های فرااستانی

تیموری در ادامه سخنان خود به جلسه قبلی این کانون با اعضای شورای عالی اشاره کرد و گفت: در جلسه پیشین، طرح همکاری‌های فرااستانی را به جلسه معظم شورا تقدیم کردم. در این طرح، استان محور به عنوان استانی که کار کارشناسی به آن استان مراجعه می‌شود و استان‌های معین، به عنوان کانون‌هایی که کار کارشناسی در جغرافیای آن استان واقع شده، می‌توانند زمینه همکاری‌های بسیار گسترده‌ای را فراهم کنند. وی با انتقاد از عدم پذیرش طرح همکاری‌های فرااستانی در شورای عالی عنوان کرد: بازخوردی از اینکه چرا این طرح مورد پذیرش قرار نگرفت، دریافت نکردم و فقط ابلاغ شد که این طرح مورد پذیرش قرار نگرفت و تعدادی از دوستان عنوان کردند که قرار است این طرح در کمیسیون مربوطه مورد بررسی قرار بگیرد. اما علی‌احمال به نظر می‌رسد که این طرح پیشنهادی اگر نواقصی هم دارد، با درایت و تدبیری که شورای عالی دارد، می‌تواند تکمیل شود و این بن‌بست و گره کور را باز کند.

سهم کانون‌های استانی نیازمند بازنگری است

تیموری همچنین در ادامه این نشست، خطاب به اعضای شورای عالی تأکید کرد: به ضرس قاطع عرض می‌کنم، کاری که به استان تهران مراجعه می‌شود و ابعاد آن فرااستانی است، شاید به صورت قطره‌چکانی به سایر استان‌ها برده می‌شود. اغلب این کارها به دلایل مختلفی در مرکز انجام می‌شود. در حال حاضر میزان کاری که به مرکز ارجاع می‌شود، بیش از ظرفیت مرکز است و این در حالی است که ما تقریباً طی ۶ ماه گذشته که به صورت جدی با این بحث مواجه بودیم، به غیر از دو شرکت ایران خودرو و سایپا که قبلاً تعهداتی را داده بودیم و نمی‌توانستیم آن تعهدات را نادیده بگیریم و مسئولیت‌های حقوقی و اجتماعی برای ما داشت، بقیه کارهای بزرگی که به استان تهران ارجاع شد، نگه داشتیم. وی اضافه کرد: طبق مستندات موجود، بالغ بر

۳۰۰ میلیارد تومان حق الزحمه است که ما بخشی از آنها را برگرداندیم و رونوشت آن را هم به شورا دادیم. ضمن اینکه به تعداد بسیار کمتر از انگشتان دست، کارهایی را برگرداندیم که به داخل کانون‌ها آمده است.

به گفته این مسئول نهاد کارشناسی، یکی از دلایل عمده این مسئله آن است که متقاضی می‌خواهد کارش راحت‌تر انجام شود و می‌خواهد با یک کانون یا با یک مرکز، طرف حساب شود. دفاتر اصلی، دفاتر حسابداری و سیستم مالی اغلب این شرکت‌ها در داخل استان تهران یا در شهر تهران است که نمی‌خواهند خودشان را به در دسربیندازند و فرضاً با ۱۰ یا ۱۵ استان طرف باشند که مشخص نباشد مسئولیت کار به چه ترتیب تقسیم می‌شود، چه کسی باید آن را جمع‌بندی کند، ممیزی‌ها به چه شکلی انجام شود و... شاید ده‌ها دلیل دیگر وجود داشته باشد که متقاضیان ترجیح می‌دهند کار را از تهران پس بدهند و ببرند در مرکز انجام دهند. جالب اینجاست، بعضی از این شرکت‌ها که دارایی‌های عمده‌ای در استان تهران داشتند، حاضر نشدند بخشی از کارشان را ما انجام دهیم و عنوان کردند ما کار را به کسی می‌دهیم که کل کارمان را انجام دهد، نه اینکه بخشی از کار را برعهده بگیرد. رییس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران در ادامه تأکید کرد: این مشکلاتی که در ارتباط با اجرای ماده ۴ تعرفه و همچنین تبصره یک ماده ۱۱ وجود دارد، نیازمند یک بازنگری جدی است؛ چرا که اگر وضعیت به همین ترتیب ادامه پیدا کند، سهم کانون‌های استانی روز به روز از سفره کارشناسی کمتر و کمتر می‌شود.

بحران کار در برخی رشته‌های کارشناسی

وی در بخش پایانی اظهارات خود با اشاره به بروز بحران در رشته‌های کارشناسی اذعان داشت: در حال حاضر ما در بعضی از رشته‌ها با بحران مواجهیم. به طور نمونه در استان‌های خراسان، کارشناسان پتروشیمی حضور دارند، اما کاری برای انجام دادن در حوزه پتروشیمی ندارند. هکذا در شهرهای دیگر از جمله شیراز هم به همین ترتیب است. در حوزه جغرافیایی یک استان، کار به اندازه کافی برای کارشناسان رشته‌های صنعتی، حرفه‌ای، تخصصی و کشاورزی وجود ندارد.

تیموری درباره راهکار این مسئله تشریح کرد: به نظر می‌رسد که این مسئله می‌تواند با یک طرحی مشابه آن طرحی که تقدیم شورای عالی شد، سر و سامان بگیرد و مسائل مربوط به کارشناسی رفع شود؛ به نحوی که سهم ما از بازار افزایش پیدا کند و انسجام و اتحاد بیشتری داشته باشیم.

رییس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران در پایان خاطرنشان کرد: نارضایتی کارشناسان ما در واقع حاشیه‌هایی را برای همه استان‌ها به ویژه برای شورا خواهد داشت. امیدوارم با تدابیر درستی که اندیشیده می‌شود، کمتر شاهد بروز این گونه مسائل باشیم.

عضو هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران مطرح کرد:

تبعات ورود شورای عالی کارشناسان به ساحت اجرا پایه های لرزان نهاد کارشناسی، دامنگیر دستگاه قضا

عضو هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، به تشریح نقش و جایگاه قانونی شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری و وظایف آن در قبال کانون کارشناسان پرداخت. حسین احمدی، در نشست مشترک به میزبانی کانون کارشناسان استان تهران با اعضای شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری، همچنین با اشاره به تبعات مخرب عدول شورای عالی کارشناسان از وظایف قانونی خود، به بیان آسیب های ناشی از این رویکرد پرداخت. وی معتقد است: «اگر یک نهادی مانند شورای عالی که وظیفه اجرایی ندارد، وارد ساحت اجرا شود؛ به طور قطع به نهاد نظارتی خودش و به تکالیف تنظیم گری خودش آسیب وارد کرده است.» این مسئول سازمانی عضو ارکان کانون تهران، اجماع سازی، اتفاق، اتحاد، همبستگی و حراست از خیر مشترک و منافع عمومی را ازجمله مواردی برشمرد که تحقق آنها از شورای عالی کارشناسان رسمی انتظار می رود.

داد

مادر کانون
کارشناسان، چه
در انجام کارهای
کارشناسی و
چه در ارکان
کانون ها، اگر وارد
مناسباتی شویم
که ساحت و
شئون کارشناسی
را زیر سوال ببریم؛
قطع به یقین،
بزرگترین آسیب
را به خودمان وارد
کرده ایم

هم به دنبال داشته باشد؛ اما به هر حال چالش می تواند نقطه عزیمتی باشد برای وفای و توسعه در آینده.

ضرورت استقلال دو نهاد قضایی و کارشناسی

احمدی با تاکید بر اینکه نهاد قضایی کشور باید ساختار مستقلی داشته باشد، اظهار داشت: اگر استقلال نهاد قضایی کشور مخدوش شود، کل نظام توسعه و رشد کشور و کل روابط بین دستگاه های

اختلاف سلايق، نقطه عزیمتی برای آینده

وی در این نشست خطاب به اعضای شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری گفت: بهترین دوران ما دورانی بود که مادر یک ساختمان در کنار هم بودیم و به طور قطع، گسستگی نمی تواند خاستگاه و محل عزیمتی برای رشد و توسعه باشد. بر این باورم که همیشه تنش ها و چالش ها نقطه عزیمت هستند و اینکه ما دچار اختلاف سلايق و نظرات باشیم که منجر به تنش هایی شود که این تنش ها عوارضی

بنابراین رسالت بزرگی به دوش ما به عنوان یک نهاد کارشناسی که بنیان دیرینه‌ای دارد، گذاشته شده است.

جایگاه قانونی شورای عالی کارشناسان

وی در ادامه سخنان خود، با اشاره به وظایف قانونی شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری تاکید کرد: ما شورای عالی کارشناسان را صرفاً به عنوان یک نهادی که می‌تواند نظارت کند و تنظیمات و هماهنگی‌ها را بدون دخالت در ساحت اجرا انجام دهد، قبول داریم. یعنی به محض اینکه یک نهادی مانند شورای عالی، که وظیفه اجرایی ندارد، وارد ساحت اجرا شود؛ به طور قطع به نهاد نظارتی خودش و به رکنیت تنظیم‌گری خودش آسیب وارد کرده است.

احمدی یادآور شد: قرار نیست که شورای عالی کارشناسان رسمی، مشابه مرکز مشاوران قوه قضاییه شود. ما باید براساس قانون و مشابه خودمان باشیم. اگر مسیر طی شده شورای عالی و رییس آن به نحوی باشد که مشابه غیر خودش شود، بر اساس قانون و استقلالی که دارد، امکان‌پذیر و شدنی نیست.

انتظارات از شورای عالی کارشناسان

وی درخصوص انتظارات از شورای عالی بیان کرد: انتظاراتی که از شورای عالی کارشناسان رسمی می‌رود؛ اجماع-سازی، اتفاق، اتحاد، همبستگی و حراست از منافع مشترک و خیر عمومی است. شورای عالی از منظر ساختاری و سازمانی، و به لحاظ کارکردی و عملکردی، بر پایه چه دلالت‌ها و فرآیندهایی در تصمیم‌گیری استوار است؟ ساحت آن کجاست و چه باید باشد و کجا نیست و نباید باشد؟ یک بار باید این پرسش‌ها را مطرح و مصادیق آن را با هم بررسی کنیم.

عضو هیئت مدیره کانون کارشناسان استان تهران در عین حال تصریح کرد: از منظر قانون باید درخصوص این موارد یک بازنگری اساسی انجام دهیم. به نظر می‌رسد ما در برخی از مسیرها دچار انحراف اساسی شده ایم. ما می‌خواهیم اعضای شورای عالی نسبت به این پرسش‌ها به صورت تئوری و نظری پاسخ دهند. البته در اینجا بحث شخصی مطرح نیست، باید ببینیم که آیا مشکل در سیاست‌گذاری‌های ما است و یا در سازوکار سیاست‌گذاری‌های ما. به طور نمونه، در لیگ فوتبال اگر نادآوری‌های مکرری رخ دهد؛ در نهایت، زمین بازی جذابیت و مخاطبان خود را از دست می‌دهد. در اینجا شاید مشکل مربوط به فدراسیون است، پس باید ببینیم که در فدراسیون

دو آفت بزرگ نهاد کارشناسی

عضو هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، با تشریح دو آفت بزرگ در نهاد کارشناسی توضیح داد: بزرگترین آفت یک نهاد کارشناسی، نخست «محدود کردن آن نهاد کارشناسی» است و دوم «ایجاد نهاد موازی» است. این دو عامل می‌تواند در تضعیف هر نهادی بسیار موثر باشد. فرقی ندارد که نهاد کارشناسی باشد و یا هر نهاد دیگری؛ اگر آن نهاد را محدود کنید و به نحوی نهاد موازی در برابر آن ایجاد کنید، به طور قطع نتیجه آن «تعارض منافع» و «نظام مفسده‌انگیزی» و از کارایی انداختن آن خواهد بود.

احمدی با بیان اینکه ما یک رسالتی داریم و میراث‌دار یک نهادی دیرپا به نام نهاد کانون کارشناسان رسمی با شورای عالی کارشناسان رسمی دادگستری هستیم، گفت: اگر کاهش نظام انگیزشی در کارشناسی به دست ما اتفاق بیفتد و یا به دلیل انفعال ما رخ دهد؛ این برهم زدن نظام انگیزشی، پیامدی به جز افزایش نظام مفسده‌انگیزی در کشور به دنبال ندارد و نتیجه آن اضمحلال نظام عدالتی، که به کارشناسی وابسته است، خواهد بود.

اجرایی، تقنینی و دستگاه عدالت می‌توانند با هم دچار خدشه شوند. بنابراین اگر نهاد قضایی کشور، یک ساختار مستقلی داشته باشد و قاضی مستقلی داشته باشیم، قطع به یقین و به طریق اولی، یک نهاد کارشناسی و کارشناس مستقل خواهیم داشت. وی ادامه داد: به باور من، استقلال قضا، استقلال قاضی و استقلال کارشناس، در یک پیوستاری و زنجیره متصل به هم هستند و درواقع، آرای قضایی که متکی به نظریات کارشناسی است، بنا به گفته یکی از روسای اسبق قوه قضاییه، بالغ بر ۹۰ درصد آرای قضایی و احکام، به پشتیبانی نظریات کارشناسی است. بنابراین سست کردن پایه کارشناسی در کشور، به طور قطع به مثابه سست کردن پایه عدالت در دستگاه قضا است. یعنی اگر دستگاه قضا به مسیری اجازه طی شدن بدهد که در آن مسیر، نهاد کارشناسی دچار سستی و ناپایداری شود، درواقع پایه‌های خودش را ناپایدار کرده است.

اگر استقلال نهاد قضایی محدود شود، کل نظام توسعه کشور و کل روابط بین دستگاه‌های اجرایی، تقنینی و دستگاه‌های عدالت با هم دچار خدشه می‌شود. بنابراین اگر نهاد قضایی، ساختار مستقلی داشته باشد، یک نهاد کارشناسی مستقل خواهیم داشت

شورا و ماهیت وجودی آن نقش نظارتی است، نه اجرایی!

شورای عالی، نهادی در خدمت توسعه قانون کارشناسان

عضو هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران ادامه داد: شورای عالی به مثابه نهادی است که باید در خدمت توسعه قانون‌ها باشد و نه ابزار تثبیت و نفوذ نهادهای بیگانه با آن. یکی از وظایف شورا عدم اجازه نفوذ و دخالت و اجازه ندادن به از بین بردن استقلال کانون‌ها است. بنابراین شورا نباید اجازه دهد که استقلال کانون‌ها آسیب ببیند و کانون‌ها منفعل شوند.

احمدی یادآور شد: به صراحت می‌گوییم، ما در کانون کارشناسان، چه در کار کارشناسی و چه در ارکان کانون‌ها، اگر وارد مناسباتی شویم که ساحت و شئون کارشناسی و استقلال کانون‌ها را زیر سوال ببریم، قطع به یقین، بزرگترین آسیب را به خودمان وارد کرده‌ایم. چرا که در این حالت، از ساحت و شئون کارشناسی خارج شده‌ایم که عیناً مصادیق آن در قانون هم وجود دارد.

وی با بیان اینکه اینها هشدارهایی است که به عنوان مباحث تئوری و نظری مطرح می‌شود، اظهار داشت: در یک نظام وابسته به نظام کارشناسی، ممکن است حیات و ممات برخی افراد در گرو مغشوش شدن فضای سالم کارشناسی‌ها باشد. البته ما مستقل از هر گونه چرخه بروکراتیک و دولتی و حاکمیتی خارج از دایره قانونی خودمان هستیم، اما اگر فضای کارشناسی‌ها مغشوش شود، در جهت منافع عده‌ای سوداگر و به نفع مناسبات مفسده‌انگیز آنها است.

رسالت کانون کارشناسان

احمدی با اشاره به رسالت کانون کارشناسان عنوان کرد: رسالت ما این است که با حفظ استقلال کارشناسان و صیانت از استقلال کانون، موجبات این را فراهم نیاوریم که مورد سودجویی و سوءاستفاده واقع شویم. چرا که به نظر می‌رسد ممکن است با تعریض به قانون و با اتکا به نظام‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های مغایر با آن، مسائل و موانعی بر سر راه کانون‌ها و کارشناسی سالم ایجاد شود.

عضو هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران در پایان خاطرنشان کرد: رسالت ما ایجاب می‌کند که در مذاکرات با مقامات قضایی، این هشدار را بدهیم که جایگاه نظام‌نامه‌ها یا تعرفه‌ها، جایگاه تقنینی و قانون‌گذاری نیست و این می‌تواند آسیب به خود آن نهادی باشد که این نظام‌نامه‌ها را برخلاف قانون صادر می‌کند.

چه خبر است و چرا بازی به هم می‌خورد؛ با وجود اینکه اصالت‌های نهاد کارشناسی با محدودیت‌ها و رقابت‌های نابرابر در حال تهدید بنیادین به لحاظ فلسفه تاریخی و وجودی هستند.

وی ادامه داد: در مورد رعایت مرزهای استقلال کانون، ما با رعایت کوچکترین ظرافت‌هایی در هرگونه روابط و مناسبات با دستگاه قضا، باید استقلال مان حفظ شود؛ حتی اگر مواقعی قاضی هم استقلال خود را رعایت نکرد، کارشناس نباید استقلال خود را بر هم بزند. هرچند اگر قاضی مستقل نباشد، به استقلال نهاد کارشناسی و کارشناس هم آسیب می‌زند.

احمدی تأکید کرد: مسئله اساسی این است؛ شورا باید به فکر تخصیص بهینه باشد و این انتظار درستی است؛ از طرفی هم نباید اختصاصی‌سازی صورت بگیرد. اینکه توقع داشته باشیم کانون یک استان، منحصر باشد و بقیه استان‌ها از آن تبعیت کنند، پذیرفته نیست و ما هم این را قبول داریم. اما مسئله اصلی تهدید ظرفیت‌ها و فرصت‌های کانون‌های سراسر کشور با وجود گروه رقیب با سبقه و میزان توانایی‌های محدودش است.

وی در عین حال افزود: این پرسش چندین بار در جلسات تکرار شده که آیا ما منابع مشاع داریم که حال به دنبال این باشیم که این منابع مشاع را چگونه باید تقسیم کنیم، یا بر مبنای یک نظام شایسته‌سالار و با هم‌افزایی ظرفیت‌ها باید در جهت ارائه خدمات کارشناسی به جامعه مخاطب عمل کنیم؟ ما منابع مشاع نداریم. منابع ما چه در امر قضایی و چه در امر غیرقضایی، دولتی و بخش خصوصی، مشاع نیستند که حالا بگوییم منابع ما در کارشناسی مشاع است. پس باید نسبتی را تعریف کنیم که تقسیم منابع انجام شود!

نظارت و تنظیم‌گری، شرط پاسخگویی و شفافیت

احمدی با بیان اینکه نظام کمونیستی بر مبنای یک ایده اشتباه شکل گرفته است، گفت: این ایده اشتباه است که کمیته‌ای از کارشناسان می‌خواهند منابع را بهینه‌تر از یک بازار آزاد و یک رقابتی و برخلاف نظام شایستگی تقسیم کنند. آنها تصور می‌کردند که نظام شایستگی را در این تئوری ایجاد کنند؛ در حالی که اصلاً مبنای کمونیست در قرون ۱۹ و ۲۰ این بود.

وی بیان کرد: بنابراین همه حرف ما این است که معیارهای سنجش موفقیت و کانال‌های پاسخگویی و شفافیت ما در شورای عالی و کانون‌ها باید منجر به نظارت درست و تنظیم‌گری درست شود. وقتی که این تنظیم‌گری صحیح و نظارت درست اتفاق افتاد، در آن موقع می‌توانیم نتیجه درست را هم از نهاد کارشناسی بگیریم. در قانون، فلسفه شکل‌گیری

بایسته‌های بازنگری شایسته در قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری

مصوب سال ۱۳۸۱

منوچهر شیبانی اصل

کارشناس رسمی
دادگستری در رشته
راه و ساختمان

بازنگری در قوانینی که در حوزه امور حرفه‌ای برای حرفه‌های گوناگون وضع می‌شود، پس از گذشت چند سال به علل مختلف ضرورت می‌یابد. این ضرورت بیش از ضرورتی است که درباره قوانینی با ماهیت و محتوای صرفاً حقوقی وضع می‌شود. از علل چنین ضرورتی می‌توان به مواردی از قبیل: تغییرات و پیشرفت علم و دانش و فناوری، تجارب حاصل از اجرای قانون در طول سال‌های اجرای آن، ضرورت یکپارچه‌سازی قوانین و مقررات مختلف در حوزه آن حرفه، تغییرات حاصل در فرآیندهای ارائه خدمات حرفه‌ای، ارتقای تخصص‌ها، افزایش تعداد حرفه‌مندان، نیاز به رفع اشکالات و مشکلات موجود در قانون جاری، الزامات، نیازها و ترتیبات جدید به وجود آمده و موارد دیگر اشاره کرد. بازنگری قوانینی که در بستر امور حرفه‌ای و حرفه‌مندی شکل می‌گیرد، متفاوت از بازنگری قوانینی است که صرفاً یا عمدتاً دارای ماهیت و مفهوم حقوقی است. در این قوانین اندرکنش فعالیت و چارچوب‌های حرفه‌ای با موازین حقوقی، ویژگی خاصی به آنها می‌دهد که هر گونه غفلت از این مهم، اجرای قانون را با دشواری‌های مختلفی روبه‌رو می‌کند و شاید آن را از مسیر درست یا مسیر موردنظر طراحان، نویسندگان و تصویب‌کنندگان دور سازد.

بازنگری این‌گونه قوانین، مستلزم پیش‌نیازهای خاصی است که از آن جمله می‌توان، انتخاب تیم کارآمد و توانمند برای بازنگری مرکب از حقوقدان‌ها به‌ویژه حقوقدانان آشنا به موضوع آن حرفه و مسلط به اصول و فنون قانون‌گذاری و نیز حرفه‌مندان باتجربه و مسلط به امور حرفه‌ای و آشنا به قانون‌نویسی، تفکر سیستمی در بازنگری قانون، تبیین فرآیندی و مفهومی خدمات حرفه‌ای در بازنگری قانون و به‌ویژه انجام پژوهش‌های سه‌گانه قبل از بازنگری (شامل: نخست، آسیب‌شناسی اجرای قانون در سال‌های قبل گذشته؛ دوم، مطالعه تداخل، توازی و تأثیر و تأثر قوانین و مقررات جاری کشور در قانون؛ سوم، مطالعه فرآیندهای انجام وظایف و ارائه خدمات حرفه‌ای آن حرفه و چگونگی آن در سایر کشورها) را می‌توان نام برد. از این رو، بازنگری چنین قوانینی، متدولوژی، روش و فرآیندهای خاص خود را دارد و غفلت از این مهم و اکتفا به روش‌های سنتی بازنگری توسط فرد یا جمعی اندک و در جلسات محدود، در اجرا و عمل، منجر به نتیجه‌ای می‌شود که منظور و هدف طراحان، نویسندگان و تصویب‌کنندگان آن نبوده است.

قانون‌نویسی، به‌ویژه در حوزه‌ای خاص و مشتمل بر ۸۰ رشته تخصصی کارشناسی رسمی، همانند دیگر حوزه‌های تخصصی حرفه‌ای، اصول، قواعد، فنون و مهارت‌های خاص خود را می‌طلبد. اینگونه قوانین ضمن تعامل و اثرگذاری بر حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی، آثار غیرقابل انکاری بر این حوزه‌ها دارد. از سوی دیگر، نظام کارشناسی رسمی به طور مستقیم با بسط و توسعه عدالت و حقوق اشخاص ارتباط دارد و تأثیری بی‌بدیل بر این مهم می‌گذارد. از این رو، بازنگری این قانون مستلزم دارا بودن توانمندی‌های خاصی است و باید با دقت و توجه فراوان و بدون هر گونه تعجیل و شتاب‌زدگی صورت گیرد. در این مقاله با نگاهی اجمالی به برخی از نکات مهم در بازنگری قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب سال ۱۳۸۱ و پیشینه آن، تأثیر موارد فوق در بازنگری شایسته این قانون و متن فعلی قانون، ضرورت افزایش و کاهش چند مطلب مهم در مفاد قانون در هنگام بازنگری، به اختصار از دیدگاه نویسنده مطرح شده است.

واژگان کلیدی:
قانون، کارشناسی،
کارشناسی رسمی
دادگستری، قانون
کانون کارشناسان
رسمی دادگستری

مقدمه

موضوع بازنگری در قوانین حرفه‌ای که نگارنده با آنها ارتباط دارد، سال‌هاست که به عنوان مشغله فکری وی مطرح است. بر این مبنا، پیش‌تر مقاله‌ای بر پایه مطالعات و تجربیات خود در حرفه مهندسی ساختمان، با عنوان «بایسته‌های بازنگری شایسته در قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب ۱۳۷۴» نوشتم که در نخستین شماره نشریه فراساخت در زمستان ۱۳۹۹ چاپ شد. اینک که بازنگری در قانون کارشناسان رسمی دادگستری مدنظر قرار گرفته و از اینجانب نیز در برخی از جلساتی که به این منظور تشکیل می‌شود، دعوت می‌گردد، ملاحظه کردم بی‌مناسبت نیست مقاله‌ای در این خصوص که شباهت زیادی نیز به اساس و مفاهیم بنیادی مطرح در آن مقاله دارد و بعضاً جملات، عبارات و بخش‌هایی از آن مقاله را عیناً در بردارد، به رشته تحریر درآورم. باشد که دست‌اندرکاران ارجمند به این نکات نیز توجهی داشته باشند.

«کارشناسی رسمی» دارای سابقه بسیار طولانی در ایران است. در متون باستانی پهلوی، از کارشناس متبحر و آگاه، به نام «کاراکاس» و از کارشناسی تحت عنوان «کاراکاسیه» یاد شده است. در دوران معاصر نخستین قانون در این حرفه، در بهمن ماه سال ۱۳۱۷ با نام

«قانون راجع به کارشناسان رسمی» در ۳۰ ماده به تصویب رسید و در سال ۱۳۳۹ اصلاح شد. سپس در بهمن ماه سال ۱۳۵۹ قانون مربوط به استقلال قانون کارشناسان رسمی دادگستری در ۳۰ ماده به تصویب رسید که پس از اصلاح در سال ۱۳۸۱ با عنوان «قانون کارشناسان رسمی دادگستری» تصویب شد که اکنون معتبر و ملاک عمل است و بازنگری نیز درخصوص این قانون مطرح است.

پیش از ورود به مطلب، شاید بحثی کوتاه درباره این موضوع لازم باشد که آیا برای تغییر قانون، واژه «اصلاح» درست است یا «بازنگری»؟ به اعتقاد نگارنده، از آنجا که از واژه اصلاح به معنی «تصحیح، تنقیح، غلط‌گیری، آراستن، ویرایش و نظایر آن» استفاده می‌شود؛ این واژه دامنه شمول اندکی را در این موضوع در بر می‌گیرد و بیشتر به این مفهوم است که ایرادها و اشکالات قانون جاری رفع شود، اما واژه «بازنگری» دامنه وسیعتری را در بر دارد که از بنیان اصلی و ساختار و ترتیبات و تشریفات و الزامات مقرر در قانون آغاز می‌شود و در مفاهیم دیگر مطرح در حوزه آن ادامه می‌یابد. به عبارت دیگر، بازنگری، نگرش جدیدی را با حفظ سابقه رقم می‌زند و تغییرات ماهوی را در بر دارد که تنها در اصلاح شکلی و محدود باقی نمی‌ماند.

ضرورت و اهمیت بازنگری قانون کارشناسان رسمی دادگستری

به طور کلی می‌توان گفت بسیاری از قوانین در امور حرفه‌ای حرفه‌های گوناگون مانند کارشناسی رسمی، پزشکی، مهندسی، وکالت، قضاوت، حسابرسی که طبعا با احساس نیاز و ضرورت در زمان خود تدوین و تصویب شده است، در زمان خود و علیرغم برخی اشکالات که با تجربیات بعدی ملموس می‌شود، قوانینی مناسب و مفید بوده است.

از این رولزوم بازنگری در قانون کارشناسان رسمی دادگستری را بعد از گذشت سال‌ها درباره این قانون و قوانین قبلی این حوزه، به ترتیب بعد از ۸۷، ۶۵، ۴۵ و ۲۳ سال از تصویب هر یک همچنین افزایش دانش و اطلاعات و تغییرات فراوان در حرفه کارشناسی رسمی، به ویژه تصویب قوانین دیگر یا ماده‌هایی در برخی قوانین در حوزه کارشناسی رسمی، نباید به منزله مردود شمردن تلاش‌های صرف‌شده برای تدوین و تصویب آنها دانست.

حتی اگر امروز چنین به نظر برسد که بهتر بود برخی مفاد از ابتدا در آن قوانین به نحو دیگری انشا می‌شد؛ گرچه همین امر نیز، خود نتیجه تحول زمان و تجربیات بعدی است. شاید پیش‌بینی برخی تفاسیر و برداشت‌ها و نحوه عمل و اجرای آنها که در طول سال‌های بعد رخ داده، در زمان نگارش و تصویب آن قوانین، یا هرگز ظهور نداشت، یا بروز آنها در ذهن نویسندگان و تدوین‌کنندگان مواد و تبصره‌های این قوانین هم متصور نبود. در هر حال، برخی ضرورت‌های فعلی بازنگری در این قانون، از دیدگاه نگارنده به شرح ذیل است:

الف- ضرورت یکپارچه‌سازی قوانین و مقررات حوزه کارشناسی رسمی

شاید بتوان گفت، از ویژگی‌های خاص کشور ما در دهه‌های اخیر، ایجاد نهادهای موازی یا موازی‌سازی در امور مختلف است. تدقیق در نهادها و امور مختلف، به سادگی این نکته را آشکار می‌سازد. ظاهرا فرض بر این است که این نهادها در کنار هم فعالیت می‌کنند و این امور به نحوی مناسب پیش می‌رود، اما واقعیت آن است که مضرات و آسیب‌های این موازی‌سازی‌ها که به مانند کوه یخ است و فقط قسمتی از آن دیده می‌شود، به چشم نمی‌آید و محاسبه نمی‌شود.

اکنون پنج نهاد مختلف، طبق قوانین متفاوت صلاحیت کارشناسی اعطا می‌کنند و بعضا نهادهای دیگری هم با عناوین مختلف به این امر می‌پردازند. این پرسش مطرح است که چرا باید امر کارشناسی در نهادهای واحد متمرکز نشود؟ چرا این مورد تاکنون از طریق دانش مدیریت بررسی و منجر به راه‌حلی بر مبنای اصول مدیریت نشده است؟ نهادهای موازی چه مشکلی را از حرفه کارشناسی رفع و حل کرده‌اند و این امر چگونه انجام گرفته

که امکان رفع آن در نهادهای واحد ممکن نبوده است؟ تدقیق در این موارد، بعضا به سابقه خواست و تصمیم شخصی در برقراری این موازی‌کاری‌ها منتج می‌شود که شگفت‌انگیزترین روش در قانون‌گذاری و نهادسازی است. نکته دیگر رفتار قانون‌گذار در پرداختن به امری با درج یک ماده یا تبصره در قانونی است که اساسا شکل و محتوای آن حاوی بحث و موضوعی دیگر است و حال آنکه همین امر دارای قانونی مستقل است. قانونی برای موضوع «الف» موجود است، اما در قانون «ب» و قانون «پ» و... که اساسا در موضوعات و حوزه‌های دیگری تدوین شده است، ماده‌ای به موضوع قانون «الف» اختصاص می‌یابد که بعضا با ساختار آن قانون، تداخل یا تعارض می‌یابد.

این پرسش مطرح است که چرا به جای ایجاد تشدّد در قوانین مختلف، اگر امری حائز اهمیت و واجد ویژگی خاصی است، در همان قانون مادر، جای‌گذاری نمی‌شود؟ کارشناسی رسمی هم از این روند دور نمانده و مقوله‌ای است که قانون‌گذار در موارد متعدد در وضع برخی از قوانین دیگر، تلنگری هم به آن زده و ماده‌ای درخصوص کارشناسی رسمی اضافه کرده است.

نکته دیگر آن است که قانون فعلی، عمدتا بر کارشناسی قضایی تاکید دارد و در این خصوص استوار شده است؛ به نحوی که برخی حتی این حرفه را زیرمجموعه و کارشناسان رسمی دادگستری را شاغلان دستگاه قضایی می‌پندارند. حال آنکه امروزه کارشناسی غیرقضایی جایگاه مهمی در امر کارشناسی رسمی دارد و لازم است در بازنگری قانون، کارشناسی‌های غیرقضایی نیز به نحو بایسته مدنظر قرار گیرد.

ب- افزایش تعداد کارشناسان رسمی

در زمان تدوین قانون فعلی، تعداد کارشناسان رسمی به اندازه‌ای کم بود که عملا کارشناسان رسمی دادگستری استان در برخی از استان‌ها که مستلزم وجود حداقل ۳۰ نفر کارشناس رسمی دادگستری بود، تشکیل نشد و این کارشناسان تحت مدیریت قانون تهران قرار گرفتند.

اینک به مدد قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار که بدون توجه به این مفهوم که «کارشناسی رسمی» در بنیان و اساس خود، نه «کسب‌وکار» است و نه «صنف»، آن را از حرفه‌مندی به محل کسب درآمد تغییر داده است و به این طریق سونامی کارشناسان رسمی در حال ورود به جامعه است؛ لذا شایسته است در قانون فعلی نگرشی به این مهم و تبعات منفی فراوانی که این افزایش بی‌رویه کمی در آینده خواهد داشت، صورت پذیرد. تردیدی نیست که توجه یک‌جانبه به افزایش کمیت، آن هم در مسیر و مفهومی فارغ از مفهوم اصلی حرفه، آثار زیانبار جبران‌ناپذیری در پی خواهد داشت که باید در بازنگری قانون جاری، به دقت در آن تامل شود.

ج- رفع اشکالات و مشکلات موجود در قانون فعلی

با تاکید بر این نکته که اگر قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری در زمان تصویب خود و با توجه به شرایط زمانی، اقدامی مترقی و قابل قبول بوده، مع الوصف اینک و در زمان فعلی با تغییرات و پیشرفت‌های موجود، برخی از قواعد و الزامات آن با تغییر شرایط، تجربه استفاده از آن در طول سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۴ و عملکردهای ۲۳ ساله به استناد این قانون و برخی مسائل مبتلا به کنونی که شاید در زمان تصویب و حتی سال‌های اولیه اجرای آن ظهور و بروز نداشت، بازنگری در این قانون را اجتناب‌ناپذیر می‌کند، طبیعی است هر گونه تعصب و اصرار بر حفظ متن فعلی که شوربختانه بعضاً با واژه‌های موهن و دور از منطق و علم و دانش اظهار می‌شود، پسندیده و پذیرفتنی نیست. وجود واژه‌های کلی و مبهم، واگذاری برخی مصادیق قانون‌گذاری به آیین‌نامه اجرایی که آنها هم بعداً توسط دیوان عدالت اداری ابطال شده است و ضرورت کامل ذکر صحیح آنها در متن قانون، از حداقل‌های این بخش است.

د- آینده‌پژوهی و آینده‌نگری

نمی‌توان از قانون‌گذار انتظار داشت که پیشگوی آینده باشد و همه تحولات و تغییرات ده‌ها سال آتی را اکنون ببیند و به منصفه ظهور برساند؛ اما با وجود برخی قرائن و نشانه‌ها باید بتواند آینده‌نگر باشد و اگر ضرورت ایجاد کند، از بحث‌های آینده-پژوهی نیز بهره‌مند شود. یکی از این نکات بسیار مهم و تأثیرگذار، نقش هوش مصنوعی، تحولات دیجیتال و فناوری‌های نوین در حوزه کارشناسی است.

شکی نیست که تحولات آینده در این حوزه‌ها به شدت و به نحو وسیع بسیاری از رشته‌های کارشناسی و فعالیت‌های حرفه‌ای کارشناسی را تحت تأثیر قرار خواهد داد. برای این موضوع باید از هم اکنون پیش‌بینی و تدارکات لازم در تمامی بخش‌های ذی‌ربط از جمله حقوق و قوانین کارشناسی معمول شود. تفکر «چو فردا شود، فکر فردا کنیم» به جز عقب انداختن قافله کارشناسی از تحولات زمان و در نتیجه، ورود آسیب‌های مختلف به اشخاص و جامعه نتیجه‌ای نخواهد داشت.

۱- مقدمات لازم برای بازنگری قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری

۱-۲- انتخاب تیم کارآمد و توانمند برای بازنگری

همانگونه که قبلاً در مقاله یادشده، درباره بازنگری قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان نیز گفته شده است. قوانین حرفه‌ای در حوزه تخصصی و فنی وسیع با ویژگی‌ها و مشخصات بسیار خاص توأم با اندرکنش‌های مستقیم با مفاهیم حقوقی و تأثیر و تأثر مستقیم اقتصادی و اجتماعی در کشور، حاکمیت می‌یابد. لذا بازنگری آن ویژگی‌های خاصی را می‌طلبد که نخستین آن، تشکیل

تیمی کارآمد مرکب از اشخاص حرفه‌مند مسلط به موازین حرفه، تاریخچه اجرای قانون مذکور و آثار و نتایج آن همراه با آشنایی با مفاهیم حقوقی و نیز حقوقدانان مسلط به قانون‌نویسی آشنا با مفاهیم آن حرفه و در این موضوع خاص «کارشناسی رسمی» است. در این باره به ضرس قاطع می‌توان گفت که صرف داشتن سابقه کارشناسی یا صرف داشتن دانش حقوقی برای بازنگری این قانون کافی نیست. نخستین قدم در بازنگری قانون، سپردن آن به تیمی مجرب مرکب از کارشناسان رسمی مسلط به موازین حرفه‌ای، تاریخچه اجرای قانون مذکور و آثار و نتایج آن همراه با آشنایی با مفاهیم حقوقی و حقوقدانان مسلط به قانون‌نویسی آشنا با مفاهیم کارشناسی رسمی و هر دو گروه مسلط به اصول نگارش صحیح، به-ویژه قانون‌نویسی است. همچنین اکتفا به متن موجود و صرفاً تغییر یا اصلاح کلمات و عبارات آن نیز بازنگری محسوب نمی‌شود و تغییر یا افزایش و کاهش برخی واژه‌ها ضرورت‌های بازنگری و نیازهای موجود را تأمین نمی‌کند.

۲-۲- لزوم تفکر سیستمی در بازنگری قانون

تفکر سیستمی جزولاینفک، ضروری و الزامی حرفه‌مندی و هر حرفه‌ای است و به‌ویژه در بازنگری قانون باید به عنوان یکی از عوامل اصلی منظور شود. منظور از جهان‌بینی سیستمی، بررسی پدیده‌ها از طریق در نظر گرفتن کل پدیده است و منظور از کل، مجموعه‌ای است که از به هم پیوستگی یکسری اجزای کم و بیش مرتبط با هم شکل می‌گیرد و کلیت پدیده را به عنوان «کل واحد» به وجود می‌آورد. در یک تعریف ساده، سیستم، کل در هم تنیده‌ای است که کارکرد آن به اجزای آن و به تعاملات آن اجزا وابسته است. با توجه به تعاریف ارائه‌شده از سیستم، چهار مفهوم بنیادی را می‌توان در سیستم ملاحظه کرد که عبارت است از:

- کلیت
- سلسله‌ای از روابط بین عناصر
- تعامل بین عناصر تشکیل دهنده
- پیچیدگی

در حرفه کارشناسی رسمی و همچنین در قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری، نگرش سیستمی امری اساسی و حتی حیاتی است. نگاه به مسائل این حرفه به صورت مجزا و حداکثر به صورت مجموعه‌ای با عناصر جدا از هم و صرفاً در کنار هم، یکی از بارزترین علل مشکلات موجود در حال و آینده است.

تفاوت عمده بین مجموعه‌ها و سیستم‌ها این است که در مجموعه‌ها، عامل تغییر، افزوده یا کم شدن اجزای آنها است. در حالی که عامل تغییر هر سیستم، تغییر در چگونگی ترکیب اجزا در بخش‌های تشکیل دهنده آن است که به شکل سازمان‌یافته و خاص با یکدیگر روابط متقابل دارند.

یکی از اصول تفکر سیستمی، توجه به رابطه علت و معلولی بین پدیده‌ها است. دیدگاه سیستمی می‌آموزد که باید موضوع را فراتر از وقایع و شخصیت‌ها دید و به ساختارهای اساسی توجه داشت. تفکر سیستمی نشان می‌دهد که اگر اقدامات کوچک در محل مناسب انجام گیرد، ممکن است بهبودهای پایدار و چشمگیری را ایجاد کند. فقدان تفکر سیستمی در بسیاری از موضوعات حرفه‌ای و عرصه‌های حرفه‌ای در کشور ما، علت اصلی عدم توفیق شایسته و لازم در این حوزه‌ها است.

تفکر سیستمی، از حیث نحوه انجام وظایف و تکالیف کارشناسی رسمی، ارتباط منسجم و کارآمد نهادهای حرفه‌ای و دستگاه -قضایی، نهادهای عمومی و دولتی و نیز تمامی عرصه‌های مربوط به آن، و همچنین آثار، تبعات و اندرکنش‌های ضوابط و الزامات مقرر، باید با دقت کافی مدنظر قرار گیرد و در قانون لحاظ شود.

۳-۲ لزوم انجام پژوهش‌های سه‌گانه قبل از بازنگری

در بازنگری این قانون و قوانین مشابه در عرصه‌های حرفه‌ای، باید با پرهیز از هر گونه تعجیل، از تجربیات چندین ساله گذشته و تجربیات جهانی در چارچوب پژوهش‌ها، تحقیقات و مطالعات علمی با درس‌آموزی و استفاده از نتایج آنها، بدون تعصب و اصرار بر سلايق و منافع شخصی و گروهی و روال گذشته و روش‌های سنتی استفاده شود. در این راستا، نگارنده سه تحقیق جداگانه را قبل از بازنگری در اینگونه قوانین، لازم و ضروری می‌داند. این سه عنوان پژوهشی عبارت است از:

- الف- آسیب‌شناسی اجرای قانون در سال‌های گذشته؛
- ب- مطالعه تداخل، توازی با و تاثیر و تآثر قوانین و مقررات جاری کشور در قانون تحت بازنگری؛
- پ- مطالعه فرآیندهای انجام وظایف و ارائه خدمات حرفه‌ای موضوع قانون در سایر کشورها.

این تحقیقات در کنار سایر تحقیقات موجود در این عرصه و برخی پژوهش‌های قبلی، زمینه را برای نگاهی وسیع و شایسته، آینده‌نگر و پرهیز از اشتباهات گذشته فراهم می‌کند.

در غیاب چنین فرآیندی برای بازنگری قانون و اکتفا به سلايق و برداشت‌ها و نظرهای محدود شخصی، حتی اخذ نظر اشخاص در مقیاس‌های چند صد و چند هزارتایی، متن بازنگری شده نه تنها از کفایت و ویژگی‌های لازم برای آینده حرفه برخوردار نخواهد بود، بلکه خود منشأ مشکلات جدید آتی خواهد شد.

۴-۲ لزوم تبیین فرآیندی و مفهومی در بازنگری قانون

در بازنگری قانون، فرآیندهای مختلف مربوط از جمله فرآیندهای انجام وظایف و تکالیف حرفه‌ای، فرآیندهای

مربوط به وظایف نهادهای حرفه‌ای (در این مورد خاص، کانون‌های استان‌ها، شورای عالی و تبیین صحیح و دقیق ارتباط بین آنها)، تعیین تکلیف نهادهای موازی، فرآیندهای مربوط به تقاضا، جذب کارشناسان رسمی، صدور و تمدید و تجدید پروانه، فرآیندهای حقوقی و آثار و تبعات حقوقی، اقتصادی و اجتماعی فعالیت کارشناسی و توجه لازم و کافی به موارد بسیار مهم مانند اخلاق حرفه‌ای، عدم تعارض منافع، حفظ و رعایت حقوق مردم و پیشگیری از بروز فساد، باید با دقت لازم تبیین و پیش‌بینی شود. نگاه تک‌بعدی در فقدان تفکر سیستمی، به طور قطع به عنوان یک آسیب جدی و جبران‌ناپذیر با تبعات و آثار و پیامدهای منفی در حوزه‌های مختلف جلوه‌گر خواهد شد.

۲- الزامات نگارش متن در بازنگری

قانون‌نویسی، به‌ویژه در حوزه بسیار تخصصی و خاصی چون امور حرفه‌ای، اصول، قواعد، فنون، مهارت‌ها و ترتیبات خاص خود را می‌طلبد و چون ضمن تعامل و اثرگذاری بر حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی، آثار غیرقابل انکاری بر این حوزه‌ها دارد که در حرفه کارشناسی رسمی، به‌ویژه در بحث حقوق مردم و عدالت و انصاف مدنظر قرار می‌گیرد، بنابراین همانگونه که قبلاً گفته شد، مستلزم دارا بودن توانمندی‌های خاص است و باید با دقت و توجه فراوانی صورت گیرد.

وضع قواعد به‌روز، واقع‌گرا، کارا و اثربخش، صریح، شفاف و فاقد تفاسیر دوگانه یا متعدد که موجب برداشت‌ها و رفتارهای متفاوت شود، عدم اعطای اختیار بی‌ضابطه و غیرقابل کنترل، منع تفویض صلاحیت مقنن، منع تخصیص اکثر، ترجیح اهم بر مهم، تناسب، تجانس و کفایت ضمانت اجرا، همچنین انسجام متن، شیوایی و رسایی کلام، پرهیز از ابهام، پرهیز از سکوت در مقام بیان، توضیح کافی با پرهیز از اطاله کلام، پرهیز از حشو، پرهیز از کلمات و عبارات مبهم، نظم منطقی، استفاده از ادبیات و واژگان تخصصی و حرفه‌ای به صورت صحیح در کنار ساده‌نویسی و درنهایت، رعایت اصول ادبی، از ضرورت‌های مسلم نگارش قانون در این عرصه است که باید با لحاظ احترام به حاکمیت اراده و حقوق شهروندی، قابلیت اجرا و هماهنگی با نظام حقوقی کشور صورت گیرد.

۳- نگاهی اجمالی به برخی از نکات مهم متن موجود در بازنگری قانون

اگرچه نگارنده عمیقاً معتقد به انجام کار پژوهشی و انجام تحقیق در آسیب‌شناسی متن قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری به طور جداگانه و بهره‌مندی از نتایج آن در بازنگری این قانون است که ممکن است جرئی از پیشنهاد قبلی برای عناوین سه‌گانه پژوهشی و در پژوهش «آسیب‌شناسی اجرای قانون سال‌های گذشته» به انجام برسد، مع الوصف در این فرصت ذکر برخی نکات متن

قانون فعلی که باید در بازنگری به آنها توجه شود، هرچند به اختصار و به اجمال، ضروری به نظر می‌رسد.

۳-۱- عنوان قانون: در نام‌گذاری قانون، چند نکته حتماً باید رعایت شود که عبارت است از: تک‌نام بودن قانون، همخوانی نام قانون با مفاد آن.^۱ عنوان هر قانون باید موجز و مختصر باشد و کلمات غیرضروری در آن آورده نشود.^۲ عنوان «قانون کارشناسان رسمی دادگستری» طولانی است که در گفتار و نوشتار سنگین است و غالباً با حذف کلماتی از آن مانند «قانون کانون»، «قانون کارشناسان» یا «قانون کارشناسان دادگستری» بیان می‌شود. واژه «کانون» در عنوان قانون چنین متبادر می‌کند که این قانون صرفاً در باب تأسیس و اداره کانون کارشناسان رسمی دادگستری است؛ حال آنکه علاوه بر دربر داشتن سایر ترتیبات ساختار سازمانی (مانند شورای عالی و امور انتظامی) قواعدی درخصوص عمومات کارشناسی را نیز در بر دارد که از عنوان آن اخذ نمی‌شود؛ ازجمله مفاد ماده ۱۹ قانون.

برای عنوان این قانون، «قانون نظام کارشناسی رسمی دادگستری» یا «قانون نظام کارشناسی رسمی» پیشنهاد می‌شود.

۳-۲- از آنجا که کانون‌های استان‌ها شخصیت حقوقی مستقل دارند و شورای عالی که بهتر است شورای مرکزی نامیده شود، وظیفه هماهنگی بین کانون‌های استان‌ها و نیز امور مربوط در حیطه ملی و بین‌المللی را برعهده دارد؛ از این رو تدوین و بیان رابطه کانون‌های استانی با شورای مرکزی از حیث نحوه هماهنگی‌ها، خط‌مشی‌گذاری، وظایف نظارتی و موارد لازم دیگر، با دقت کافی و در متن قانون لازم است تا از بروز هر گونه اختلاف نظر، برداشت‌های متفاوت و تفسیرهای گوناگون در این باره پیشگیری شود.

۳-۳- در مفاد ماده ۳ قانون، تعداد اعضای شورای عالی ۱۸ نفر ذکر شده است که با عرف رایج در تعداد اعضای هیئت‌ها - که برای جلوگیری از تساوی آرا، همواره عدد فرد در نظر گرفته می‌شود - مغایرت دارد و باید به تعداد فرد تغییر یابد.

۳-۴- با افزایش وسیع تعداد اعضای کانون‌های استان‌ها، رسیدن به نصاب قانونی، رسمیت مجامع عمومی عملاً غیرقابل دسترسی یا بسیار سخت خواهد بود. به علاوه، حضور و اظهارنظر تمامی اعضای کانون‌ها در مجامع عمومی نیز از حیث محل

برگزاری و اداره جلسه مجمع عمومی، بعضاً با دشواری فراوان مواجه خواهد بود. یکی از راهکارها را می‌توان چنین پیشنهاد کرد که مجمع عمومی با دوره تصدی سه ساله به انتخاب و با رأی تمامی اعضای کانون استان یا تعدادی از اعضای هر کانون نسبت به همه اعضای آن - که طبقاً این تعداد در استان‌های مختلف، متفاوت خواهد بود - تشکیل شود.

۳-۵- درخصوص رسیدگی به تخلفات و مجازات‌های انتظامی کارشناسان رسمی، بازنگری با توجه به تحولات سال‌های اخیر ضروری است. اهمیت موضوع و چگونگی ونکات مطرح در این موضوع خود نیازمند مقاله‌ای مستقل و جداگانه است.

۳-۶- بعضاً ذکر مواردی که اتفاقاً ذکر آنها در متن قانون، ترتیبات جاری را قوی‌تر می‌کند و جایگاه آن را ارتقا می‌داد، به آیین‌نامه اجرایی موکول شده است که علت آن مشخص نیست و در آیین‌نامه به نحوی نامناسب ذکر شده است. به عنوان مثال انتخاب بازرسان شورای عالی به طور غیرمستقیم توسط منتخبان مرحله نخست شورای عالی و شگفت‌انگیزتر از آن، داشتن حق رأی و سهم بودن بازرس در تعیین خط‌مشی و تصمیمات شورای عالی و در عین حال، داشتن سمت بررسی و حسابرسی و به عبارتی نظارت بر عملکرد شورای عالی و درواقع بر مصوباتی که خود در اتخاذ آنها سهم بوده است. چنین فرایندی تعارض منافع و با اساس تعیین بازرس و وظایف وی مغایر است.

۳-۷- اعمال تغییرات نگارشی در متن جملات، واژگان و به‌ویژه ارجاعات قانون نیز بعضاً ضروری است. به طور مثال واژه «مسئول مالی» وافی به مقصود و کافی نیست. مسئولیت در ترمینولوژی حقوقی یعنی پاسخگویی و تمامی اعضای هیئت مدیره و رئیس کانون درخصوص امور مالی مسئول و پاسخگو هستند، حال آنکه واژه «مسئول مالی» چنین می‌نمایاند که ظاهراً فقط این فرد درخصوص امور مالی کانون مسئولیت دارد و لاغیر. بهتر است همانند نهادهای مشابه از واژه «خزانة دار» یا «مدیر مالی» استفاده شود. واژه‌هایی مانند «وثاقت» که فاقد معیارهای مشخص و استاندارد و مقیاس قابل اندازه‌گیری است و بعضاً ممکن است تحت تفسیرهای مختلف قرار گیرد، یا واژگان «اغراض شخصی» در متن سوگند که اساساً در شأن کارشناس رسمی نیست، و واژه

۱. (بیگزاده، صفر، شیوه‌نامه نگارش قانون)

۲. (انصاری، باقر، اصول و فنون قانون‌گذاری)

«چیز» که آن هم مبهم و فاقد مصادیق معین است. همچنین مفاد قانون در ماده‌های آن تنظیم و از تبصره‌نویسی خودداری شود.

۴- موارد قابل افزایش در مفاد قانون در هنگام بازنگری

علاوه بر موارد پیش گفته در متن قانون فعلی، اضافه کردن قواعدی درخصوص برخی موارد - که تجربیات سال‌های اخیر آنها را ضروری کرده است - لازم به نظر می‌رسد. از جمله این موارد به اختصار و اجمال می‌توان نکات زیر را برشمرد:

۴-۱- بخش‌بندی قانون: اینکه قوانین دارای مواد بسیار، نیازمند عنوان و تیتتر فرعی است، چندان دور از روش عقلی نیست و درواقع نمی‌توان پذیرفت که چندین ماده را بدون هر گونه دسته‌بندی بتوان در ذیل عنوان کلی یک قانون آورد.^۳ متن قانون فعلی فاقد فصل‌بندی و شامل ضوابط و مقررات مختلفی است که بدون ارتباط با یکدیگر در مواد متوالی آن و بعضاً حتی بدون ارتباط با یکدیگر درج شده است. فصل‌بندی قانون با ایجاد انسجام، استفاده از قانون را در مطالعه و برداشت مفاهیم موضوع از ماده‌های مربوط به هم، ساده می‌کند و دقت این امر را افزایش می‌دهد.

۴-۲- تغییر ماده ۱ با عنوان «تعاریف» برای ارائه تعریف برخی واژه‌های مطرح در متن قانون و نیز تلخیص عناوین طولانی مندرج در متن قانون ضروری می‌کند.

۴-۳- در بازنگری قانون، ابتدا باید فرآیندهای موجود انجام وظایف و تکالیف حرفه کارشناسی، براساس عرف و روال جهانی و روند رو به توسعه و پیشرفت دنیا و تجارب قبلی و اوضاع و احوال فعلی و پیش‌بینی آینده بازنگری شود. مفاهیمی نظیر توجه به ارتقای اخلاق حرفه‌ای تا آنجا که می‌توان در قانون مدنظر قرار داد، منع تعارض منافع، چگونگی و سوابق متقاضیان کارشناسی رسمی، آزمون اختیار، ویژگی گزارش‌های کارشناسی، جایگاه فناوری‌های نوین، و موارد مشابه و قواعد و الزامات مناسب برای این مفاهیم و فرآیندها پیش‌بینی و الزامی شود.

۴-۴- برگزاری انتخابات داخلی به صورت الکترونیکی نه تنها با شرایط و ترتیبات مقرر در متن قانون و آیین‌نامه که برپایه اخذ رأی به صورت مکتوب و از طریق مراجعه رأی‌دهنده به صندوق رأی نوشته شده است، سازگار نیست، بلکه ابهامات و پرسش‌های

بی پاسخ متعددی را در پی می‌آورد، لازم است در این زمینه مجوز و تدابیر لازم در متن قانون پیش‌بینی و مقرر شود.

۴-۵- پیش‌بینی «کارشناس رسمی مدافع» از کارشناسان با سابقه و باتجربه در کنار وکیل مدافع به طور اختیاری برای اینکه طرفین دعوا برای بهره‌مندی از توضیحات و بسط و توضیح فنی موضوع از حیث کارشناسی و کمک به رفع ابهامات و ایرادات کارشناسی و افزایش اطلاع قاضی و داور، با این طریق، می‌توان انتظار داشت که از اعتراض‌های مکرر به اظهارنظر کارشناسی و اطاله دادرسی جلوگیری کرد. کارشناسان مدافع می‌توانند در کارشناسی‌های غیرقضایی نیز طرف مشورت قرار گیرند و موجب تسهیل فرآیندها باشند.

۴-۶- در سال‌های اخیر بحث مرور زمان تعقیب انتظامی، مدنی و کیفری کارشناسان رسمی و مجازات آنان و محدودسازی دوره مسئولیت آنان از حیث مطالبه خسارت و اعمال مجازات انتظامی و کیفری به کرات بین کارشناسان رسمی مطرح و به صورت مطالبه‌ای عمومی درآمده است. به نظر می‌رسد لحاظ این امر در چارچوب نظام حقوقی کشور، با مطالعات کافی به‌ویژه به نحوی که از یک طرف موجب مسامحه و بی‌توجهی برخی حرفه‌مندان در انجام امور حرفه‌ای و عدم رعایت قواعد لازم‌الاجرا نشود و از سوی دیگر با تدابیر پوشش بیمه‌ای بهره‌برداران متضرر نشوند، مفید خواهد بود.

۴-۷- برقراری ترتیبات و ضمانت اجرای کامل اصل عدم صلاحیت یا عدم اختیار در حقوق عمومی، به نحوی که اشخاص در مقام و موقعیت‌های مختلف نتوانند غیر از قانون مصوب قوه مقننه یا بدون اذن آن، اقدام به وضع قاعده آمره عام‌الشمول برای اشخاص، به‌ویژه کارشناسان رسمی کنند و آن را به نحوی از انحاء الزامی سازند.

۴-۸- ایجاد نهادهای جدید کارشناسی رسمی توسط دستگاه‌ها و نهادهای مختلف دولت باید ممنوع و تمامی امور کارشناسی بر اساس این قانون متمرکز شود.

۴-۹- جمع‌بندی مواد و قواعدی که در سایر قوانین و مقررات درباره کارشناسی رسمی وجود دارد و تجمیع آنها در این قانون و نسخ تمامی قوانین و مقررات موجود در این حوزه نیز ضرورتی دیگر است.

۳. (بیگزاده، صفر، شیوه نگارش قانون)

۵- نتیجه و پیشنهاد

ضمن تاکید بر ضرورت و اهمیت بازنگری قانون کارشناسان رسمی دادگستری به دلایل مختلف از جمله ضرورت یکپارچه سازی قوانین و مقررات این حوزه، تغییر ماهیت حرفه، افزایش تعداد کارشناسان، رفع اشکالات و مشکلات موجود در قانون فعلی، با توجه به موارد پیش گفته مطرح در این مقاله و نتیجه گیری از مباحث مطرح شده، نگارنده پیشنهادهای زیر را برای بازنگری در این قانون ارائه می کند:

۱- بازنگری با دقت و توجه و بررسی های دقیق و کامل، در فرصت مناسب صورت گیرد و از هر گونه تعجیل خودداری شود.

۲- بازنگری توسط تیمی مجرب مرکب از کارشناسان مسلط به موازین حرفه ای، تاریخچه اجرای قانون مذکور و آثار و نتایج آن و آشنا با مفاهیم حقوقی و حقوقدانان مسلط به قانون نویسی آشنا با مفاهیم کارشناسی و هر دو گروه مسلط به اصول نگارش صحیح، به ویژه قانون نویسی صورت گیرد.

۳- بازنگری بر پایه مطالعات، تحقیقات و پژوهش های علمی و به دور از سلاقی و تصمیمات شخصی و حتما با لحاظ نتایج سه طرح پژوهشی زیر صورت گیرد:

الف- آسیب شناسی اجرای قانون در سال های گذشته؛

ب- مطالعه تداخل، توازی با و تاثیر و تأثر قوانین و مقررات جاری کشور در قانون تحت بازنگری؛

پ- مطالعه فرآیندهای انجام وظایف و ارائه خدمات حرفه ای موضوع قانون در سایر کشورها؛

۴- بازنگری با لحاظ تفکر سیستمی و تبیین فرآیندی و مفهومی انجام شود؛

۵- بازنگری محدود به اعمال تغییر در کلمات و عبارات متن موجود نباشد و با اعمال تغییرات ماهوی لازم صورت پذیرد؛

۶- بازنگری بر پایه یکپارچه سازی کارشناسی رسمی در کشور اعم از قضایی و غیرقضایی انجام شود و این امر به عنوان مبنای لحاظ شود؛

۷- بازنگری در برخی نکات مهم متن، حتما به طور ماهوی اعمال شود و محدود به تغییر برخی موارد شکلی نباشد؛

۸- بازنگری با اضافه کردن موارد ضروری به قانون به شرح مذکور در این مقاله و سایر موارد لازم مدنظر قرار گیرد؛

۹- بازنگری با رعایت الزامات نگارشی، استفاده صحیح و بجا از واژگان کارشناسی و حقوقی در عین رعایت سادگی و اصول نگارش زبان و ادب فارسی به انجام برسد؛

۱۰- بازنگری با رعایت اصول و فنون قانون نویسی و ویژگی های برشمرده در این مقاله، همچنین توجه به چارچوب نظام حقوقی کشور صورت گیرد.

مراجع

۱. قانون کارشناسان رسمی دادگستری، مصوب ۱۳۸۱
۲. شیبانی اصل، منوچهر، بایسته های بازنگری شایسته در قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، نشریه فراساخت، شماره اول، زمستان ۱۳۹۹، تهران
۳. بیگزاده، صفر، شیوه نامه نگارش قانون، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، تهران، ۱۳۸۷
۴. انصاری، باقر، اصول و فنون قانون گذاری، انتشارات دادگستر، تهران، ۱۳۹۹
۵. اسلامی، سید محمد هادی، اصول و فنون قانون گذاری، انتشارات جنگل، تهران، ۱۳۹۷
۶. زاهدی، شمس السادات، تجزیه و تحلیل سیستم ها، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ۱۳۹۱
۷. سی. جکسون- مایکل، تفکر سیستمی. کل گرایی خلاق برای مدیران، ترجمه ناصر شریعتی، چاپ اول، سازمان مدیریت صنعتی، تهران، ۱۳۹۱

هوشنگ اکبری
نوکانی

کارشناس رسمی
دادگستری در رشته
تشخیص اصالت خط،
امضا و اثر انگشت

اعتبار امضا و اثر انگشت و نحوه تنظیم قراردادهای رسمی و عادی

ابتدا باید بدانیم یک سند مکتوب از سه جزء اصلی تشکیل می‌شود: نویسنده؛ قلم و وسیله تحریر؛ زمینه یا بستری که متن بر روی آن تنظیم می‌شود. هر یک از این اجزا به انواع گوناگون و متفاوتی تقسیم می‌شود که خود دنیایی از مباحث تخصصی را در بر خواهد داشت. اما آنچه در این مجال قابل طرح است و امکان نشر همگانی را خواهد داشت، این است که در هنگام تنظیم یک مستند عادی و یا رسمی، آنچه نیاز است تا به آن مدرک، موضوعیت و اعتبار ببخشید؛ ابتدا زمینه و یا کاغذی است که بر روی آن نگارش می‌شود. دوم، نویسنده و قلم یا وسیله‌ای است که مندرجات متن به وسیله و یا با آن تحریر می‌شود. سوم، امضا و اثر انگشتی است که به آن متن اعتبار و هویت می‌دهد. لذا در هنگام تنظیم هر قراردادی باید به این اجزا دقت شود تا اعتبار تنظیمی اسناد دچار خدشه نشود و احتمال سوءاستفاده از این اسناد مقدور نباشد و یا به حداقل ممکن برسد.

جوهر قلم تحریری متفاوت باشد و حتی الامکان از کاغذهای رنگی و طرح‌دار جهت تنظیم اسناد استفاده نشود.

در اسناد رسمی، با توجه به اینکه این اسناد توسط مراجع خاص و ادارات و سازمان‌های وابسته به نهادهای دولتی تنظیم می‌شوند، همیشه توصیه شده از اوراق و کاغذهایی استفاده شود که نکات امنیتی مانند واتر مارک، نخ ایمنی، میکرو پرینت، الیاف فلورسنت، هلوگرام، کیو بارکد و... در آنها تعبیه شده است تا ضریب امنیتی کاغذ و به تبع آن، کیفیت سند موردنظر بالا برود و احتمال جعل آن غیرممکن و یا سخت‌تر شود.

ب. نویسنده و قلم و یا وسیله تحریر و تنظیم اسناد:

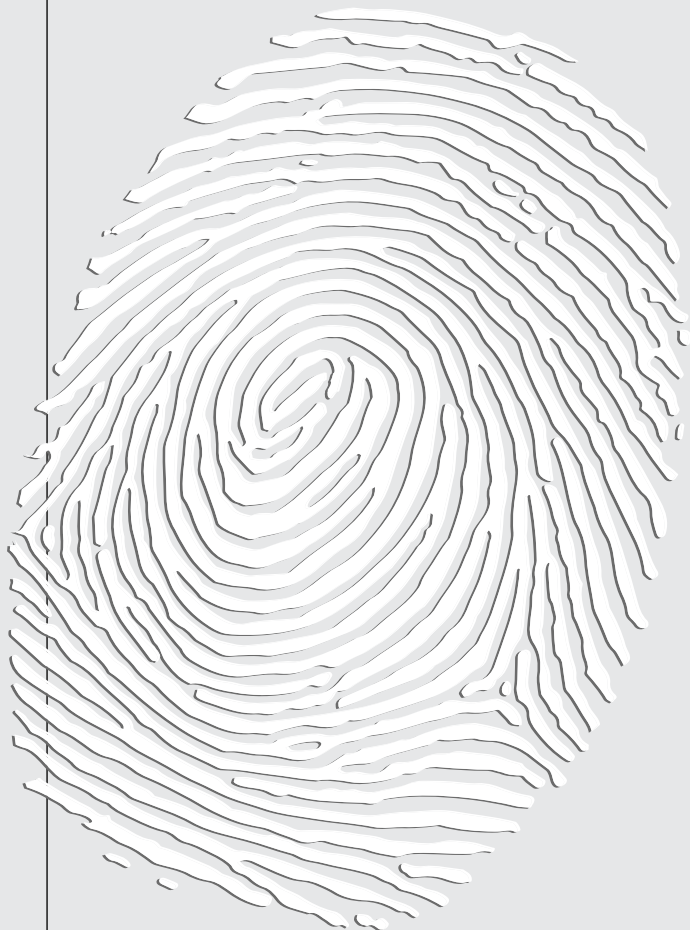
همانطور که می‌دانید اکثر اسناد عادی که توسط افراد تنظیم می‌شود، به صورت دست‌نویس بوده و یا توسط یکی از طرفین قرارداد و یا فرد دیگری که بعنوان حکم و یا شاهد و یا واسطه قرارداد است، تحریر و تنظیم می‌شود. در این مقوله نکات مهمی باید مدنظر قرار گیرد تا از سوءاستفاده‌های بعدی جلوگیری کند:

۱. کلیه مندرجات باید توسط یک نویسنده و با

الف. بستر و یا کاغذی که به عنوان زمینه برای تحریر و یا تایپ استفاده می‌شود:

در اینجا باید دانست که در جامعه، انواع کاغذها با ابعاد و اندازه و کیفیت‌های ساختاری گوناگون همانند کاغذهای به اصطلاح کاهی یا کاغذهای امتحانی و خط‌دار و کاغذهای ۶۰ تا ۸۰ گرمی A۴ و کاغذهای کالک، گلاسه، روغنی و... وجود دارد که تقریباً در دسترس همگان است. آنچه مهم است، این است که در هنگام تنظیم یک قرارداد، آن را در چند نسخه و حداقل دو نسخه اصل و کربنی و در یک نوع کاغذ یکسان تنظیم کنیم. لذا چنانچه کاغذ نسخه اول مثلاً از نوع خط‌دار امتحانی است، در نسخه دوم کربنی آن نیز حتماً از همان مدل یعنی کاغذ خط‌دار امتحانی استفاده شود.

در هنگام تحریر و تنظیم یک قرارداد بهتر است از نمونه کاغذهای با کیفیت پایین مانند کاهی و یا کاغذهای با وزن بیش از ۹۰ گرم استفاده نشود، چراکه در کاغذهای کاهی، جوهر در سطح کاغذ پخش خواهد شد و همچنین در کاغذهای با وزن بالا نسخه کربنی انعکاس مطلوبی نخواهد داشت. درخصوص انتخاب کاغذ به منظور تنظیم اسناد، این نکته را هم باید مدنظر داشت که از کاغذی استفاده شود که رنگ زمینه آن با رنگ

و خشک و یا به عبارتی بیروح هستند، استفاده نکنند؛ چرا که این مدل قلم‌ها یا در اثر حرارت پاک می‌شوند و یا به مرور زمان قابلیت خود را از دست می‌دهند و پاک می‌شوند و زمینه را برای جعل سند و یا اضافه کردن مندرجاتی به متن فراهم می‌سازند.

ج. نحوه صدور امضا و آثار انگشتان در ذیل اسناد:

۱. نحوه صحیح انعکاس آثار انگشتان: ابتدا باید دانست آنچه که در خصوص «اثر انگشت» گفته می‌شود و اعلام می‌گردد دو اثر انگشت یکسان در دنیا وجود ندارد، این امر یکی از رازهای خلقت است که خداوند در نهاد خلق هر یک از انسان‌ها قرار داد و در قرآن کریم، در آیه دوم سوره قیامت (ایحسب الانسان ان یجمع عظامه بلی قادرین علی ان نسوی بنانه) نیز به آن اشاره شده است. این اثر منحصر به فرد محدود می‌شود به حد فاصل بند اول انگشتان تا نوک هر انگشت.

لذا در هنگام انعکاس آثار این انگشتان باید به نکات ذیل توجه کنیم و بدانیم برابر قوانین هر کشوری، یکی از انگشتان به صورت قراردادی مورد نظر قانون‌گذار قرار گرفته است.

به عنوان مثال در کشور هندوستان یا افغانستان، اثر انگشت شست دست راست ملاک است. در صورتی که در قوانین داخلی کشور ایران، اثر انگشت اشاره یا سبابه

یک قلم واحد از ابتدا تا انتها تحریر شود. با توجه به انواع قلم‌هایی که در دسترس وجود دارد، بهترین نوع آنها برای تنظیم اسناد رسمی قلم‌های خودنویس با داشتن جوهرهای سیال برای تنظیم اسناد رسمی و مهم است. چرا که این نوع قلم‌ها به واسطه ترکیباتی که در جوهر آنها به کار رفته، این قابلیت را دارند، که چنانچه مندرجات تحریر شده با آنها مورد پاک‌شدگی قرار گیرند، امکان ظهور و بازخوانی آنها با روش‌های فیزیکی و آزمایش‌های شیمیایی وجود خواهد داشت.

۲. دیگر قلمی که برای تحریر و تنظیم اسناد عادی قابلیت مطلوب خواهد داشت، قلم‌های به اصطلاح ساچمه‌دار است. در این نوع قلم‌ها از جوهرهایی استفاده می‌شود که غلظت بیشتری داشته و دارای مواد رزینی و چسبندگی بالا هستند. لذا با قدرت بیشتری به سطح کاغذ چسبیده شده و امکان پاک کردن آنها بسیار سخت خواهد بود.

به طوری که چنانچه افراد آماتور اقدام به این کار کنند، امکان صدمه زدن به کاغذ و پاره شدن آن وجود خواهد داشت.

از قابلیت‌های این نوع قلم‌ها آن است که به واسطه نوع جوهر و ساچمه‌هایی که در نوک قلم قرار گرفته، نویسنده برای تحریر مجبور است فشار خاصی را برای گردش ساچمه و به تبع آن انتقال جوهر بر روی کاغذ به نوک قلم وارد کند که این امر شکستگی‌های خاصی در الیاف کاغذ ایجاد می‌کند و خود می‌تواند تا حدودی مانع پاک کردن کلیه آثار تحریری شود و چنانچه مندرجات آن توسط افراد حرفه‌ای جاعل مورد پاک‌شدگی قرار گیرد، آثار فشار قلم اولیه بر روی کاغذ باقی بماند.

۳. از دیگر قلم‌های رایج در بازار قلم‌های روان نویس است. این نوع قلم‌ها نیز قابلیت‌های مطلوبی جهت تحریر دارند، اما از آنجا که دارای جوهر سیال بوده و با کمترین فشار بر روی کاغذ منتقل می‌شوند، معمولاً نحوه انعکاس آنها در نسخه کاربندی بسیار مطلوب نخواهد بود.

همچنین به واسطه رنگدانه‌های شفافیتی که در آنها وجود دارد، در هنگام تهیه تصاویر رنگی از این اسناد، تشخیص این امر که این جوهر اصل است یا تصویر رنگی، برای افراد عادی سخت خواهد بود.

۴. در هنگام تنظیم قراردادهای توصیه می‌شود به هیچ‌وجه از انواع قلم‌های مداد و یا به عبارتی قلم‌های پاک‌شونده استفاده نشود. از آنجا که اخیراً قلم‌های با جوهر حرارتی و یا جوهرهای با مواد فرار در بازار ارائه می‌شود، دقت کنید افرادی که اصرار دارند حتماً با قلم خود امضا و یا متنی را تحریر کنند، از این نوع قلم‌ها که عموماً دارای جوهرهای کم‌رنگ

دست راست مدنظر است. از آنجا که هر یک از انگشتان دارای نقوش منحصر به فرد است، لذا برابر قوانین باید دقت کنیم، طرف قرارداد حتما اثر انگشت اشاره یا سبابه دست راست خود را بر روی کاغذ منعکس کند و چنانچه شخص به هر دلیلی (یا فاقد انگشت سبابه دست راست است یا این انگشت دارای مشکلی است) از سایر انگشتان خود برای انعکاس اثر انگشت استفاده می‌کند، در قرارداد این نکته ذکر شود که این اثر متعلق به کدام انگشت است.

در هنگام انعکاس اثر انگشت باید به موارد زیر دقت کنید:

۱. از استامپی استفاده شود که نه خشک باشد و نه جوهر اضافی بر روی سطح آن ریخته باشد. استامپی باید استاندارد بوده و پارچه آن نرم با الیاف ریز و یکدست باشد. بعضا مشاهده شده که پارچه استامپی فرسوده شده و سطح تاروپود پارچه آن نمایان شده است. در صورتی که از این نوع استامپی‌ها استفاده شود، به هیچ وجه نقش اثر انگشت بر روی کاغذ منعکس نشده، بلکه آنچه منعکس می‌شود، نقش پارچه خواهد بود که به صورت شطرنجی دیده خواهد شد و گاهی افراد به واسطه ناآگاهی از این مطلب، آن را به عنوان اثر انگشت می‌پذیرند. همچنین چنانچه استامپی مورد استفاده بیش از حد دارای جوهر باشد، این جوهر در شیارهای سرانگشتان نفوذ کرده و سطح اثر انگشت را پر می‌کند. لذا در هنگام انعکاس اثر، این آثار صرفا به صورت یک لکه جوهر بدون ویژگی‌های انحصاری نقش بر روی کاغذ منعکس می‌شود.

۲. همانطور که اشاره شد، آنچه که به عنوان اثر انگشت با ویژگی‌های منحصر به فرد تلقی می‌شود، آثار حد فاصل بند اول انگشت تا نوک انگشت است. لذا باید دقت شود در هنگام انعکاس این قسمت از اثر بر روی کاغذ منعکس شود. گاهی اوقات افراد آگاهانه و یا از روی ناآگاهی و به واسطه آن که می‌خواهند انگشت آنها کمتر به جوهر آغشته شود، فقط نوک انگشت و یا قسمتی از انگشت را استامپی می‌کنند که این خود باعث می‌شود در ذیل اسناد اثر مطلب منعکس نشود و بعدها مشکلاتی را برای ما از حیث اصالت سند به وجود آورد.

۳. گفته شد که فرد موردنظر باید اثر انگشت سبابه دست راست خود را بر روی کاغذ منعکس کنند. تاکید می‌شود به این امر دقت کنید، چرا که بعضی افراد مثلا چپ دست‌ها سهوا انگشت سبابه دست چپ خود را منعکس می‌کنند و یا بعضی افراد عمدا از سایر انگشتان خود استفاده می‌کنند.

۴. در هنگام انعکاس آثار انگشت دقت کنیم که این

اثر بدون لغزش انگشت و یا فشار بیش از حد صورت گیرد، چرا که در غیر این صورت ما اثر مطلوبی نخواهیم داشت.

۵. در هنگام انعکاس اثر انگشت، به جهت آن که اثر مذکور مخدوش نشود، بهتر است این اثر کنار امضا و نام و نام خانوادگی فرد موردنظر منعکس شود، نه بر روی مندرجات مانند امضا چرا که اثر مذکور چنانچه بر روی مندرجات منعکس شود، بخشی از ویژگی‌های انحصاری خود را به واسطه تداخل خطوط از دست خواهد داد.

۶. بهتر است اثر انگشت با جوهری که متفاوت از رنگ زمینه کاغذ است، بر روی کاغذ منعکس شود و حتی الامکان از کاغذهای رنگی و طرح دار استفاده نشود.

۷. دقت کنید نقوش سر انگشتان افراد چنانچه دچار آسیب شدید نشود، در همه شرایط یکسان بوده و در طول زندگی بدون تغییر باقی خواهد ماند. پس توجه کنیم که در هنگام خواب، بیهوشی، مصرف داروهایی که ذهن و توان عقلی ما را تحت تاثیر قرار می‌دهند و ما فاقد اراده خواهیم بود، از ما اثر انگشت نگیرند.

۸. افرادی که فاقد سواد هستند، حتما در هنگام انعکاس اثر انگشت خود در ذیل اسناد از فرد مورد وثوق خود بخواهند که ابتدا متن قرارداد و یا نوشته موردنظر را برای آنها بخواند و سپس آن را انگشت بزنند.

ویژگی‌های امضا و نحوه صدور آن

ابتدا باید بدانیم امضا چیست؟ امضا عبارت است از ترکیبی از خطوط و حروف و اشکال خاص که به عنوان معرف و هویت هر فردی توسط آن فرد بر روی کاغذ و یا در ذیل اسناد صادر می‌شود و به آن مدرک و یا سند هویت خاص و اعتبار می‌بخشد. هر یک از افراد بسته به نوع شغل، توانایی تحریر، دقت و توجه، یک مدل یا چند مدل امضا را به عنوان معرف هویتی خود انتخاب می‌کنیم. از آنجا که این امضا برای هر فردی بار حقوقی دارد و مسئولیت ایجاد می‌کند، لذا نیاز است امضایی را برای خود انتخاب کنیم که دارای ویژگی‌های خاص باشد تا جعل آن و سوء استفاده از آن را سخت‌تر کنیم.

از جمله این ویژگی‌ها عبارت است از:

۱. امضا باید دارای شاخص‌های فنی باشد. به عبارتی امضای هر فردی برای خود آن شخص دارای راز و رمزی باشد که فقط خود او از آن آگاه است. فرض مثال، امضا باید دارای طرح و شکل خاص و یکسانی باشد که در همه جا به همان نحو صادر می‌شود. امضا باید دارای حروف و کلمات مخفی باشد، یا دارای ارقامی باشد که بیننده به سادگی متوجه آن نشود.

۲. امضا باید دارای سرعت و صراحت خاص باشد، نه اینکه آنقدر کند و نقاشی وار صادر شود که جاعل فرصت تقلید آن را داشته باشد.

۳. امضا باید از شروع و خاتمه خاصی برخوردار باشد و اصطلاحاً به گونه ای شروع شود و خاتمه یابد که جاعل جهت حرکت قلم را متوجه نشود.

۴. امضا نباید به قدری پیچیده و درهم باشد که

خود شخص صاحب امضا هم نتواند آن را تشخیص دهد و نه آنقدر ساده باشد (اصطلاحاً امضا پاراف باشد) که به راحتی قابل تقلید و شبیه سازی باشد.

۵. یک امضای خوب و فنی، امضایی است که از ترکیب حروف، ارقام، خط آرایشی، سرعت، صراحت شروع و خاتمه، شیب و زاویه، ترکیب و تناسب، تاریخ و ذکر نام و نام خانواگی تشکیل شود.

نحوه تنظیم اسناد

تنظیم اسناد باید به شرح زیر انجام شود:

۱. کلیه مندرجات در یک زمان واحد نگارش شود.
۲. قراردادها، توافق نامه ها، صورتجلسات و... حتماً در چند نسخه متحدالشکل با ویژگی های ذکر شده تنظیم شود.
۳. اگر نیاز به اصلاح قسمتی از متن و یا اضافه کردن بخشی به مندرجات تحت عنوان توافقات بعدی طرفین به قرارداد است، این اصلاحات و یا مندرجات به عنوان متمم در کاغذ دیگری و یا در ظهر همان قرارداد تنظیم شود و سپس توسط طرفین امضا و اثر انگشت در ذیل آنها صادر شود.
۴. لذا در اینگونه موارد توصیه می شود، ابتدا طرفین قرارداد تمامی موارد معامله و قرارداد را مورد بحث بگذارند و به توافق نهایی برسند و سپس در این زمینه یک پیش نویس تهیه کنند و اصلاحات متنی و توافقی لازم را در آن لحاظ کنند و سپس اقدام به تنظیم نسخه پاک نویس و اصلی قرارداد کنند.
۵. به هیچ وجه نمونه امضا و اثر انگشت خود را به صورت کاغذ سفید در اختیار دیگران قرار ندهید.
۶. از آنجا که آثار انگشتان را می شود در حالات غیرارادی از افراد اخذ کرد، اما جعل آن سخت تر است؛ اما امضا را حتماً باید در حالت ارادی و هشیاری اخذ کرد، اما جعل آن ساده تر است. پس بهتر است در هنگام تنظیم سند، در ذیل آن هر فردی خود شخصاً نام و نام خانوادگی خود را تحریر و امضا بزند و تاریخ را درج کند و سپس اثر انگشت خود را نیز کنار امضا منعکس نماید.
۷. پس از تنظیم سند بهتر است در هنگام جدا کردن نسخ از یکدیگر، هر نسخه که در اختیار افراد قرار می گیرد، در ظهر نسخه دیگر این موضوع قید شود و امضای شخص به عنوان رسید درج شود. به عنوان مثال، زمانی که قرارداد یا مبادعه نامه تنظیم می شود، اگر نسخه خودکاری در اختیار فروشنده قرار می گیرد، در ظهر نسخه کاربندی رسید کند که نسخه خودکاری را تحویل گرفته و متعاقباً خریدار نیز در ظهر نسخه خودکاری قید کند که نسخه کاربندی را تحویل گرفته است.
۸. پس از تنظیم قرارداد بهتر است تحت هر شرایطی نسخ آن جدا و در اختیار طرفین قرار گیرد. به عبارتی، پس از تنظیم قرارداد و صدور امضاها و آثار انگشتان طرفین معامله، کلیه نسخ قرارداد نباید در اختیار یکی از طرفین یا واسطه یا حکم یا پنگاهی قرار گیرد، چرا که احتمال هر گونه دست بردگی و تغییر و الحاق در تمامی نسخ آن وجود خواهد داشت. لذا پس از صدور امضاها و آثار انگشتان هر یک از طرفین نسخه خود را به شرحی که گفته شد، باید تحویل بگیرند.
۹. چنانچه قرارداد یا گزارش با صورت جلسه و به طور کلی مندرجاتی که تنظیم شده و در چند صفحه مختلف است، طرفین و افراد ذی نفع کلیه صفحات را مهر و امضا کنند.

علی مرادی

کارشناس رسمی
دادگستری در رشته
وسائط نقلیه دریایی

واژگان کلیدی:
ریسک، بیمه‌های
دریایی، پوشش
بیمه‌های دریایی

ریسک‌ها و استراتژی‌های بیمه‌ای در صنعت دریانوردی

ارزیابی ریسک در بیمه‌های دریایی و استراتژی‌های پوشش بیمه برای ریسک‌های
صنعت دریانوردی و کاربرد آن توسط کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی

صنعت دریانوردی، به عنوان یکی از شریان‌های حیاتی تجارت جهانی، همواره با ریسک‌های گوناگون و پیچیده‌ای مواجه است. مدیریت مؤثر این ریسک‌ها از طریق شناسایی، ارزیابی و اعمال استراتژی‌های مناسب، از جمله پذیرش، اجتناب، کاهش و انتقال ریسک، برای تضمین پایداری و امنیت فعالیت‌های دریایی ضروری است. بیمه‌های دریایی به عنوان ابزاری کلیدی برای انتقال ریسک عمل می‌کنند و انواع مختلفی از پوشش‌ها، از جمله بیمه بدنه و ماشین‌آلات کشتی، بیمه مسئولیت و بیمه حمل‌ونقل کالا را ارائه می‌دهند. این مقاله به تبیین مفاهیم پایه ریسک و مدیریت ریسک، بررسی انواع ریسک‌های مرتبط با صنعت دریانوردی و تشریح استراتژی‌های بیمه‌ای موجود برای پوشش این ریسک‌ها می‌پردازد. همچنین، به طور خاص به چگونگی کاربرد این مفاهیم و اطلاعات توسط کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی در حوزه‌هایی چون ارزیابی خسارات، تعیین مسئولیت‌ها، و ارائه نظرات کارشناسی در پرونده‌های حقوقی و قضایی اشاره خواهد شد. هدف، ارائه یک چارچوب جامع برای درک و به کارگیری رویکردهای مؤثر در مدیریت ریسک و بهره‌مندی از مزایای بیمه در صنعت دریانوردی است.

مقدمه

خسارات عمل می‌کند، بلکه به عنوان یک رکن اساسی در تسهیل تجارت بین‌الملل و ارائه امنیت خاطر برای فعالان این صنعت عمل می‌کند. کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی نقش حیاتی در این اکوسیستم ایفا می‌کنند. آنها با تخصص خود در مهندسی کشتی، ناوبری و عملیات دریایی، می‌توانند ریسک‌های فنی و عملیاتی را شناسایی کرده، در بررسی و تحقیقات سوانح دریایی شرکت کنند و نظرات تخصصی خود را در دعاوی بیمه‌ای و حقوقی در قالب لایحه ارائه دهند. درک فرآیند مدیریت ریسک و انواع استراتژی‌های پوشش بیمه‌ای، به ویژه بیمه‌های حمل‌ونقل کالا و بیمه‌های مربوط به کشتی (بدنه، ماشین‌آلات و مسئولیت)، برای این کارشناسان به منظور ایفای مؤثر نقش خود ضروری است. این مقاله با بهره‌گیری از مفاهیم ارائه شده در حوزه مدیریت ریسک و بیمه، به تشریح این موضوعات با تمرکز بر کاربرد آنها در صنعت دریایی و نقش کارشناسان مربوطه می‌پردازد.

جهانی شدن کسب‌وکارها و سرعت سرسام‌آور تغییرات تکنولوژیک، محیطی سرشار از عدم قطعیت و رقابتی فزاینده را برای سازمان‌ها پدید آورده است. در این شرایط پیچیده، مدیریت مؤثر ریسک به عنصری جدایی‌ناپذیر از فرآیند تصمیم‌گیری تبدیل شده است. صنعت دریانوردی، با ماهیت پرخطر و دامنه گسترده فعالیت‌های خود، از کشتی‌سازی و حمل بار گرفته تا اکتشافات دریایی، بیش از سایر صنایع در معرض انواع ریسک‌ها قرار دارد. این ریسک‌ها می‌توانند از حوادث طبیعی و فنی تا ریسک‌های عملیاتی، قانونی، اعتباری، و نقدینگی را شامل شوند که هر یک پتانسیل ایجاد زیان‌های مالی و عملیاتی قابل توجهی را دارند. از دیرباز، نیاز به پوشش در برابر خطرات دریایی منجر به شکل‌گیری بیمه دریایی شده است که ریشه‌های آن به قرون وسطی و حتی پیش از آن بازمی‌گردد. بیمه دریایی نه تنها به عنوان یک ابزار برای جبران

روش تحقیق

مقاله حاضر بر اساس یک رویکرد تحلیلی-توصیفی تهیه شده است. این رویکرد شامل بررسی و استخراج مفاهیم کلیدی مرتبط با ریسک، انواع آن، فرآیند مدیریت ریسک، اصول حاکم بر قراردادهای بیمه و به طور خاص، مباحث بیمه حمل و نقل کالا و بیمه دریایی است. اطلاعات مربوط به تاریخچه، تعاریف، طبقه بندی ها و استراتژی های مدیریت ریسک و بیمه، به طور مستقیم از فصول مربوطه در متن مورد مطالعه (فصول اول، دوم، چهارم، پنجم و ششم) استخراج و با یکدیگر ترکیب شده اند تا یک دیدگاه جامع و منسجم درخصوص مدیریت ریسک در بیمه های دریایی ارائه شود. بنابراین، روش تحقیق مورد استفاده بر تجزیه و تحلیل محتوای متنی موجود متمرکز است و شامل جمع آوری داده های اولیه یا تحلیل آماری نیست.

مفاهیم اصلی

۱. **مفهوم ریسک و انواع آن در صنعت دریانوردی:** ریسک به طور کلی به عنوان «عدم اطمینان و آگاهی در مورد نتیجه یک عمل» تعریف می شود. در صنعت دریانوردی، ریسک ها می توانند شامل مواردی چون طوفان، غرق شدن، تصادم، آتش سوزی، آلودگی محیط دریایی و خسارات وارده به بار و کشتی باشند. کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی در مرحله شناسایی ریسک، با توجه به دانش فنی خود از ساختار کشتی، سیستم های ناوبری و عملیات دریایی، قادر به شناسایی دقیق خطرات فنی و عملیاتی بالقوه هستند. ریسک ها به انواع مختلفی طبقه بندی می شوند:

■ ریسک های واقعی یا خالص (Pure Risks): نتایج

آنها صرفاً خسارت بار است و شامل مواردی مانند بلایای طبیعی، حوادث و تصادفات می شوند. این ریسک ها قابلیت بیمه شدن دارند.

■ ریسک های عینی (Objective Risks): در عالم

واقع امکان بروز دارند و موجب زیان می شوند. این ریسک ها شامل ریسک عام (تأثیر بر تعداد زیادی از افراد) و ریسک خاص (تأثیر بر محدوده کوچکی از افراد) هستند.

■ ریسک های فرضی یا پویا (Dynamic/Speculative Risks):

این ریسک ها انگیزه های اقتصادی دارند و می توانند منجر به سود یا زیان شوند؛ مانند تغییرات بازار، نوسانات نرخ ارز یا تصمیمات دولتی. این ریسک ها معمولاً قابل بیمه شدن نیستند.

۲. **فرآیند مدیریت ریسک در دریانوردی:** مدیریت ریسک،

فرآیندی نظام یافته برای شناسایی، ارزیابی و اتخاذ راهبردها جهت کاهش ریسک ها به سطحی قابل قبول است. این فرآیند در صنعت دریانوردی شامل مراحل زیر است:

■ **برنامه ریزی:** تعیین نحوه مدیریت ریسک ها و تدوین طرح مدیریت ریسک.

■ **شناسایی:** شناسایی ریسک های احتمالی از طریق تحلیل عوامل خسارت آفرین و منابع خسارت پذیر (پرسنل، اموال و مسئولیت ها). کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی در این مرحله، با بررسی اسناد فنی کشتی، گزارش های بازرسی، و سوابق حوادث گذشته، به شناسایی دقیق خطرات و نقاط ضعف کمک می کنند.

پوشش می‌دهد.

■ **کلوز A (All Risks Cover):** گسترده‌ترین پوشش را ارائه می‌دهد و تقریباً کلیه خطرات حمل‌ونقل، به جز استثنائات مشخص‌شده را پوشش می‌دهد. کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی در تعیین علت خسارت به کالا و ارتباط آن با پوشش‌های مختلف کلوز A, B, C نقش محوری دارند.

■ **بیمه دریایی (Marine Insurance)** و انواع آن:

■ **بیمه بدنه و ماشین‌آلات کشتی:** (Hull & Machinery Insurance) این بیمه خسارات وارده به بدنه و ماشین‌آلات کشتی ناشی از حوادث دریایی (مانند طوفان، غرق شدن، تصادم، آتش‌سوزی) و برخی خطرات مرتبط با عملکرد کشتی را پوشش می‌دهد. کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی پس از حوادث، با انجام بازرسی‌های فنی، گزارش‌های کارشناسی در مورد علت و میزان خسارت به بدنه و موتورخانه کشتی تهیه می‌کنند که اساساً برای تعیین میزان غرامت بیمه ضروری است.

■ **بیمه مسئولیت در برابر اشخاص ثالث:** (P&I Insurance - Protection & Indemnity) این نوع بیمه، مسئولیت‌های قانونی مالکان و اپراتورهای کشتی در قبال اشخاص ثالث را پوشش می‌دهد. این مسئولیت‌ها شامل: جراحات و فوت خدمه و مسافران، خسارت به کالا، آلودگی دریایی، خسارت به تأسیسات بندری یا سایر کشتی‌ها است. در این زمینه، کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی می‌توانند در بررسی علل حوادث منجر به آلودگی یا آسیب به زیرساخت‌ها و تعیین مسئولیت‌ها بر اساس مقررات بین‌المللی و استانداردها نقش محوری ایفا کنند.

■ **خسارت همگانی:** (General Average) یک مفهوم کلیدی در بیمه دریایی است که به تقسیم متناسب خسارات و هزینه‌هایی می‌پردازد که عمدتاً برای نجات کشتی و بار در یک موقعیت خطرناک متحمل شده‌اند. کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی ممکن است در فرآیند ارزیابی و تأیید اقدامات انجام شده برای نجات و محاسبه سهم هر طرف در خسارت همگانی مشاوره دهند.

■ **بیمه اتکایی:** (Reinsurance) بیمه‌گران مستقیم

■ **ارزیابی و اندازه‌گیری:** سنجش احتمال وقوع ریسک و شدت پیامدهای آن (مانند تحلیل درخت خطا (FTA) و روش ردیابی انرژی و ارزیابی حفاظ‌ها (FMEA)). این کارشناسان با استفاده از روش‌های ارزیابی خطر مانند FMEA یا ETBA می‌توانند به ارزیابی کمی و کیفی خطرات کمک کنند.

■ **اداره کردن:** انتخاب و اجرای استراتژی‌های مقابله با ریسک.

■ **نظارت و گزارش‌دهی:** پایش مستمر ریسک‌ها و اثربخشی استراتژی‌های اعمال‌شده.

۳. **استراتژی‌های مدیریت ریسک:** چهار استراتژی اصلی برای مدیریت ریسک وجود دارد که در صنعت دریانوردی نیز کاربرد دارند. این استراتژی‌ها عبارتند از:

■ **اجتناب از ریسک:** پرهیز از فعالیتهایی (مثل عدم ورود به مناطق پرخطر) که ریسک خاصی را به همراه دارند.

■ **کاهش ریسک:** اقدامات پیشگیرانه برای کاهش احتمال وقوع یا شدت خسارت (مثل نگهداری منظم کشتی و آموزش خدمه). کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی با پیشنهاد اصلاحات فنی، پروتکل‌های ایمنی جدید و برنامه‌های آموزشی، نقش کلیدی در اجرای این استراتژی دارند.

■ **پذیرش ریسک:** قبول بخشی یا تمام پیامدهای ریسک (در صورتی که هزینه انتقال ریسک بالا باشد).

■ **انتقال ریسک:** واگذاری ریسک به یک طرف ثالث، که مهم‌ترین ابزار آن بیمه است.

۴. **پوشش‌های بیمه‌ای برای ریسک‌های صنعت دریانوردی:** بیمه دریانوردی شامل پوشش‌های متنوعی است که به منظور حفاظت از منافع مالی در برابر خطرات دریایی طراحی شده‌اند:

■ **بیمه حمل و نقل کالا (Marine Cargo Insurance):** این بیمه، کالاهای در حال حمل از طریق دریا را در برابر خطرات مختلف پوشش می‌دهد. انواع پوشش‌ها شامل:

■ **کلوز C (Basic Cover):** پوشش محدودتری را در برابر حوادث بزرگ مانند غرق شدن، آتش‌سوزی و تصادم ارائه می‌دهد.

■ **کلوز B (Intermediate Cover):** علاوه بر موارد کلوز C، خطرات بیشتری مانند زلزله، فوران آتشفشان، ورود آب به انبار کشتی و ریزش بار را

۱. Fault Tree Analysis: روشی گرافیکی برای تحلیل علل احتمالی یک خرابی

Failure Modes and Effects Analysis: روش سیستماتیک و گام‌به‌گام برای شناسایی، ارزیابی و اولویت‌بندی خرابی‌های احتمالی در طراحی، فرآیند تولید، مونتاژ یا خدمات است. هدف آن پیشگیری از بروز مشکلات قبل از وقوع و کاهش ریسک‌های مرتبط با آنها است.

۶. بهره‌برداری توسط کارشناسان دادگستری

کاربرد مفاهیم بیمه و ریسک در ارزیابی موارد مرتبط با کارشناسی در رشته‌های حمل‌ونقل، به‌ویژه کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی که با حمل‌ونقل دریایی سروکار دارند، با دانش فنی و تخصصی خود، نقش محوری در تمام مراحل تنظیم گزارش مرتبط با پوشش‌های بیمه حمل‌ونقل دریایی ایفا می‌کنند؛ از شناسایی و ارزیابی ریسک‌های بالقوه که ممکن است در طراحی و عملیات کشتی‌ها وجود داشته باشد، تا بررسی دقیق و تعیین علت و میزان خسارت در حوادث دریایی.

توانایی کارشناسان در تفسیر فنی حوادث، ارزیابی مسئولیت‌ها و ارائه گزارش‌های کارشناسی دقیق بر اساس اصول بیمه‌ای و مقررات بین‌المللی، به حل‌وفصل دعاوی بیمه‌ای و حقوقی و در نهایت، به تأمین عدالت در این صنعت کمک شایانی می‌کند. این نوشته چارچوب جامعی را برای این کارشناسان فراهم می‌آورد تا بتوانند با دیدی عمیق‌تر به تحلیل و حل مسائل پیچیده در حوزه بیمه و ریسک‌های دریایی بپردازند که به تبع آن، گزارش‌های دقیق و فنی برای ارائه به محاکم قضائی تهیه کنند و در ایفای حقوق ذی‌نفعان با شفاف‌سازی نقش داشته باشد.

نتیجه‌گیری

مدیریت ریسک در صنعت دریانوردی، فرآیندی پیچیده و حیاتی است که نیازمند شناسایی دقیق ریسک‌ها و به‌کارگیری استراتژی‌های مؤثر است. بیمه‌های دریایی با ارائه طیف وسیعی از پوشش‌ها، از بیمه حمل‌ونقل کالا تا بیمه بدنه و مسئولیت، نقش محوری در انتقال این ریسک‌ها و ایجاد امنیت مالی برای فعالان این صنعت ایفا می‌کنند. شناخت کامل از انواع ریسک‌ها، فرآیند مدیریت ریسک و اصول حاکم بر بیمه‌های دریایی، برای حفظ پایداری، توسعه و موفقیت در این بخش کلیدی از اقتصاد جهانی ضروری است. کارشناسان رسمی دادگستری در رشته وسائط دریایی، با درک این مهم، می‌توانند در تنظیم گزارش دقیق از آن بهره ببرند.

برای پوشش ریسک‌های بزرگ و پیچیده‌ای که پذیرفته‌اند، خود از بیمه اتکایی استفاده می‌کنند. این امر به بیمه‌گران امکان می‌دهد تا ظرفیت پذیرش ریسک خود را افزایش دهند و از پایداری مالی در برابر خسارات فاجعه‌بار اطمینان حاصل کنند.

۵. مفاهیم و اصول کلیدی در بیمه دریایی

اصل حسن نیت (Utmost Good Faith): بیمه‌گذار و بیمه‌گر موظف به صداقت کامل و افشای تمامی اطلاعات مرتبط هستند. در صورت نقض این اصل، کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی می‌توانند با بررسی اسناد فنی و گزارشات پیش از بیمه، عدم صداقت یا پنهان‌کاری را تشخیص دهند.

اصل غرامت (Indemnity): هدف بیمه، جبران خسارت به گونه‌ای است که بیمه‌گذار در وضعیتی مشابه با قبل از وقوع خسارت قرار گیرد و سود نکند.

اصل نفع بیمه‌پذیر (Insurable Interest): بیمه‌گذار باید در موضوع بیمه (کشتی یا بار) نفع مالی داشته باشد.

اصل جانشینی (Subrogation): پس از پرداخت خسارت، بیمه‌گر جایگزین بیمه‌گذار می‌شود تا بتواند خسارت را از طرف مقصر مطالبه کند. کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی با تهیه گزارش‌های فنی از حادثه، مستندسازی دلایل و اثبات تقصیر، به شرکت بیمه در اجرای حق جانشینی کمک می‌کنند.

اصل تعدد بیمه (Double Insurance): در صورت وجود چندین بیمه‌نامه برای یک موضوع، خسارت بین بیمه‌گران تقسیم می‌شود.

اصل علت نزدیک (Proximate Cause): علت اصلی و غالب در وقوع خسارت، تعیین‌کننده پوشش بیمه‌ای است. کارشناسان رشته وسائط نقلیه دریایی در تعیین علت نزدیک یک حادثه دریایی، با تحلیل فنی و مهندسی، نقشی حیاتی ایفا می‌کنند تا مشخص شود که آیا خسارت ناشی از خطرات پوشش داده شده در بیمه‌نامه است یا خیر.

منابع

۱. نیکان، لیلی، «مدیریت ریسک چیست» <http://www.ensani.ir>
۲. اصول حاکم بر انتقاد عقد بیمه پایگاه اینترنتی، <http://www.aftabir.com>
۳. مدیریت ریسک و بیمه پایگاه اینترنتی، <http://www.mgtsolution.com> سایت راهکار مدیریت
۴. Risk Neutralization، پایگاه اینترنتی <http://www.coursehero.com>
۵. ارزیابی ریسک به روش FMEA پایگاه اینترنتی <http://www.acgih.ir>
۶. قمصری، امیر، «ریسک و انواع آن» پایگاه اینترنتی <http://www.newseo.ir>
۷. what is the difference between risk and chance؟ پایگاه اینترنتی <http://www.huara.com>
۸. قانون بیمه ایران، مصوب ۱۷ اردیبهشت ۱۳۱۶
۹. پایگاه اطلاع‌رسانی بیمه سامان <http://www.samaninsurer.com>
۱۰. بیمه حمل‌ونقل دریایی، پایگاه اینترنتی بیمه ایران <http://www.iraninsurance.ir>
۱۱. اقتصاد حمل‌ونقل دریایی، علی حسن‌زاده محمدی و دیگران، انتشارات اسرار دانش، ۱۳۸۵

ناصر هبیر

کارشناس رسمی
دادگستری در رشته
امور آتش سوزی و
آتش نشانی

آسیب شناسی کالای خطرناک در حادثه بندر رجایی

حمل و نقل دریایی، ارزانترین روش حمل و نقل سنگین و انبوه در بین کشورها است و بنادر، گلوگاه این تبادلات واردات و صادرات کشور محسوب می شوند. به واسطه شرایط ایران در ۵۰ سال اخیر، در حال حاضر بندر شهید رجایی (که قرارداد آن به همت مسئولان وقت با شرکت ایتالیایی اجرایی شد)، بزرگترین گلوگاه اقتصادی حمل کالای کانتینری ایران شده است. مقررات ایمنی با هدف جلوگیری از سوانح کوچک و بزرگ و حفظ کیفیت و سرعت عملیات های روزانه متنوع و پیچیده، بخش مهمی از توافق نامه ها، مقررات و دستورالعمل های بندری است و بی توجهی به آنها زمینه حوادثی مانند انفجار در بندر بیروت و انفجار در بندر رجایی (سال ۱۴۰۴) را به وجود می آورد. در این مقاله مقررات حمل و نقل کالای خطرناک به ویژه مواد منفجره در بندر تجاری شهید رجایی، از دیدگاه آیین نامه ایمنی بنادر، آیین نامه مدیریت بحران کشور، آیین نامه امور گمرکی و دستورالعمل های بندر درخصوص کالاهای خطرناک، مورد پژوهش کتابخانه ای قرار گرفته است. تحلیل حادثه از روی شرایط بندر و فیلم های موجود انجام شده است.

واژگان کلیدی:
ایمنی بنادر، بندر
رجایی، انفجار در
بندر، مواد منفجره
در بندر

مقدمه

ایران یک کشور با دسترسی حدود ۳ هزار کیلومتر ساحل در مرزهای شمالی و جنوبی خود با ۱۱ بندر اصلی و بین المللی در حاشیه های دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان است. حدود ۹۵ درصد واردات و ۸۵ درصد صادرات قانونی کشور از طریق بنادر ایران صورت می گیرد. در این بنادر عملیات های ورود کشتی (با کالاهای داخل کانتینرها، فله و مایعات نفتی)، پهلوگیری، تخلیه یا بارگیری شناورها در ابعاد مختلف، انتقال کالا به باراندازها و انبارهای متنوع بندر، تشریفات گمرکی ورود و ترخیص کالا، و در نهایت انتقال کالا به خارج از بندر انجام می شود. با توجه به اهمیت بازرسی و ایمنی در بنادر، در بخش HSE و آتش نشانی، در بنادر ایران حدود هزار نفر پرسنل زیرمجموعه وزارت راه و شهرسازی اشتغال دارند. در بنادر فعالیت ها و عملیات های بسیار زیادی توسط کارکنان و پیمانکاران داخلی و خارجی انجام می گیرد. برای ساماندهی و ایمنی این عملیات های بسیار وسیع، پیچیده و روزانه، موافقت نامه های بین المللی، آیین نامه ها و دستورالعمل های متعددی مصوب و ابلاغ شده

است که لازم است توسط هر فردی که در بندر حضور دارد به تناسب جایگاه سازمانی و پرسنلی، با دقت و کیفیت اجرا شود. ناآگاهی، بی توجهی و خطا در اجرای این مقررات، موجب خسارت های جانی و مالی جبران ناپذیر خواهد شد. نمونه های آن انفجار در بندر بیروت و انفجار و آتش سوزی در بندر رجایی در تاریخ ۶ اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۴ بود. با توجه به تعداد بالای مواد قانونی، موارد به صورت خلاصه و ترکیبی آورده شده است.

۱- کلیات

۱-۱- مفاهیم پایه

۱- مانیفست: لیست کالاهای داخل کشتی که هنگام استقرار در اسکله و قبل از تخلیه بار، لازم است تحویل بازرس اداره گمرک و اداره بندر شود.

۲- بندر: هر بندر، به تعدادی اسکله و ترمینال که تحویل پیمانکاران مختلف بندری است، تقسیم می شود.

۳- ترمینال یا پایانه: ترمینال شامل بارانداز و انبارها و ساختمان اداری آن شرکت پیمانکاری امور بندری است. در بارانداز، کالا می تواند داخل کانتینرها در

شکل ۱: تصویر بندر شهید رجایی شامل ساحل، اسکله‌ها، باراندازها، مخازن سوخت و ترخیص بار

۲-۱- خطرات در بنادر

در اسکله‌های کنار بندر، کشتی‌های بسیاری توقف دارند که مدیریت حوادث داخل آنها، بر عهده خودشان است و اگر نیازمند کمک باشند، با بی‌سیم به مدیریت بندر اطلاع می‌دهند و امداد دریافت می‌کنند. در بنادر غالباً هوا بسیار گرم و شرجی همراه با سروصدای زیاد است که این شرایط احتمال خستگی و خطاهای انسانی را برای افراد غیریومی افزایش می‌دهد.

در اسکله‌ها و باراندازها، محوطه‌های باز بسیاری وجود دارد که جرثقیل‌ها در کنار کشتی‌ها مشغول جابه‌جایی کالاهای هستند بنابراین عمده حوادث نیز به همین شرایط و محتویات کالاهای برمی‌گردد. حوادثی از قبیل:

- خطرات کار در ارتفاع و سقوط پرسنل یا کالا؛
- خطرات کار جرثقیل و سقوط آنها؛
- جابه‌جایی مواد شیمیایی و کالای خطرناک منجر به
- آتش، سوزی و انفجار؛
- خطرات برق گرفتگی، رعد و برق؛
- خطرات گازهای سمی حوادث، برخوردن، تصادف با خودروها؛
- آلودگی مایعات نفتی و دیگر موارد. منشأ این خطرات به دلایل زیر برمی‌گردد:

فضای باز و در چهار طبقه روی هم (گاهی تا ۶)، مواد فله (در سوله یا محوطه)، یا بخش مخازن سوخت است.

۴- خنک‌کار: خن همان انبار است و خنکار یعنی کسی که در انبار کار می‌کند.

۵- بازرسی: تعداد کانتینرها بسیار زیاد است و کنترل داخل همه آنها و مقایسه با لیست مانیفست امکان‌پذیر نیست. همچنین درب کانتینرها در کارخانه کشور مبدأ پلمپ می‌شود و در کارخانه کشور مقصد، پلمپ باز می‌شود (door to door). بنابراین درب کانتینرها قرار نیست در بنادر باز شود. برای بازرسی از روش‌های متعددی از قبیل اسکندر کانتینر، جریمه‌های سنگین عدم انطباق کالا با لیست ارائه شده به بازرسی، عدم تخلف گمرک و مدیریت بندر، عدم تصویب و ابلاغ آیین‌نامه‌های کارگروه دوزدن تحریم و غیره استفاده می‌شود که تخلفات را به حد پایین کاهش می‌دهد، اما عمدتاً به صفر نمی‌رسد و جزو مشکلات همه بنادر است. اگر بازرسی به چیزی شک کند، اجازه فک پلمپ دارد و از بین هر پنج هزار کانتینر حدود ۲۰۰ عدد باز می‌شود. بنادر ایران به دلایل نامعلوم، فاقد اسکندر کانتینر هستند.

۶- Stowage Plan: نقشه چیدمان کانتینرها (بارگنج) در روی کشتی و انبارها

■ عدم پیاده‌سازی و اجرای دقیق توافق‌نامه‌های بین‌المللی مصوب شده در مجلس ایران در بندر؛
■ عدم تامین بودجه ایمنی و ایجاد زیرساخت‌ها، تجهیزات بازرسی و تامین متخصصان ایمنی و آتش‌نشانی برای بندر؛

■ عدم انطباق مانیفست اعلامی کشتی و صاحب بار با کالاهای داخل کانتینرها (به‌ویژه مواد خطرناک)،
■ عدم به‌روزرسانی مقررات، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های بازرسی و ایمنی و عدم اجرای دقیق آنها؛

■ عدم پژوهش در مورد حوادث و آتش‌سوزی‌های تکراری بنادر.

۲- مقررات و آیین‌نامه‌های ایمنی حاکم بر بنادر

برای دستیابی و اطمینان از اجرای عملیات‌های کاری و مناسب و اطمینان از امنیت و کیفیت توسط بنادر، توافق‌نامه‌های بین‌المللی (سازمان بین‌المللی دریانوردی) نوشته و مورد توافق کشورها (مصوب در مجلس کشور) قرار گرفته است مانند IMO, ILO, OSHA, SOLAS, MARPOL, و FAO و ایزوهای مدیریتی و محیط زیستی. این منابع و مطالعات متخصصان داخلی، مرجع تولید قوانین و آیین‌نامه‌های ملی مصوب هیئت وزیران یا یک وزیر قرار گرفته و به بنادر ابلاغ شده است و در کنار آنها دستورالعمل‌های چگونگی اجرای این آیین‌نامه‌های ملی، یا توافق‌نامه‌های بین‌المللی تدوین و به بنادر ابلاغ شده است. بنابراین عمدتاً کمبود آیین‌نامه دلیل اصلی خطاها و ایجاد حوادث نیست. بلکه عدم تدوین دقیق و فنی آیین‌نامه‌ها و عدم اجرای همین آیین‌نامه‌های موجود توسط مجریان در حال عملیات در بنادر موجب کاهش کیفیت کار و ایجاد حوادث می‌شود. به عبارت دیگر، روی کاغذ، ایمنی و ساماندهی بنادر ما با همه بنادر دنیا یکی است، اما در زیرپوست عملیات میدانی، شرایط متفاوت است.

در هر بندر، تعدادی شرکت پیمانکار مانند شرکت بندری سینا (متعلق به بنیاد مستضعفان) مسئولیت اجرای عملیات در محوطه‌ها و باراندازها را بر عهده دارند که به آنها پایانه‌دار می‌گویند. مسئولیت اجرای بخش مهمی از آیین‌نامه‌ها نیز با این شرکت‌ها است که ناظر بر آنها اداره بندر و گمرک است. مسئول ایمنی هر ترمینال، با شرکت بندری مربوطه است و اداره ایمنی بندر فقط سرکشی و نظارت عمومی دارد. تعداد و متن این آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها بسیار زیاد است و در این مقاله فقط بخش کوچک مرتبط با کالاهای خطرناک ارائه شده است.

۲-۱- سامانه یکپارچه عملیات بندر:

برای اجرای موفق عملیات بندری مسیر کالا در این سامانه ثبت، پیگیری و هدایت می‌شود که شامل قسمت‌های زیر است:

- مدیریت و ساماندهی ورود کالا (تخلیه از دریا به خشکی و بارگیری از خشکی به دریا)؛
- مدیریت گیت و ترافیک بندری؛

■ نظارت و کنترل بر عملیات بندری؛

■ مدیریت عملیات اسنادی و اطلاعات حاکمیتی؛

■ مدیریت موجودی کالا و کانتینر در انبارها و محوطه‌ها؛

■ مدیریت ارتباطات یکپارچه با پایانه-داران و سامانه‌های متعامل.

۲-۲- آیین‌نامه طراحی بنادر و سازه‌های دریایی ایران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری وزارت راه و ترابری در سال ۱۳۸۵:

ردیف ۵-۳-۱۱- کالای خطرناک مواد محترقه اگر متعلق به نیروهای مسلح کشور باشند، در اسکله‌های نظامی، تخلیه و بارگیری می‌شوند.

۲-۳- آیین‌نامه ایمنی بنادر، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی وزارت کار، اداره بازرسی کار مصوب ۱۷ بهمن سال ۱۳۸۹ وزیرکار:

ماده ۱: شناسایی و ارزیابی شرایط ایمن محیط کار و حذف مخاطرات احتمالی بندر بر عهده کارفرما است.
ماده ۲۵: هر گونه کالای خطرناک باید براساس دستورالعمل و الزامات ملی و بین‌المللی بسته‌بندی، علامت‌گذاری، تخلیه و بارگیری و حمل و انبار شود.

۲-۴- آیین‌نامه اجرایی بندس ماده ۱۴ قانون مدیریت بحران کشور ایران، مصوب ۱۴۰۰/۰۹/۲۹:

ماده ۶: درج اطلاعات کلیدی ایمنی روی حامل کالای خطرناک (کانتینر) الزامی است.

ماده ۸: مسئولیت تامین ایمنی در فرآیند حمل و نقل مواد خطرناک بر عهده متصدی حمل و نقل است.

ماده ۱۰: کلیه دستگاه‌های اجرایی مرتبط با مواد خطرناک، موظف به برگزاری دوره آموزش ایمنی مواد خطرناک برای تمامی کارکنان خود هستند.

توضیح: کتاب‌های آشنایی با مواد خطرناک و راهنمای عملیات در سوانح مواد خطرناک توسط اینجانب قبلاً تالیف و نشر یافته است.

ماده ۱۵: سازمان مدیریت بحران کشور موظف است با همکاری وزارت راه و اطلاعات و شورای امنیت کشور سامانه ملی مواد خطرناک کشور را طراحی و راه اندازی نماید.

توضیح: تا بهار ۱۴۰۴ هنوز راه‌اندازی نشده است.

ماده ۱۶: واردات هر گونه مواد خطرناک به کشور باید با اخذ مجوز لازم از واحد قانونی مربوطه صورت پذیرد و اطلاعات در سامانه بارگذاری شود.

ماده ۱۸: مسئولیت تامین ایمنی مواد خطرناک در مدت حمل با متصدی حمل دارای مجوز حمل کالای خطرناک و پس از تحویل با مرجع تحویل گیرنده است. در مدت نگهداشت در گمرک، تامین ایمنی با اداره امور گمرکی است.

ماده ۲۴: مواد خطرناک صرفاً با مجوز دستگاه ذی‌ربط در انبار و بارانداز نگهداری می‌شود و حریم ایمنی آن با سازه‌های مجاور با رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی انجام می‌شود.

ماده ۲۶ و ۲۷: متصدیان کالای خطرناک لازم است ساختمان،

تاسیسات، پرسنل و خودروهای خود را بیمه کنند.

ماده ۲۸: رعایت کلیه موافقت‌نامه‌های بین‌المللی درخصوص مواد خطرناک که به تصویب مجلس ایران رسیده، توسط دستگاه‌های مسئول الزامی است.

ماده ۳۵: متصدیان بنا (ساختمان) و انبار مواد خطرناک، موظف به تهیه طرح پاسخ به سوانح محتمل ناشی از مواد خطرناک و تامین امکانات لازم هستند. مسئولیت پاسخ به سانحه ناشی از مواد منفجره بر عهده ستاد کل نیروهای مسلح است و پاسخ اولیه با اداره آتش‌نشانی محلی است.

ماده ۳۸: مسئولیت پاسخ به سانحه مواد خطرناک در بندر، بر عهده دستگاه متولی ماده خطرناک در بندر مذکور با همکاری سازمان بنادر و دریانوردی است.

ماده ۵۴: مسئولیت تامین ایمنی و پاسخ به فرآیند خرید، نگهداری و حمل مواد خطرناک مرتبط با موارد نظامی در نیروهای مسلح، بر عهده نیروهای مسلح است.

۵-۲- آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۲۹ معاون رئیس جمهور

ماده ۵: گمرک ایران موظف است جهت انجام تشریفات گمرکی و کنترل‌ها، از فناوری اطلاعات و پرتونگاری استفاده نماید.

ماده ۷: کالاهایی که به قلمرو گمرکی وارد یا خارج می‌شوند، اعم از مشمول حقوق ورودی باشد یا نباشد، مشمول کنترل‌های گمرکی خواهند بود.

ماده ۴۸: در صورتی که امکانات لازم تحویل و نگهداری کالای خطرناک وجود نداشته باشد، مرجع گیرنده می‌تواند از تحویل گرفتن خودداری کند و شرکت حمل‌کننده یا صاحب کالا موظف هستند کالا را با مسئولیت خود و تحت مراقبت گمرک به انبار مناسب انتقال دهند و یا با ارائه اسناد لازم، کالا را ترخیص نمایند.

ماده ۶۴: صاحب کالا یا نماینده قانونی وی، باید اظهارنامه کاغذی گمرک و سایر اسناد و اطلاعات را در مورد کالا تکمیل، مهر و امضا و به گمرک تحویل دهد و پرسنل گمرک در سامانه ثبت نمایند.

۶-۲- دستورالعمل‌های تدوین شده اداره کل بنادر و دریانوردی استان هرمزگان (بندر رجایی)

این سازمان جهت اجرایی‌سازی آیین‌نامه‌های مصوب و یا مواردی که خلأ آیین‌نامه‌ای وجود دارد و با هدف اطمینان از مشخص بودن رویه‌های ایمن اجرایی برای پیمانکاران و اداره بندر، دستورالعمل‌هایی را تدوین کرده است که عناوین بخشی از آنها در زیر آمده است:

- دستورالعمل ذخیره و نگهداری مایعات قابل اشتعال؛
- دستورالعمل تشکیل نیروی واکنش سریع شرکت‌ها و قسمت‌های فعال؛
- دستورالعمل ایمنی و بازرسی خاموش‌کننده‌های دستی؛
- دستورالعمل بازرسی از فایرباکس‌ها؛
- دستورالعمل ایمنی کالای خطرناک (IMDG Code)؛
- دستورالعمل ایمنی تخلیه و بارگیری کانتینرها؛
- دستورالعمل ایمنی حریق؛
- دستورالعمل ایمنی نگهداری کالا در انبار؛
- دستورالعمل ایمنی در لایروبی مخازن و فاضلاب شناورها؛
- دستورالعمل علائم ایمنی و هشداردهنده؛

■ دستورالعمل الزام پیمانکاران به تامین نیروی انسانی متخصص HSE تحت نظارت اداره ایمنی بندر؛
■ دستورالعمل مدیریت بحران، پدافند غیرعامل و HSE.

۳- دستورالعمل ایمنی کالای خطرناک در بندر رجایی

۱- ممنوعیت نگهداری مواد منفجره و رادیواکتیو در بندر

با توجه به ماده ۴۸ و ۶۴ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی در پذیرش یا عدم پذیرش کالاهای خطرناک و خاص، بندر قادر به نگهداری و انبارداری آنها نیست و قانون گذار بندر را از پذیرش این گونه کالاهای معاف دانسته و صاحب کالا یا حمل کننده مکلف به حمل یکسره کالا است. البته با توجه به نیاز کشور و تامین بخشی از تاسیسات مورد نیاز، بندر اقدام به تخلیه و ترخیص بخشی از این کالاهای در بارانداز مستقل می کند. کالاهای خطرناک غیرقابل پذیرش جهت نگهداری در اماکن بندری عبارتند از:

■ کلیه کالاهای خطرناک مشمول طبقه اول (مواد منفجره)

■ کلیه کالاهای خطرناک مشمول طبقه ۷ (مواد رادیواکتیو)

■ کلیه کالاهای خطرناک مشمول طبقه ۸ و ۹ که نقطه ذوب جامد کمتر از ۵۰ درجه سانتی گراد است.

۲- ۳- عملیات (تخلیه، بارگیری، حمل) کالای خطرناک

۱- افسر عرشه کشتی باید قبل از شروع تخلیه کالای خطرناک از خن (انبار) کشتی، کارگران خنکار را از محل، نوع و خصوصیات کالای خطرناک موجود مطلع کند.

۲- افسر عرشه کشتی باید در تمام مراحل تخلیه کالای خطرناک در محل حضور داشته باشد.

۳- پیمانکاران خنکار باید از کارگران ماهر و افراد متخصص برای تخلیه کالای خطرناک استفاده کنند.

۴- پیمانکاران خنکار باید ابزار و تجهیزات متناسب با ویژگی های هر طبقه کالا و با ضریب ایمنی مطمئن استفاده کنند و برای پرسنل البسه و تجهیزات فردی مناسب و کافی داشته باشند.

۵- پیمانکار خنکار و مسئول ترمینال باید قبل از تخلیه کالای خطرناک، ظروف یکدی برای زمان نشستی داشته باشند.

۶- در هنگام نقل و انتقال، راننده ایمنی را رعایت کند. کالاهای براساس جداول جداسازی IMDG Code تفکیکی و حمل شوند.

۷- کالاهای طبقه یک (مواد منفجره) در صورت تخلیه در بندر، باید یکسره حمل شوند، یعنی مستقیم با تریلی به خارج بندر بروند و از کلیه منابع حرارتی دور باشند. از ضربه به ظروف و جعبه آنها خودداری شود و بسته ها به شیوه مطمئن روی هم قرار گیرد.

۸- بسته بندی کلیه کالاهای خطرناک باید کامل و مطمئن باشد و با آب ارتباط نداشته باشند. ضربه ای به آنها وارد نشود. در هنگام حمل تثبیت باشند.

۳-۳- انبارداری کالاهای خطرناک در بندر

۱- انبارها و محوطه های کالای خطرناک بر اساس جداول

IMDG Code طبقات ۹ گانه تقسیم بندی، چیدمان شوند، نقشه آنها تدوین و طراحی و یک نسخه درب نگهبانی، یک نسخه اتاق اداری انبار و یک نسخه تحویل آتش نشانی بندر شود و هر قسمت با تابلو مشخص باشد.

۲- انبار کالای خطرناک در حد امکان دور از سایر کالاهای، اماکن عمومی و مسکونی، محل تردد افراد باشد. ورود افراد غیرمجاز ممنوع است و باید حصار و نگهبان داشته باشد.

۳- در مجاورت آنها به تعداد کافی شیرهای آتش نشانی و آماده عملیات وجود داشته باشد.

۴- تابلوها و علائم هشداردهنده کافی، در محل های مناسب نصب شده و قابل رویت باشد.

۵- تجهیزات سیم کشی و الکتریکی و تهویه ایمن و ضد جرقه باشد.

۶- اجرای بازدیدهای دوره ای افسر ایمنی از وضعیت نگهداری کالاهای همراه با تصویربرداری و تکمیل چک لیست الزامی است.

۷- به تعداد کافی تجهیزات حفاظت فردی، جعبه های کمک های اولیه، خاموش کننده های دستی، دوش و چشم شور موجود و در دسترس باشد.

۸- کلیه افراد مرتبط، هر ۶ ماه، معاینات دوره ای پزشکی انجام دهند.

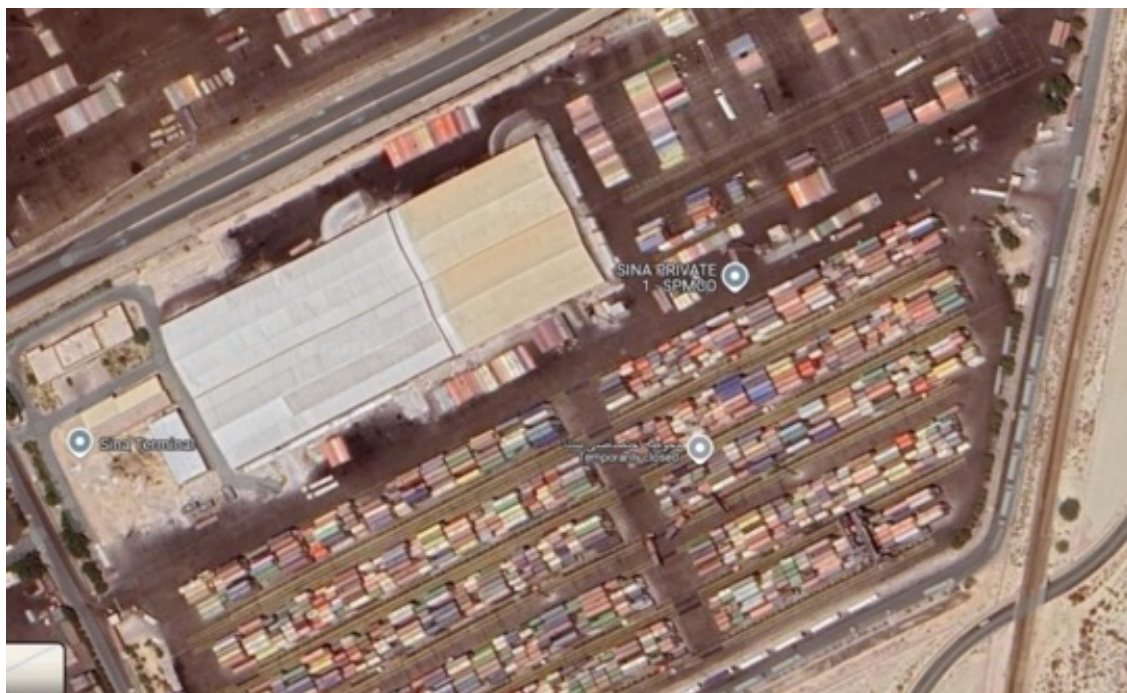
۹- مرکز آموزش بندر، هر ۶ ماه نسبت به ارزیابی با آزمون پرسنل اقدام کند و در صورت لزوم بازآموزی، آموزش کالای خطرناک با موضوعات آشنایی پایه، ایمنی کار، بهداشت، جمع آوری پسماند، عملیات در هنگام حادثه و رفع آلودگی داشته باشد.

۱۰- کلیه درب های دسترسی انبار، در همه شرایط در حالت عملیات بوده و به سرعت قابل گشودن باشد.

۴- سانحه مرگبار انفجار در تاریخ ۶ اردیبهشت ۱۴۰۴ بندر رجایی

بندر شهید رجایی مهمترین بندر فعلی ایران با دو هزار و ۴۰۰ هکتار مساحت، ظرفیت اسمی ۸۸ میلیون تن و حدود ۴۵ میلیون تن صادرات و حدود ۱۰ میلیون تن واردات در سال ۱۴۰۳ است. حدود ۸۱ درصد کالاهای حمل کانتینری و ۵۶ درصد صادرات کشور از این بندر جابه جا می شوند. این بندر در فاصله ۲۳ کیلومتری غرب بندرعباس، مرکز استان هرمزگان واقع شده است. احداث آن از سال ۱۳۵۳ با قرارداد یک پیمانکار ایتالیایی (ایتالکو) شروع شد و به دلیل انقلاب سال ۱۳۵۷ و وقوع جنگ به تاخیر افتاد و با پیگیری های مدیران وقت از جمله نخست وزیر محمدعلی رجایی، بخش عملیاتی آن اجرا شد و در طی ۳۰ سال بعد به آرامی در حال تکمیل بر اساس طرح اولیه است که هنوز کامل نشده است.

پس از شروع فعالیت، شرکت تاید واتر خاورمیانه، مسئول بارگیری و ترانزیت کالا در این بندر بود که در سال ۱۳۹۰ تحریم شد و فعالیت آن به شدت کاهش یافت. در سال ۱۳۹۳ با حذف تاید واتر از مدیریت این بندر، فعالیت عملیاتی آن دوباره افزایش یافت. در زمان حادثه بین ۱۳۰ هزار الی ۱۴۰ هزار کانتینر در بندر موجود بود که حدود ۱۰ هزار دستگاه کانتینر دچار آسیب کلی شدند. قبل از حادثه عمده فعالیت تخلیه و بارگیری

شکل ۲: کانون انفجار و آتش سوزی در بارانداز شرکت بندری سینا

در این بندر، توسط دو شرکت بندری سینا (بنیاد مستضعفان) و بتا (خصوصی) صورت می‌گرفت.

۴-۱- ورود مواد منفجره به بندر: بنابر اطلاعات رسانه‌های اینترنتی، در بهار ۱۴۰۴ یک کشتی، مقادیری مواد منفجره با کاربرد نظامی به بندر رجایی وارد کرد. گمرک بندر رجایی و اداره بازرسی بندر که لازم است قبل از تخلیه بار از محتویات آنها با دریافت مانیفست اطلاع داشته باشد، چند روز پس از انفجار در اردیبهشت سال ۱۴۰۴، در اظهاری رسمی اعلام بی‌اطلاعی کردند. لذا شواهد نشان می‌دهد برای مدتی چند کانتینر حاوی مواد منفجره، بدون اطلاع گمرک و مدیریت بندر از کشتی تخلیه شده و احتمالاً با نام محصولات بهداشتی و کشاورزی، به بارانداز شرکت بندری سینا انتقال یافته بود. در همین مرحله، تخلف مواد ۴۸ و ۶۴ آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی و بقیه آیین‌نامه‌های ملی و توافق‌نامه‌های بین‌المللی انجام شده است. شرکت بندری سینا متعلق به بنیاد مستضعفان است و با توجه به اینکه مواد منفجره موضوعه فقط کاربری نظامی دارد، صاحب بار فقط می‌توانسته نیروهای مسلح کشور باشد که لازم بوده در اسکله‌های خود نیروهای مسلح تخلیه و انبارداری شود.

۴-۲- عملیات جابه‌جایی کالا داخل کانتینر: مطابق فیلم‌های موجود در فضای مجازی، یک تریلی در محوطه داخلی بارانداز شرکت سینا، بار کیسه‌ای به نزدیکی یک کانتینر آورده و لیفتراک پالت‌های محتوی چندین کیسه مواد منفجره را روی زمین می‌گذاشته و یک لیفتراک دیگر، پالت را از روی زمین برداشته

و به داخل کانتینر می‌برد. در همان لحظه شعله‌وری سریع آغاز شد و در کمتر از ۳۰ ثانیه انفجار بزرگ اول در ساعت ۱۲:۰۷ روز شنبه مورخه ۶ اردیبهشت ۱۴۰۴ روی داد که فیلم‌های بعدی، عمق گودال بزرگ ناشی از انفجار را حداقل ۱۰ متر و طول ۱۰۰ متر با عرض ۵۰ متر نشان می‌دهد. این دو گودال در شکل ۳ نشان داده شده است. امواج نیز در فاصله بیش از یک کیلومتر هنوز آن میزان قدرت داشته است که شیشه‌ها را شکسته و افراد را پرت کرده و تا ۳۰ کیلومتر احساس شده است.

محاسبات کارشناسان مختلف، قدرت انفجار را بین ۵۰ تا ۲۰۰ تن TNT تخمین زده‌اند. رنگ دود انفجار، نارنجی است که معمولاً مواد منفجره با پایه نیترات‌ها مانند ترکیبات نیترات دار، نیترات آمونیوم، کلسیم آمونیوم نیترات، آمونیوم پرکلرات و مواد مشابه است. بنابراین نشانه‌های موجود در فیلم‌ها و آثار برجای مانده در محل فقط به انفجار مواد منفجره با کاربری نظامی انطباق دارد. تعداد کشته حدود ۸۰ نفر و تعداد افراد مصدوم حدود هزار و ۳۰۰ نفر تا این تاریخ از رسانه‌ها اعلام شده است. کارگران در حال عملیات در کنار کانون انفجار، در دم جان سپردند و زنده نیستند تا توضیح دهند چه خطایی در حمل و جابه‌جایی کالا در داخل کانتینر انجام داده‌اند. با توجه به فیلم موجود، احتمال می‌رود نوک ناخن لیفتراک به کیسه‌های قبلی روی پالت داخل کانتینر برخورد کرده و واکنش‌های سریع سوختن شروع شده باشد.

با توجه به ماهیت کالا، کانتینرها باید از روی کشتی به پشت تریلی بارگذاری شده و از بندر خارج می‌شدند. هیچ دلیل قانع‌کننده‌ای برای نگهداری طولانی، بازکردن درب آنها در بارانداز شرکت سینا و جابه‌جایی کیسه‌های آن در داخل بندر وجود

شکل ۳: دو گودال انفجار اولیه و انبار بزرگ کنار آن

اطراف تا روز پایان، لکه‌گیری در حدود ۴ روز بعد ادامه یافت. عملیات گسترده اطفای حریق با مشارکت ۸۲ دستگاه خودروی آتش‌نشانی و ۵۳۳ آتش‌نشان انجام شد. عملیات‌ها با مانیتورها، سرلوله‌ها و با آب و کف انجام شد. در زون زرد احتمالاً گازهای دی‌اکسید گوگرد، آمونیاک و دی‌اکسید نیتروژن پخش شده است و افراد از ماسک عادی برای حفاظت تنفسی استفاده کردند.

۳- امدادهای پزشکی: هلال احمر به منطقه رسید و عملیات شناسایی و انتقال مصدومان را شروع کرد و چند چادر امدادسانی در محل برپا نمود. نیروی دریایی ارتش، بیمارستان صحرایی در بندر ایجاد و به مداوای مصدومان پرداخت.

۴- مدیریت امنیت منطقه محروقه: سپاه پاسداران به محل اعزام شد و با کنترل ۳۶۰ درجه، مدیریت و امنیت منطقه سانحه را بر عهده گرفت و از کنترل اداره حراست بندر خارج شد.

۵- امداد هوایی: چند هلیکوپتر و هواپیمای ارتش و هلال احمر و نیروی دریایی و دو هواپیمای روسی با ۱۴۴ سورتی پرواز، از آسمان عملیات پاشش آب از بالا را انجام دادند. یک هلیکوپتر هلال احمر کیسه‌های پودر خاموش‌کننده دستی شامل حدود ۷ تن پودر را از بالا روی محدوده آتش‌سوزی پرتاب کرد. تیم‌های جرثقیل برای جلوگیری از توسعه حریق، اقدام به جابه‌جایی کانتینرهای سالم کردند و در ادامه، کانتینرهای محروقه را برای کمک به عملیات اطفایی جابه‌جا کردند.

۶- فرمانده بحران در ساعت‌های اولیه استاندارد هرمزگان و در ادامه احتمالاً وزیر کشور بودند. فرمانده ارشد عملیات اطفایی مدیرعامل آتش‌نشانی بندرعباس (محمد امین لیاقت) بودند که در ساعت‌های اولیه با تیم‌های آتش‌نشانی به محل اعزام شدند. مشکلات شامل: ترافیک‌های دسترسی بیرون بندر، نبود راهنما در درب ورودی، تنوع کانتینرهای بسته که مواد مشتعل داخل آنها معلوم نبود، کمبود شدید نیرو، تنوع آتش‌سوزی، آب به کانتینر برای اطفای داخل آن نفوذ ندارد، نبود راننده‌های جرثقیل کانتینربر برای جداسازی در ساعت‌های اولیه (همگی رفته بودند)، دود سنگین و دشواری

نداشته است. دلایل بیشتر توسط کمیته‌های فنی در حال تحقیق در محل سانحه، بعدها اعلام خواهد شد. تیم‌های بررسی علت، شامل سازمان بنادر و دریانوردی، پدافند غیرعامل کشور، سازمان مدیریت بحران کشور، ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت اطلاعات و دیگر کمیته‌های فنی و امنیتی هستند.

۳-۴- عملیات پاسخ به سانحه مرگبار بندر

در ابتدای حادثه انفجار، پاسخ مردم شوک ناشی از سانحه و فرار افراد مصدوم و سالم باقیمانده در شعاع انفجار بود. ضربه انفجار باعث شروع آتش‌سوزی کانتینرهای مجاور محتوی کالاهای قابل اشتعال از قبیل مواد شیمیایی، پارافین، قیر، مواد خوراکی و غیره بود. همچنین ضربه انفجار باعث انفجار دوم یک کانتینر دیگر در فاصله ۵۰۰ متری از یکدیگر و ایجاد خسارت‌های جانی و مالی جدید و توسعه دامنه زون قرمز شد. انفجار دوم ۱۵ ثانیه بعد و انفجارهای سوم و چهارم حدود ۳۰ ثانیه بعد به وقوع پیوستند.

۱- اولین واکنش‌ها: با توجه به شدت حادثه، کلیه اداره‌ها و تیم‌های عملیاتی موجود در بندر مانند آتش‌نشانی، اداره بهداشت، مدیریت اداره بندر، فعال و با تجهیزات محدود موجود به محل اعزام شدند و عملیات شناسایی حادثه و درخواست نیروهای کمکی از بندرعباس و شرکت‌ها و مناطق اطراف آغاز شد. مجروحان در ابتدا با خودروهای شخصی به بیمارستان‌ها اعزام می‌شدند که به علت حرکت مردم از مناطق اطراف به سمت بندر، ترافیک بسیار سنگین شروع شده بود و امدادسانی با تاخیرهای قابل توجه ادامه یافت. با هدف کاهش ریسک تلفات و خسارات، عملیات‌های بندر رجایی متوقف شد و کشتی‌های دارای محموله‌های بالارزش و حیاتی، برای تخلیه به بنادر دیگر کشور هدایت شدند.

۲- عملیات‌های مستمر اطفایی: در ساعت‌های بعدی عملیات اطفایی، تیم آتش‌نشانی بندر رجایی و بندرعباس شروع شد و تلاش برای کنترل آتش‌سوزی‌ها به مدت ۴۸ ساعت ادامه یافت. با رسیدن تیم‌های کمکی از شهرهای

دسترسی، پیاده‌سازی شفاهی سامانه فرماندهی و عدم ایجاد شاخه برنامه‌ریزی برای تامین اطلاعات مورد نیاز.

۷- دلایل وقوع حادثه: از مهمترین دلایل موثر می‌توان موارد زیر را نام برد:

- بی‌توجهی به پیاده‌سازی آیین‌نامه‌های کالاهای خطرناک
- فقدان ساختار استاندارد در تفکیک و انبارش کالاها در محوطه بندر
- نبود سامانه هوشمند در راستای ردیابی و نظارت بر محموله‌های پرخطر
- انباشت غیرمعارف کالا و کانتینر و مواد فله و معدنی در محوطه بندری
- استفاده از کارگران غیرماهر در حمل کالای مواد منفجره
- عدم رعایت ضوابط پدافند غیرعامل در مناطق حیاتی
- نبود ساختار نظام‌مند پیرامون اظهار شناسایی و کنترل محموله‌های ترانزیتی پرخطر.

۴-۴- خسارت‌های ایجادشده

- ۱- این انفجار و آتش‌سوزی پس از آن، باعث فوت بیش از ۵۷ نفر شد. تعدادی از افراد فوت‌شده در لحظات اولیه در اطراف محل انفجار بودند و پس از شروع آتش‌سوزی، جسم‌شان در بین آتش قرار گرفته و به طور کامل از بین رفته است. افرادی بودند اهل سیستان و فاقد شناسنامه و افرادی تبعه افغان که اعلام مفقودی آنها انجام نشده است. صداوسیما طی ده روز بعد از حادثه، آمار کشته‌ها را کاهش داد.
- ۲- مصدومان در حدود هزار و ۵۰۰ نفر ذکر شده‌اند و از میزان مصدومیت آنها گزارش مشروحی منتشر نشده است.
- ۳- خسارت مالی حدود ده هزار کانتینر و کالاهای موجود داخل آنها و خسارت انبارها و ساختمان‌های از بین رفته است که مطابق گزارش‌های اولیه در حدود ۱۶ همت برآورد شده است.
- ۴- خسارت عدم کارکرد بخشی از بندر به علت تخریب سیستم‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری ترخیص کالا و مسدودی بخشی از مسیرهای دسترسی و عدم کارکرد شرکت بندری سینا و باراندازهای مجاور.
- ۵- خسارت مراسم‌های عزاداری، تعطیلی کارکنان و مردم برای حضور در مراسم‌های ترحیم و سوگواری.
- ۶- خسارت از دست دادن اعتبار ایمنی بندر رجایی برای مشتریان خارجی و جایگزینی توسط رقبا و افزایش هزینه‌های بیمه کالا در سال‌های آتی توسط بیمه‌گران خارجی.
- ۷- از دست دادن اعتماد عمومی مردم ایران به دلیل عدم رعایت آیین‌نامه‌ها توسط بندر و عدم اطلاع‌رسانی علمی و مورد رضایت مردم.

۵- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

سال‌های متمادی است که متخصصان ایمنی و آتش‌نشانی از وجود مشکلات متعدد در همه نهادها و عملیات‌های کاری در بندر، شهرک‌های صنعتی، بازارچه‌ها، ساختمان‌های بلند و بزرگ و انبارهای کالا می‌گویند و همواره افراد و نهادهای

قدرتمند برای اولویت‌های دیگری، به اجرای قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، استانداردها و دستورالعمل‌های ایمنی موجود توجهی نمی‌کنند که از نتایج آن، وقوع حوادث و آتش‌سوزی‌های زیاد به همراه خسارت‌های جانی و مالی زیادی در کشورمان شده است.

بررسی‌ها نشان می‌دهد، درخصوص ایمنی کالاهای خطرناک در بنادر موارد زیر مشهود است:

- ۱-۵- انطباق پیاده‌سازی موافقت‌نامه‌های بین‌المللی مصوب مجلس ایران با مقررات و دستورالعمل‌های موجود با کیفیت و دقت کافی انجام نشده است.
- ۲-۵- کارشناسانی که در عملیات بنادر کار می‌کنند، در اتاق‌های تدوین مقررات و دستورالعمل‌ها حضور ندارند و بر کاهش کیفیت متن تهیه شده تأثیر منفی چشمگیری گذاشته است.

- ۳-۵- با توجه به تعدد مقررات و دستورالعمل‌ها، پیاده‌سازی آنها نیازمند سیستم نرم‌افزاری و چک‌لیست‌های مناسب و کافی است که در حال حاضر تهیه نشده است.

- ۴-۵- گاهی دستورات غیرقانونی برخی از افراد صاحب نفوذ، دلیل نادیده گرفتن مقررات و دستورالعمل‌های ایمنی موجود در بندر می‌شود که بسیار خطرناک و مرگبار است.
- ۵-۵- در صورتی که قصد داریم بندر بین‌المللی معتبر داشته باشیم؛ متن قوانین، مقررات و دستورالعمل‌های موجود نیازمند بازنگری و به‌روزرسانی توسط متخصصان واقعی و با حضور افراد عملیاتی بندر و افراد مسلط به توافق‌نامه‌های بین‌المللی است.

- ۶-۵- اجرای برنامه‌های اصلاحی شامل خرید تجهیزات پیشرفته اسکنر کانتینری، سیستم هشدار سریع، تجهیزات آتش‌نشانی و پاسخ به سوانح کالای خطرناک، بهسازی انبارهای کالاهای خطرناک، احداث دیوارهای مقاوم در برابر انفجار، دوره‌های آموزشی ایمنی و آتش‌نشانی و مانورهای موثر، تشکیل تیم‌های بازرسی در سازمان پدافند غیرعامل و سازمان مدیریت بحران و سازمان شهرداری‌های کشور، ایجاد سامانه ملی رهگیری کالاهای خطرناک، بازنگری در فرآیندهای بندری و گمرکی و حمل‌ونقل.

۶- منابع

- ۱- آیین‌نامه طراحی بنادر و سازه‌های دریایی ایران، ۱۳۸۵، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری وزارت راه و ترابری.
- ۲- آیین‌نامه ایمنی بنادر، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی وزارت کار، اداره بازرسی کار مصوب ۱۷ بهمن ۱۳۸۹ وزیر کار.
- ۳- آیین‌نامه اجرایی بندس ماده ۱۴ قانون مدیریت بحران کشور ایران، مصوب ۲۹ آذر ۱۴۰۰
- ۴- رهبر، ناصر، کتاب راهنمای عملیات در سوانح مواد خطرناک، ۱۳۹۸، چاپ و نشر
- ۵- گزارش مدیریت بحران حادثه بندر رجایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی هرمزگان، اردیبهشت ۱۴۰۴
- ۶- محبتی، فرهاد و دیگران، از بیروت (انفجار ۲۰۲۰) تا تهران، مرکز مطالعات شهر تهران، ۱۳۹۹

نگاهی به عملکرد امور آموزش کانون کارشناسان رسمی استان تهران

امور آموزش کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، به منظور ارتقای سطح دانش و مهارت کارشناسان و کارکنان، در بازه زمانی دو ساله (از مهرماه سال ۱۴۰۲ لغایت مهرماه سال ۱۴۰۴) اقدامات موثری را انجام داده و یا در دستور کار دارد.

بر این اساس، امور آموزش کانون، با بهره‌گیری از امکانات آموزشی موجود در ساختمان شماره دو کانون کارشناسان، از جمله کلاس‌های آموزشی مجهز، کلاس رایانه (شامل ۱۲ دستگاه رایانه با قابلیت استفاده ۲۴ کاربر) و سالن‌های اجتماعات، نسبت به برگزاری دوره‌های آموزشی کارآموزان، دوره‌های مربوط به افزایش صلاحیت و جلسات آموزشی آزاد به صورت حضوری و برخط کارشناسان و کلاس‌های حین خدمت کارکنان به شرح زیر اقدام کرده است:

■ به منظور تسهیل در انجام امور آموزشی مرتبط با همکاران کارشناس و کارآموزان، اقدامات اولیه در راستای راه‌اندازی سامانه آموزشی کانون با برگزاری جلسات متعدد با شرکت‌های مختلف انجام گرفته است و در مرحله نهایی شدن و راه‌اندازی است.

■ نظر به جایگاه و نقش کارشناس در توسعه عدالت اجتماعی و اقتصادی، مقرر شده است «همایش ملی توسعه نظام کارشناسی رسمی» در بهمن ماه سال جاری با محوریت آموزش کانون برگزار شود. در این راستا با تدوین ساختار همایش و شکل‌گیری بخش‌های مختلف آن، از اوایل تیرماه ۱۴۰۴ تا کنون، ۱۲ جلسه با حضور اعضای شورای سیاست‌گذاری این همایش تشکیل شده است.

■ همچنین جلسات کمیته اجرایی، متشکل از زیرکمیته‌هایی از قبیل: برگزاری و تشریفات، جذب حامیان همایش، کارگاه‌ها و پنل‌های تخصصی، فناوری اطلاعات، پشتیبانی، انتشارات و حفاظت، به منظور هماهنگی‌های لازم و انجام امور مربوط به صورت حضوری و یا مجازی برگزار شده است.

گزارش فعالیت امور آموزش کانون کارشناسان دادگستری استان تهران - مهر ۱۴۰۲ تا مهر ۱۴۰۴

کد فعالیت	شرح فعالیت	تعداد برگزاری	مدت	تعداد شرکت‌کننده	نفر-ساعت
۱	دوره آموزشی جهت اخذ صلاحیت کارشناسان	۱۶	۳۶۸	۶۱۲	۱۴۹۲۸
۲	دوره آموزشی کارکنان کانون	۸	۱۷۱	۲۰۲	۴۵۵۰
۳	جلسه آموزشی تخصصی برای کارشناسان	۳۱	۱۲۲	۲۳۳۰	۹۲۷۲
۴	دوره آموزشی کارآموزان	۴	۱۶	۳۰۴	۱۲۱۶
۵	بازدید تخصصی	۲	۸	۲۴	۹۶
۶	آزمون جهت اخذ صلاحیت کارشناسان	۱۹	۳۸	۷۴۰	۱۴۸۰
۷	آزمون کارکنان کانون	۱	۲	۷۴	۱۴۸
۸	دوره آموزشی آزاد	۳	۴۴	۳۸	۵۵۲
	جمع کل	۸۴	۷۶۹	۴۳۲۴	۳۲۲۴۲

تعیین سرفصلی و حقوق کسب و پیشه و تجارت (۱۴۰۲ و ۱۴۰۳)

شهرت کنندگان	نوع برگزاری	نفر- ساعت	تعداد (نفر)	مدت کل (ساعت)	مدت واحد (ساعت)	تعداد برگزاری	عنوان	ردیف	کد فعالیت
رشته راه و ساختمان	*	۱۱۸۴	۱۴۸	۳۲	۸	۴	تفسیر عکس های هوایی و ماهواره ای (۱۴۰۲)	۱	۱
رشته راه و ساختمان	*	۱۲۱۶	۱۵۲	۳۲	۸	۴	تعیین اجاره بها و اجرت المثل اراضی و املاک مسکونی (۱۴۰۲، ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴)	۲	
رشته راه و ساختمان	*	۱۵۲۰	۹۵	۴۸	۱۶	۳	تعیین سرفصلی و حقوق کسب و پیشه و تجارت (۱۴۰۲ و ۱۴۰۳)	۳	
رشته برق و ماشین و تأسیسات کارخانجات	*	۱۸۴۰	۴۶	۴۰	۴۰	۱	رسیدگی و ارزیابی ماشین آلات و تأسیسات صنایع غذایی و لبنی (۱۴۰۳ و ۱۴۰۴)	۴	
رشته برق و ماشین و تأسیسات کارخانجات	*	۱۶۸۰	۲۸	۶۰	۶۰	۱	تأسیسات الکتریکی و مکانیکی (۱۴۰۲ و ۱۴۰۳)	۵	
رشته برق و ماشین و تأسیسات کارخانجات	*	۳۱۲۰	۵۲	۶۰	۶۰	۱	صنایع بهداشتی، دارویی، شیمیایی و رنگسازی (۱۴۰۲ و ۱۴۰۳)	۶	
رشته راه و ساختمان	*	۴۳۶۸	۹۱	۹۶	۴۸	۲	تفسیر عکس های هوایی و ماهواره ای (۱۴۰۴)	۷	
عموم کارکنان	*	۲۶۶۴	۷۴	۱۰۸	۳۶	۳	مهارت رایانه ای (۱۴۰۳)	۱	۲
کارمندان واحد حراست	*	۷۲	۱۲	۶	۶	۱	اطفای حریق (۱۴۰۳)	۲	
کارمندان واحد خدمات	*	۱۶۰	۱۰	۱۶	۱۶	۱	تشریفات اداری (۱۴۰۴)	۳	
عموم کارکنان	*	۱۶۰۰	۱۰۰	۳۲	۱۶	۲	آیین نگارش اداری	۴	
عموم کارکنان	*	۵۴	۶	۹	۹	۱	آموزش فنی سیستم های صوت، نور و تصویر (۱۴۰۴)	۵	۳
گروه های ۶ و ۸ و ۱۰	*	۴۸۰	۱۲۰	۴	۴	۱	تعیین اجاره بها، املاک با کاربری ویژه (۱۴۰۳)	۱	
گروه های ۶ و ۸ و ۱۰	*	۴۸۰	۱۲۰	۴	۴	۱	بررسی و ارزیابی و کارشناسی طرح های سرمایه گذاری به روش B.O.L.T (۱۴۰۳)	۲	
رشته راه و ساختمان	*	۲۴۰	۶۰	۴	۴	۱	معرفی نرم افزار آمار ارزیابی (۱۴۰۳)	۳	
کلیه گروه های کارشناسی	*	۹۶۰	۲۴۰	۸	۴	۲	آموزه های کمیسیون امور شکایات (۱۴۰۳)	۴	
رشته راه و ساختمان	*	۴۸۰	۱۲۰	۴	۴	۱	بایدها و نبایدها در گزارشات کارشناسی با رویکرد انتظامی (۱۴۰۳)	۵	
رشته راه و ساختمان	*	۴۰۰	۱۰۰	۴	۴	۱	مبانی محاسبه عوارض صدور پروانه های ساختمان های مسکونی (۱۴۰۳)	۶	
رشته راه و ساختمان	*	۳۲۰	۸۰	۴	۴	۱	نقشه برداری فرونشست و فروبرزش مبنی بر فناوری های رادار زمین GPR (۱۴۰۳)	۷	

شهرت کنندگان	نحوه برگزاری	نفر- ساعت	تعداد (نفر)	مدت کل (ساعت)	مدت واحد (ساعت)	تعداد برگزاری	عنوان	ردیف	کد فعالیت
اعضای هیئت مدیره، هیئت رئیسه گروه ها و اعضای اتاق فکر	*	۲۰۰	۵۰	۴	۴	۱		۲۸	
کلیه گروه های کارشناسی	*	۱۲۱۶	۳۰۴	۱۶	۴	۴	تشکیلات دادسرا و دادگاه های انتظامی ویژه کارآموزان (۱۴۰۳ و ۱۴۰۲)	۱	۴
رشته راه و ساختمان	*	۴۸	۱۲	۴	۴	۱	بازدید از شرکت آب و فاضلاب تهران (۱۴۰۳)	۱	۵
رشته راه و ساختمان	*	۴۸	۱۲	۴	۴	۱	بازدید از اسلامشهر (۱۴۰۳)	۲	
رشته راه و ساختمان	*	۴۷۸	۲۳۹	۴	۲	۲	ملاحیت تفسیر عکس های هوایی و ماهواره ای (۱۴۰۲ و ۱۴۰۴)	۱	
رشته راه و ساختمان	*	۳۰۴	۱۵۲	۸	۲	۴	ملاحیت تعیین اجاره بها و اجرت المثل اراضی و املاک مسکونی (۱۴۰۲، ۱۴۰۳، ۱۴۰۴ و ۱۴۰۳)	۲	
رشته راه و ساختمان	*	۱۹۰	۹۵	۶	۲	۳	ملاحیت تعیین سر قفلی و حقوق کسب و پیشه و تجارت (۱۴۰۲ و ۱۴۰۳)	۳	
رشته برق و ماشین و تأسیسات کارخانجات	*	۹۲	۴۶	۲	۲	۱	ملاحیت رسیدگی و ارزیابی ماشین آلات و تأسیسات صنایع غذایی و لبنی (۱۴۰۳ و ۱۴۰۴)	۴	
رشته برق و ماشین و تأسیسات کارخانجات	*	۵۶	۲۸	۲	۲	۱	ملاحیت تأسیسات الکتریکی و مکانیکی (۱۴۰۲ و ۱۴۰۳)	۵	
رشته برق و ماشین و تأسیسات کارخانجات	*	۱۰۴	۵۲	۲	۲	۱	ملاحیت صنایع بهداشتی، دارویی، شیمیایی و رنگسازی (۱۴۰۲ و ۱۴۰۳)	۶	
رشته راه و ساختمان	*	۱۰۴	۵۲	۴	۲	۲	ملاحیت رسیدگی به اختلافات بین کارفرمایان با مشاوران و پیمانکاران رتبه یک	۷	
رشته راه و ساختمان	*	۷۰	۳۵	۴	۲	۲	ملاحیت امور فنی مصالح ساختمان	۸	
رشته اصالت خط و امضا و اثر انگشت	*	۴۰	۲۰	۲	۲	۱	ملاحیت بررسی آثار انگشتان در جرم شناسی	۹	
رشته لوازم خانگی	*	۲۲	۱۱	۲	۲	۱	ملاحیت تعیین اجرت المثل لوازم خانگی و اداری	۱۰	
رشته راه و ساختمان	*	۲۰	۱۰	۲	۲	۱	ملاحیت محاسبات فنی ساختمان	۱۱	
عموم کارکنان	*	۱۴۸	۷۴	۲	۲	۱	آزمون کارکنان	۱	۷
رشته لوازم خانگی و اداری	*	۱۶۸	۱۴	۱۲	۱۲	۱	آموزش نرم افزار EXCEL (۱۴۰۳)	۱	
رشته ابر انگر دی و جهانگردی	*	۱۹۲	۱۲	۱۶	۱۶	۱	آشنایی با قوانین مهاجرت (pr) به کانادا از طریق روش استارت آپ (۱۴۰۳)	۲	۸
رشته امور اداری و استخدای	*	۱۹۲	۱۲	۱۶	۱۶	۱	طبقه بندی مشاغل (۱۴۰۳)	۳	

شركت كندگان	نحوه برگزاری		تعداد نفر- ساعت	تعداد (نفر)	مدت كل (ساعت)	مدت واحد (ساعت)	تعداد برگزاری	عنوان	ردیف	كد فعالیت
	حضوری	مجازی								
رشته برق و ماشین و تأسیسات کارخانجات	*	*	۴۴۰	۱۱۰	۴	۴	۱	مروری بر نکات مهم در ارزیابی پالایشگاه ها و پتروشیمی ها (۱۴۰۳)	۸	
رشته راه و ساختمان	*	*	۲۴۰	۶۰	۴	۴	۱	جایگاه فنی و حقوقی مقررات ملی ساختمان (۱۴۰۳)	۹	
رشته راه و ساختمان	*	*	۲۴۰	۶۰	۴	۴	۱	نقشه برداری فرونشست با سنجش از دور راداری با تأکید بر کاربردهای کارشناسی (۱۴۰۳)	۱۰	
رشته وسایط نقلیه زمینی	*	*	۱۴۴	۴۸	۶	۳	۲	جلسه آموزشی کارشناسان امور نقلیه زمینی (۱۴۰۳)	۱۱	
رشته حوادث ناشی از کار	*	*	۳۴۴	۸۶	۴	۴	۱	تجزیه و تحلیل حادثه و تعیین مسئولیت (۱۴۰۴)	۱۲	
گروه حسابداری و حسابرسی	*	*	۲۴۰	۶۰	۴	۴	۱	آشنایی با فرآیند دادرسی مالیاتی و مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی (۱۴۰۴)	۱۳	
رشته راه و ساختمان	*	*	۳۰۴	۷۶	۴	۴	۱	اخلاق حرفه ای در کارشناسی رسمی دادگستری (۱۴۰۴)	۱۴	
گروه راه و ساختمان	*	*	۳۸۰	۹۵	۴	۴	۱	معرفی قالب ویژه برای بتن ریزی زیر سطح آب (۱۴۰۴)	۱۵	
گروه حسابداری و حسابرسی	*	*	۲۸۰	۷۰	۴	۴	۱	آشنایی با نحوه ارزیابی سهام بنگاه های اقتصادی (۱۴۰۴)	۱۶	
گروه حسابداری و حسابرسی	*	*	۳۱۶	۷۹	۴	۴	۱	آموزش ارزیابی سهام بنگاه های اقتصادی (۱۴۰۴)	۱۷	
گروه حسابداری و حسابرسی	*	*	۳۴۴	۸۶	۸	۴	۲	ارزش گذاری دارایی های نامشهود (۱۴۰۴)	۱۸	
رشته راه و ساختمان	*	*	۳۰۰	۷۵	۴	۴	۱	تعیین سرقتی با نگرش استانداردهای بین المللی ارزش گذاری (IVS) (۱۴۰۴)	۱۹	
رشته راه و ساختمان	*	*	۲۱۶	۵۴	۴	۴	۱	حق کسب یا پیشه یا تجارت با رویکرد دارایی نامشهود (۱۴۰۴)	۲۰	
کلیه گروه های کارشناسی	*	*	۴۰۰	۱۰۰	۴	۴	۱	شرح و بسط حقوقی تهیه و تدوین نظر کارشناسی (۱۴۰۳)	۲۱	
کلیه گروه های کارشناسی	*	*	۳۴۰	۸۵	۴	۴	۱	تفاوت های نظریه کارشناسی و نظریه داور (۱۴۰۴)	۲۲	
کلیه گروه های کارشناسی	*	*	۳۷۲	۹۳	۴	۴	۱	آشنایی با کاربرد هوش مصنوعی و chat bot در گزارش نویسی (۱۴۰۴)	۲۳	
کلیه گروه های کارشناسی	*	*	۳۸۰	۹۵	۴	۴	۱	استانداردهای بین المللی ارزش گذاری (IVS) (۱۴۰۴)	۲۴	
رشته وسایط نقلیه زمینی	*	*	۱۰۰	۲۵	۴	۴	۱	بررسی و انطباق اسناد و مدارک مسلم الصدور و مشخصات فنی وسایل نقلیه ویژه (۱۴۰۳)	۲۵	
کلیه گروه های کارشناسی	*	*	۶۸	۱۷	۴	۴	۱	خلافت و نوآوری در انواع موقعیت های شغلی (۱۴۰۴)	۲۶	
گروه حسابداری و حسابرسی	*	*	۲۶۴	۶۶	۴	۴	۱	آشنایی با کریپتو و بلاکچین و جایگاه آن در کارشناسی (۱۴۰۴)	۲۷	

مرحوم مهندس
مصطفی کتیرایی

مفاخر کانون

مهندسين انتخاب شد و از اين طريق با انديشه‌هاي بازرگان و سيد محمود طالقاني آشنا گرديد. مرحوم کتيرايي از بنيان‌گذاران انجمن اسلامي مهندسين بود و از سال ۱۳۳۷ مسئوليت اين انجمن را برعهده داشت. او در تاريخ ۷ آذرماه سال ۱۳۴۰ موفق به اخذ پروانه کارشناسي رسمي دادگستري در رشته ساختمان شد و صلاحيت‌هايي چون امور مربوط به اسفالت، امور مربوط به ساختمان‌ها اعم از بتن مسلح، فلزي و متعارف شامل متره برآورد،

«مصطفی کتیرایی» دومین رئیس هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران بود. وی در تاریخ ۱۰ دی ماه سال ۱۳۰۷ در شهر ملایر زاده شد. در سال ۱۳۲۶ به تهران آمد و وارد دانشگاه تهران شد. چهار سال بعد (۱۳۳۰) در رشته راه و ساختمان از دانشکده فنی دانشگاه تهران فارغ التحصیل شد و از آن تاریخ، فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی وی آغاز شد. در سال ۱۳۳۶ کتیرایی در کنار مهدی بازرگان، به عنوان یکی از اعضای اصلی انجمن اسلامی

د

«مصطفی کتیرایی»

دومین رئیس هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران بود. وی در تاریخ ۱۰ دی ماه سال ۱۳۰۷ در شهر ملایر زاده شد. در سال ۱۳۲۶ به تهران آمد و وارد دانشگاه تهران شد. چهار سال بعد (۱۳۳۰) در رشته راه و ساختمان از دانشکده فنی دانشگاه تهران فارغ التحصیل شد و از آن تاریخ، فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی وی آغاز شد

یک هفته قبل از
وقوع انقلاب، در
تاریخ ۱۵ بهمن سال
۱۳۵۷ دولت موقت،
به نخست‌وزیری
مهدی بازرگان، کابینه
خود را معرفی کرد و
مصطفی کتیرایی نیز
با استعفا از شورای
انقلاب، وارد کابینه
دولت موقت شد

۱۳۵۷. مهندس مصطفی کتیرایی در جمع اعضای دولت موقت انقلاب

نیز با استعفا از شورای انقلاب، وارد کابینه دولت موقت شد.

در تاریخ ۱۴ آبان سال ۱۳۵۸ دولت موقت استعفا کرد و از این تاریخ تا تیرماه ۱۳۵۹ که دولت جدید تشکیل شد، کشور با دولت شورای انقلاب اداره شد. در این شورا نیز کتیرایی مسئولیت وزارت مسکن و شهرسازی را برعهده داشت. وی در دوران وزارت خود، قانون اراضی را تدوین کرد و برای حل مشکل مسکن، در پی حل «مسئله زمین» برآمد.

وی پس از دوران وزارت، همچنان کارشناس رسمی دادگستری در رشته راه و ساختمان بود و از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۸ نیز ریاست کانون کارشناسان رسمی دادگستری را بر عهده داشت. او در طول سه دهه پایانی عمرش در عمل، عضو هیچ تشکل سیاسی نبود و تا پایان عمر خود نیز تنها به عنوان کارشناس رسمی دادگستری و عضو انجمن اسلامی مهندسين باقی ماند. مصطفی کتیرایی در تاریخ چهاردهم بهمن ماه سال ۱۳۹۴ درگذشت.

مخارج، ارزیابی، تشخیص حسن انجام کار و خسارات و تعمیرات و امور مربوط به نقشه-برداری مساحی اراضی شهری، پیاده کردن نقشه و ارزیابی اراضی و امور مال الاجاره ساختمان‌ها را دریافت کرد. مصطفی کتیرایی در سال ۱۳۴۱ همزمان با تأسیس شرکت کارآموز به عضویت هیئت امنای این شرکت درآمد و نقش برجسته‌ای در تربیت تکنسین‌های فنی داشت. وی همچنین از مدیران سازمان مسکن بود، که به علت حساسیت ساواک از کار برکنار شد، اما همچنان به عنوان کارشناس به کار خود در سازمان مسکن ادامه داد.

در تاریخ ۸ دی‌ماه سال ۱۳۵۷ مصطفی کتیرایی با حکم آیه الله خمینی (ره) همراه با مهدی بازرگان و اکبر هاشمی رفسنجانی، عضو هیئتی بود، که اعتصاب در شرکت ملی نفت را تنظیم می‌کردند. در بخشی از حکم رهبر فقید انقلاب اسلامی خطاب به مهدی بازرگان آمده است: «مقتضی است جنابعالی که در اداره صنایع عظیم نفت دارای سوابق و تجارب هستید، یک هیئت پنج نفری مرکب از جناب آقای حجت الاسلام حاج شیخ اکبر رفسنجانی و جناب آقای مهندس مصطفی کتیرایی و دو نفر دیگر را با نظر خودتان و مشورت آقایان تعیین نمایید و این هیئت تحت سرپرستی جنابعالی، مناطق نفتی را بازرسی نموده و در امر تولید نفت، با احراز شرایط ذکر شده در بالا نظارت نماید.»

اعضای این هیئت برای مدت ۲۰ روز در خوزستان حضور داشتند، سپس هر سه نفر (بازرگان، هاشمی و کتیرایی) برای تشکیل شورای انقلاب به تهران بازگشتند. کتیرایی همراه با بازرگان به عضویت شورای انقلاب درآمد. این شورا یک ماه قبل از وقوع انقلاب، در فاصله ۲۲ دی‌ماه سال ۱۳۵۷ تا ۲۹ تیرماه سال ۱۳۵۹ تشکیل شد.

یک هفته قبل از وقوع انقلاب، در تاریخ ۱۵ بهمن سال ۱۳۵۷ دولت موقت، به نخست‌وزیری مهدی بازرگان، کابینه خود را معرفی کرد و مصطفی کتیرایی

۱۳۳۸. مهندس مصطفی کتیرایی در کنار آیت الله طالقانی، مهندس مهدی بازرگان، دکتر عباس شیبانی و جمعی از همراهان در یکی از اردوهای انجمن اسلامی مهندسين

تاریخچه ادوار ارکان کانون کارشناسان رسمی دادگستری تهران

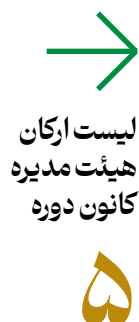
در شماره اول دوره جدید نشریه کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، به تاریخچه تاسیس و معرفی ارکان کانون از بدو شکل گیری تا دوره سوم هیئت مدیره (۱۳۶۸-۱۳۷۲) پرداختیم. در این شماره به معرفی ارکان کانون از دوره چهارم تا دوره دهم می پردازیم.

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ شروع / تاریخ پایان
۱	محمد ایثاری	رئیس	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۲	منوچهر پویا	نائب رئیس	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۳	مجتبی بهرامعلی	نائب رئیس	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۴	احمد علی اقبال	مسئول امور مالی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۵	شاهرخ ابراهیمی قاجار	منشی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۶	مصطفی حجازی	منشی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۷	مهدی محیط کرمانی	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۸	محمد تقی نژاد عمران	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۹	هادی پیشواهی	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۰	پرویز ثانی	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۱	عباس فکور فر	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۲	رضا علی پور	عضو علی البدل	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۳	ایرج ملازاده صادقیون	عضو علی البدل	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۴	علیرضا طباطبائی مقدم	عضو علی البدل	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۵	حسن خدائی	بازرس اصلی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۶	محمد تقی حجی مانی	بازرس اصلی	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۷	محمد حسن سعادتیان فریور	بازرس علی البدل	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶
۱۸	حسن شهیدی	دادستان	۱۳۷۶/۴/۷ - ۱۳۷۲/۳/۲۶

لیست ارکان
هیئت مدیره
کانون دوره

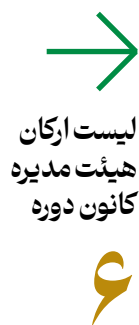

لیست ارکان
هیئت مدیره
کانون دوره

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ شروع / تاریخ پایان
۱	محمد ایثاری	رئیس	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۲	مجتبی بهرامعلی	نائب رئیس	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۳	منوچهر پویا	نائب رئیس	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۴	احمد علی اقبال	مسئول امور مالی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۵	پرویز ثانی	منشی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۶	شاهرخ ابراهیمی قاجار	منشی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۷	مهدی محیط کرمانی	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۸	هادی پیشوائی	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۹	محمد تقی تژاد عمران	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۰	مصطفی حجازی	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۱	عباس فکور فر	عضو اصلی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۲	رضا علی پور	عضو علی البدل	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۳	ایرج ملازاده صادقیون	عضو علی البدل	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۴	علیرضا طباطبائی مقدم	عضو علی البدل	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۵	حسن خدائی	بازرس اصلی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۶	محمدحسن سعادتیان فریور	بازرس اصلی	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۷	محمد تقی حجتی مانی	بازرس علی البدل	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹
۱۸	حسن شهیدی	دادستان	۱۳۷۶/۴/۸ - ۱۳۸۰/۴/۹

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ شروع / تاریخ پایان
۱	محمد ایثاری	رئیس	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۲	رضا مکنون	نائب رئیس	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۳	مجتبی بهرامعلی	نائب رئیس	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۴	سید جواد صالحی	مسئول امور مالی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۵	رضا علی پور	منشی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۶	عباس فکور فر	منشی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۷	منوچهر پویا	عضو اصلی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۸	سید علی میلانی حسینی	عضو اصلی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۹	هادی پیشوائی	عضو اصلی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۰	سید جمال الدین میر سلیمی	عضو اصلی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۱	محمدشهاب سید جلالی گنابادی	عضو اصلی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۲	مهدی محیط کرمانی	عضو علی البدل	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۳	محمد تقی تژاد عمران	عضو علی البدل	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۴	علیرضا طباطبائی مقدم	عضو علی البدل	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۵	محمد حسن سعادتیان فریور	بازرس اصلی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۶	فریدون ایزد پناه	بازرس اصلی	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۷	محمود جزایری دزفولی	بازرس علی البدل	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰
۱۸	پرویز ثانی	دادستان	۱۳۸۴/۷/۹ - ۱۳۸۰/۴/۱۰

لیست ارکان
هیئت مدیره
کانون دوره

لیست ارکان هیئت مدیره کانون دوره

سال ۱۳۸۶
هیئت رئیسه
این دوره تغییر کرد

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ شروع / تاریخ پایان
۱	سید علی میلانی حسینی	رئیس / عضو اصلی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۲	مجتبی بهرامعلی	نائب رئیس / رئیس	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۳	رضا مکنون	نائب رئیس	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۴	ایرج ملازاده صادقیون	مسئول امور مالی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۵	رضا علی پور	منشی / نائب رئیس	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۶	احمد دربانی	منشی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۷	علی فراز	عضو اصلی / منشی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۸	هادی پیشوایی	عضو اصلی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۹	طهماسب مظاهری خورزنی	عضو اصلی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۰	شاهرخ ابراهیمی قاجار	عضو اصلی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۱	محمدشهاب سید جلالی گنابادی	عضو اصلی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۲	علیرضا طباطبائی مقدم	عضو علی البدل	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۳	خلیل یعسوبی	عضو علی البدل	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۴	محمد غفرانی	عضو علی البدل	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۵	محمود جزایری دزفولی	بازرس اصلی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۶	سید جواد صالحی	بازرس اصلی	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۷	سید حسین قطب نامری	بازرس علی البدل	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰
۱۸	سید مهدی هدایتی	دادستان	۱۳۸۸/۱۰/۷ - ۱۳۸۴/۷/۱۰

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ شروع / تاریخ پایان
۱	مجتبی بهرامعلی	رئیس	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۲	رضا مکنون	نائب رئیس	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۳	رضا علی پور	نائب رئیس	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۴	ایرج ملازاده صادقیون	مسئول امور مالی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۵	علیرضا طباطبائی مقدم	منشی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۶	احمد دربانی	منشی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۷	طهماسب مظاهری خورزنی	عضو اصلی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۸	سید علی میلانی حسینی	عضو اصلی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۹	محمدشهاب سید جلالی گنابادی	عضو اصلی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۰	هادی پیشوایی	عضو اصلی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۱	محمد غفرانی	عضو اصلی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۲	اسعد استیفائی	عضو علی البدل	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۳	محمد هاشم سالار کیا	عضو علی البدل	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۴	شاهرخ ابراهیمی قاجار	عضو علی البدل	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۵	جواد صالحی	بازرس اصلی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۶	حسین قطب نامری	بازرس اصلی	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۷	محمد حسین سعادتیان فریور	بازرس علی البدل	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸
۱۸	سید مهدی هدایتی	دادستان	۱۳۹۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۸۸/۱۰/۸

لیست ارکان هیئت مدیره کانون دوره

لیست ارکان هیئت مدیره کانون دوره ۹

آقای احمد بهنام ثانی
در مورخ ۱۳۹۴/۸/۲۲
فوت شدند و آقای
فریدون معظمی
به عنوان عضو اصلی
وارد هیئت مدیره شدند

لیست ارکان هیئت مدیره کانون دوره ۱۰

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ شروع / تاریخ پایان
۱	مجتبی بهرامعلی	رئیس	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۲	رضا علی پور	نائب رئیس	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۳	رضا مکنون	نائب رئیس	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۴	ایرج ملازاده صادقیون	مسئول امور مالی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۵	علیرضا طباطبائی مقدم	منشی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۶	احمد بهنام ثانی	منشی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۴/۸/۲۲
۷	فریدون معظمی	عضو علی البدل / منشی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۸	طهماسب مظاهری خورزنی	عضو اصلی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۹	سید علی میلانی حسینی	عضو اصلی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۰	شاهرخ ابراهیمی قاجار	عضو اصلی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۱	محمدشهاب سید جلالی گنابادی	عضو اصلی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۲	عباسعلی زالی	عضو اصلی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۳	غلامرضا توکلی اردکانی	عضو علی البدل	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۴	حمید ماجدی	عضو علی البدل	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۵	سید حسین قطب نامری	بازرس اصلی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۶	سید جواد صالحی	بازرس اصلی	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۷	محمدحسن سعادتیان فریور	بازرس علی البدل	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴
۱۸	سید مهدی هدایتی	دادستان	۱۳۹۳/۱/۱۰ - ۱۳۹۷/۷/۱۴

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	تاریخ شروع
۱	رضا علی پور	رئیس	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۲	رضا مکنون	نائب رئیس	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۳	ایرج ملازاده صادقیون	نائب رئیس	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۴	محمد غفرانی	مسئول امور مالی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۵	علیرضا طباطبائی مقدم	منشی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۶	فریدون معظمی	منشی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۷	غلامرضا شافعی	عضو اصلی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۸	غلامرضا توکلی اردکانی	عضو اصلی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۹	طهماسب مظاهری خورزنی	عضو اصلی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۰	محمد مسعود علیزاده خرازی	عضو اصلی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۱	فرامرز یزدانی	عضو اصلی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۲	محمد رضا شریعتی	عضو علی البدل	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۳	عباسعلی زالی	عضو علی البدل	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۴	محمدشهاب سید جلالی گنابادی	عضو علی البدل	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۵	اسعد استیفائی	بازرس اصلی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۶	محمد حسن سعادتیان فریور	بازرس اصلی	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۷	سید جواد صالحی	بازرس علی البدل	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱
۱۸	سید مهدی هدایتی	دادستان	۱۳۹۷/۷/۱۵ - ۱۴۰۲/۵/۳۱

روایت‌های کارشناسی

منصور صفرزاده / همه نگاه‌ها به من دوخته شده بود. قاضی با صدایی محکم گفت: «مهندس داور، وقت زیادی نداریم. همین امروز باید تکلیف پرونده روشن شود.» پرونده روی میز بود. پشت در، جمعی از مردم مضطرب ایستاده بودند و چشم به دهان کارشناس دوخته بودند. در چنین لحظه‌هایی بار تصمیم، روی شانه‌های من سنگینی می‌کند. من آیدین داور هستم؛ سه دهه است میان پرونده‌ها، دادگاه‌ها و ساختمان‌های ترک‌خورده قدم می‌زنم. تجربه‌هایی داشته‌ام؛ گاه تلخ، گاه شیرین، اما همیشه پر از درس. این صفحه دفترچه‌ای است برای بازگویی همین تجربه‌ها. بعضی را خودم زیسته‌ام، بعضی را همکارانم برایم فرستاده‌اند. من امانتدارشان هستم و آنها را به زبان داستان بازگو می‌کنم؛ تا هم خواندنی باشند، هم ماندنی. از این پس، در هر شماره این فصلنامه، روایتی تازه خواهید خواند: لحظه‌هایی پرتنش، تصمیم‌هایی دشوار و حقیقت‌هایی که گاهی پشت یک امضا پنهان می‌شود. کارشناسی فقط یک حرفه نیست؛ مسئولیتی است سنگین، انسانی و گاه سرنوشت‌ساز.

دخترکی باموهای آشفته

پس از مطالعه پرونده مزایده ملکی، از دادگاه خارج شدم. خواهان، زنی حدود چهل ساله، دم در منتظرم بود. لباس مرتبی داشت، اما نگاهش مضطرب بود. گفت: «همکارم ماشین آورده، با هم برویم سر ملک.»

راننده، خانمی همسن او بود. زن در صندلی عقب نشست، من کنار راننده. در راه بی‌وقفه حرف زد: «درگیر طلاق است، دو پسر هجده و بیست‌ساله و یک دختر پانزده‌ساله دارد. بچه‌ها با پدرشان زندگی می‌کنند. خودش تنها مانده.» خودش گفت: «پسرهای طرف باباشان هستند، اما دخترم... دخترم مامانی است.» کمی بعد با دخترش تلفنی صحبت کرد و گفت: «بچه‌ها خوابند. پدرشان دارد می‌رود سر کار.»

پرسیدم: «شغل همسرشان چیست؟» آهی کشید: «بازنشسته ارتش است، حالا مسافركشی می‌کند.»

به محله که رسیدیم، همکارش ناگهان ماشین را کناری کشید و ایستاد. زن به جلو نگاهی کرد و با تردید گفت: «شوهرم دم در است. دارد ماشین می‌شوید. اگر الان برویم، دعوا می‌شود.» کلید را نشان داد: «سه دانگ آپارتمان مال من است. بعد که رفت، می‌توانیم برویم بالا.»

پس از اندکی انتظار، وارد ساختمان شدیم. زیرزمین و پارکینگ را دیدم، سپس به طبقه سوم

رفتیم. زن آرام در را باز کرد. آپارتمان تمیز بود، اما سکوتی سنگین در آن حاکم بود. مشغول بازدید آشپزخانه بودم که دو پسر از اتاق بیرون آمدند؛ خواب‌آلود، اما پرخاشگر. یکی گفت: «به چه حقی آمدی داخل؟ اینجا خانه تو نیست.»

مادر جواب داد: «حق دارم بیايم. مال من هم هست.»

پسر دیگر گفت: «خیلی وقته که اینجا زندگی نمی‌کنی. اجازه نداری بیایی.»

زن مرا نشان داد: «ایشان کارشناس دادگستری است. حکم دادگاه است.»

اما تنش ادامه یافت. ناگهان در ورودی باز شد. پدر خانواده داخل شد؛ شاید چیزی جا گذاشته بود، چهره‌ای برافروخته داشت. فریاد زد: «اینجا چه خبر است؟ کی اجازه داده بیایید داخل؟»

پسرهای پشت او ایستادند. جلو رفتم و آرام اما محکم گفتم: «من آیدین داور، کارشناس رسمی دادگستری هستم. بازدید به دستور قاضی انجام می‌شود. اگر مانع شوید، موضوع را گزارش می‌کنم و مسئولیتش با شماست.»

سکوتی سنگین حاکم شد. مرد چشمانش را بست، سپس گفت: «باشد... بیایید.» و با نفرت به زن نگاه کرد. به زن گفتم: «شما لطفا پایین منتظر باشید.» و همراه مرد رفتم.

در یکی از اتاق‌ها را باز کرد: «اینجا اتاق پسرهایست.»

کارشناسی فقط یک حرفه نیست؛ مسئولیتی است سنگین، انسانی و گاه سرنوشت‌ساز

دد

کارشناسی فقط محاسبه و گزارش نیست؛ گاهی یعنی قدم‌زدن در میان اتاق‌های قفل شده یک خانه، جایی که سکوت دختر، پرخاش پسران، آه پدر و اشک‌های مادر، همه پرده‌ای از واقعیتی هستند که در هیچ پرونده‌ای ثبت نمی‌شوند

دو عکس گرفتم.

مقابل درب دیگر، یکی از پسرها گفت: «از داخل قفلش کرده.»

پدر مکث کرد، دستی به پیشانی کشید و گفت: «اتاق دخترم است. خوابیده.»

هنوز جمله‌اش تمام نشده بود که صدای چرخیدن کلید پیچید. در نیمه باز شد. نگاه پسرها به پدر دوخته شد. او با سرش به در اشاره کرد.

در را باز کردم. اتاق به هم ریخته بود. دختری رنگ پریده، با موهای آشفته، ساکت بر لبه تخت نشسته و به جایی نامعلوم خیره بود. عکسی از پنجره و کمد دیواری گرفتم و بیرون آمدم. در دوباره بسته و صدای چرخیدن کلید، شنیده شد.

رو به مرد گفتم: «بازدید تمام شد. از همکاری‌تان متشکرم. اگر ناخواسته مزاحم شدم، پوزش می‌خواهم.»

اوسرش را پایین انداخت: «من تندی کردم. شما وظیفه‌تان را انجام دادید. لطفاً ببخشید.» پایین آمدم. زن و همکارش جلوتر منتظر بودند. اشک در چشم‌های زن جمع شده بود. به طرف ماشین رفتیم. زن سرش را برگرداند. بالا، طبقه سوم پنجره‌ای باز شد؛ دخترک بود، با یک دست با مادر خدا حافظی می‌کرد و با دست دیگر اشک‌هایش را پاک می‌کرد. زن بغضش ترکید و بی‌اختیار گریست. راننده دستش را گرفت و سوار ماشین کرد.

ماشین دور شد. تصویر دخترکی با موهای آشفته همچنان در قاب ذهنم باقی ماند.

کارشناسی فقط محاسبه و گزارش نیست؛ گاهی یعنی قدم‌زدن در میان اتاق‌های قفل شده یک خانه، جایی که سکوت دختر، پرخاش پسران، آه پدر و اشک‌های مادر، همه پرده‌ای از واقعیتی هستند که در هیچ پرونده‌ای ثبت نمی‌شوند.

نشست مشترک هیئت مدیره کانون تهران با اعضای شورای عالی برگزار شد

تیموری: تداوم تعامل کانون با نهادهای حاکمیتی و قوای سه گانه

تهران، مطالب و خواسته‌هایی را بیان کردند که مورد توجه حاضران قرار گرفت. از جمله مباحث مطرح‌شده در این جلسه، مشکلات مرتبط با سامانه ۲۰۲۰، سامانه سادانوپن و مسئله صلاحیت‌ها، همپوشانی آنها و تناسب این صلاحیت‌ها با سابقه و تجارب کارشناسان و مشکلات کارآموزان بود که مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

بر اساس این گزارش، تاکید بر اعتلای شأن کارشناسی، ورود به مسائل اجرایی کانون‌ها، حفظ استقلال آنها، اجتناب از کاهش نظام انگیزشی که منجر به کاهش رقابت کیفی و به تبع آن، افزایش نظام مفسده خواهد شد؛ از جمله مواردی بود که از سوی هر دو طرف به عنوان اهداف مشترک مطرح شد.

لازم به ذکر است: اعضای شورای عالی، برخی مسائل مطرح‌شده را مورد واکاوی قرار دادند و رئیس شورای عالی نیز ضمن جمع‌بندی مسائل مطرح شده، توضیحاتی را درخصوص برخی از ابهامات موجود بیان کرد.

در پایان این جلسه مقرر شد این نشست‌ها به منظور بهره‌برداری از خروجی این جلسات، به نفع اهداف مشترک به طور مستمر ادامه یابد.

نشست مشترک رئیس، اعضای هیئت مدیره و دادستان انتظامی کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران با رئیس و اعضای شورای عالی در تاریخ ۷ خرداد ماه ۱۴۰۴ برگزار شد.

این دیدار صمیمانه پیرو برنامه‌ریزی قبلی و پس از برگزاری نشست ماهانه اعضای شورای عالی در کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، انجام شد. در این نشست که رؤسای کانون‌های کارشناسان استان‌ها نیز حضور داشتند، مسائل و موضوعات فی‌مابین بررسی شد و راهکارهای رفع این چالش‌ها مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، در این دیدار با اشاره به تاریخچه و قدمت کانون تهران، اظهار داشت: کانون همواره تعامل و همکاری سازنده‌ای با نهادهای حاکمیتی و قوای سه‌گانه داشته و این تعامل ادامه خواهد داشت.

محمدجواد تیموری، همچنین بر ایجاد همدلی و صمیمیت بین کانون تهران و شورای عالی تاکید کرد و برگزاری این جلسات را عامل انسجام داخلی کانون‌ها و اعتبار بیرونی آنها دانست و بر ادامه این همکاری‌ها تاکید کرد.

در ادامه این نشست، اعضای هیئت مدیره کانون

دیدار رحیمی با اعضای کانون کارشناسان رسمی تهران

وزیر دادگستری: فرآیند کارشناسی، بخشی از امر قضاوت است

معاونت حقوقی ریاست جمهوری و کمیسیون حقوقی قضایی مجلس شورای اسلامی می‌توانند در حدود وظایف و اختیارات، کانون کارشناسان رسمی را برای رفع مشکلات و ارتقای جایگاه این نهاد همراهی کنند. وزیر دادگستری در بخش دیگری از سخنان خود

وزیر دادگستری و اعضای کانون کارشناسان رسمی دادگستری تهران در تاریخ ۷ مرداد ۱۴۰۴ دیدار کردند. در این نشست، وزیر دادگستری که میزبان اعضای کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران بود، موضوع کارشناسی را امری بسیار مهم و تعیین کننده در احکام قضایی برشمرد و بیان کرد: در موارد متعددی، قضات موضوع را به کارشناسی ارجاع می‌کنند تا دیدگاه تخصصی آنان را در موضوع جویا شوند و از این حیث، فعالیت کارشناسان رسمی بخشی از قضاوت بوده و جایگاه ویژه و خطیری دارد.

امین حسین رحیمی، فرآیند به کارگیری کارآموزی و ارتقای سطح تخصص کارشناسان را در اظهارنظر آنان و در نهایت در صدور رأی قضات بسیار مهم ارزیابی کرد و گفت: در موضوع اعطای پرونده و ارجاع موضوع به کارشناسان رسمی، اصل مهم رعایت انصاف و عدالت در فرآیند کارشناسی است که باید مدنظر باشد. این موضوع می‌تواند با ایجاد رتبه‌بندی یا سازوکاری منطقی و تعریف شده، چه به صورت ملی و چه استانی، پیگیری شود. وزیر دادگستری همچنین با تأکید بر لزوم رتبه‌بندی کارشناسان اظهار داشت: طبیعی است که انجام کارشناسی در امور مهم و ملی باید به کارشناسان خبره و شناخته شده ارجاع شود تا بهترین نتیجه حاصل شود، این امر با ایجاد رتبه‌بندی قابل حصول است.

رحیمی در عین حال خاطرنشان کرد: بخش اعظم مسائل و مشکلات مبتلا به کانون کارشناسان، با همفکری و هم‌افزایی با قوه قضاییه قابل حل و فصل است. در این زمینه وزارت دادگستری،

با اشاره به اینکه دولت خسارات ناشی از حمله وحشیانه رژیم صهیونیستی به کشورمان را پرداخت می‌کند، افزود: درصدد هستیم تا از طریق مراجع داخلی و بین‌المللی، موضوع را از نظر حقوقی پیگیری و این رژیم را به پرداخت خسارات وارده محکوم کنیم که این موضوع نیازمند تأمین دلیل و نظر کارشناسی است. کانون کارشناسان رسمی تهران نیز می‌تواند ضمن هماهنگی با شهرداری تهران، در فرآیند کارشناسی و تعیین خسارات وارده همکاری کند که اقدامی ارزشمند و مهم است. گفتنی است، در این نشست رئیس و اعضای ارکان کانون کارشناسان رسمی تهران نیز طی سخنانی، به بیان دیدگاه‌ها، طرح مشکلات و نقطه نظرات خود پرداختند.

برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه کانون کارشناسان رسمی دادگستری تهران

شدند و سپس از بین نامزدهای داوطلب هیئت ریسه مجمع (رییس و دو منشی) با رأی‌گیری حاضران به شرح زیر انتخاب و در جایگاه مستقر شدند:

رییس جلسه: دانش جعفری

منشی‌ها: صابونچی و نادر افشارها

در این جلسه که با حضور اعضای هیئت مدیره، بازرسان قانونی و دادستان برگزار شد، جمعی از کارشناسان پیشکسوت، کارشناسان جدیدالورود و همچنین نمایندگان شورای عالی و حسابرس رسمی در مجمع حضور داشتند.

مجمع عمومی عادی سالیانه (نوبت دوم) کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، به‌طور فوق‌العاده و در راستای اجرای مفاد قانونی کانون کارشناسان، در تاریخ ۱۶ مرداد ماه سال جاری، با حضور گسترده اعضای کانون، در محل مرکز همایش‌های بین‌المللی ایران برگزار شد.

در ابتدای این مجمع، پس از رسمیت یافتن جلسه بر اساس حضور اکثریت واجدان شرایط و با تأیید ناظران شورای عالی (احمد دوانی و مدنی)، بدواً تیمسار استیفایی به عنوان رییس سنی مجمع و به همراه صالحی سده به عنوان منشی انتخاب

برگزاری جلسه مسئولان کانون کارشناسان و سازمان بورس و اوراق بهادار

جلسه اختصاصی رییس و اعضای شورای عالی سازمان بورس و اوراق بهادار، مدیران سازمان حسابرسی، جامعه حسابداران رسمی و بازار سرمایه، به میزبانی کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران، در تاریخ ۹ شهریورماه ۱۴۰۴ در محل ساختمان شماره دو سعادت آباد برگزار شد.

گفتنی است؛ جلسه مزبور با حضور حجت‌الله صیدی، رییس سازمان بورس ایران و محمدجواد تیموری، رییس هیئت مدیره کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران به طور مستمر در سازمان‌های مرتبط تشکیل شد.

سپس جلسه مجمع وارد دستور شد و به شرح زیر موارد بررسی و تصمیم اتخاذ شد:

۱. ارائه گزارش عملکرد سالیانه کانون:

رییس هیئت مدیره به نمایندگی و با همراهی خزانه دار، گزارش جامعی از فعالیت‌ها، برنامه‌ها و دستاوردهای کانون در سال مالی گذشته را به سمع و نظر اعضای مجمع رساندند و پس از قرائت گزارش هیئت بازرسان درخصوص ارزیابی عملکرد و بررسی مستندات، گزارش عملکرد به تصویب اکثریت اعضای حاضر در جلسه رسید.

۲. تصویب صورت‌های مالی سالیانه:

در ادامه، صورت‌های مالی سالانه کانون برای سال مالی منتهی به ۳۰ اسفند ۱۴۰۳ همراه با گزارش حسابرسی و تجزیه و تحلیل مالی ارائه شد. پس از استماع گزارش رسمی بازرسان کانون و بررسی نکات و دیدگاه‌های مطرح شده تعدادی از اعضا، صورت‌های مالی نیز با رأی اکثریت حاضران مجمع به تصویب نهایی رسید.

۳. تصویب خط مشی، برنامه و بودجه سال ۱۴۰۴:

برنامه پیشنهادی هیئت مدیره برای سال ۱۴۰۴ شامل اهداف کلان، راهبردهای اجرایی، برنامه‌های توسعه‌ای و بودجه تفصیلی توسط رئیس هیئت مدیره ارائه شد. پس از بررسی و طرح دیدگاه‌ها و پیشنهادهای تعدادی از کارشناسان، بودجه سال ۱۴۰۴ و برنامه راهبردی پیش‌رو به تصویب اکثریت حاضر در مجمع رسید.

۴. سایر موارد:

در بخش پایانی، پیشنهادهای، نقطه نظرها و مطالبات صنفی از سوی اعضا مطرح شد و مورد توجه قرار گرفت. همچنین هیئت ریسه مجمع و نمایندگان هیئت مدیره پاسخ‌ها و توضیحات لازم را ارائه کردند.

در پایان این جلسه رسمی، از حضور مسئولان اعضای فرهیخته، مشارکت فعالانه کارشناسان و تلاش‌های بی‌وقفه دست‌اندرکاران برگزاری مجمع قدردانی شد.

مبانی حقوقی و عملیاتی حمل و نقل بین‌المللی

■ مولف: ناصر محمدحسینی
■ ناشر: گرتنه
■ چاپ اول ۱۴۰۴

ارتباطات بازاریابی

■ مولفین: هومن درخشانیان، افروز نوربخش
■ ناشر: فرهوش
■ چاپ اول ۱۳۹۹

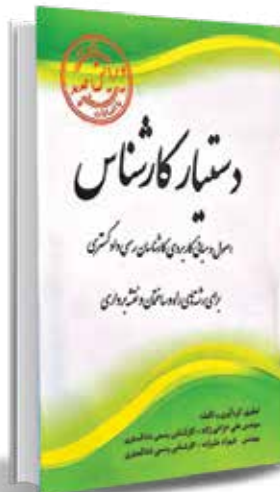
بررسی تحلیلی روابط اقتصادی موجر و مستاجر

■ مولف: محمدمسعود علیزاده خرازی
■ ناشر: میزان
■ چاپ اول ۱۳۸۸

ژنتیک گیاهی

■ مولف: مسعود عسگری‌راد
■ ناشر: آموزش‌شی تالیفی
■ ارشدان
■ چاپ اول ۱۴۰۲

دستیار کارشناس (برای رشته‌های راه و ساختمان و نقشه‌برداری)

■ مولفین: علی خرازی‌زاده، شهزاد علیزاده
■ ناشر: پیک فرهنگ
■ چاپ دوم ۱۴۰۱

آشنایی با اصول اولیه فروش در دفاتر خدمات مسافرتی

■ مولف: علی رحمتی
■ ناشر: مهکامه
■ چاپ اول ۱۴۰۲

منسوجات صنعتی

- مولفین: مهدی ورسه‌ای ... [و دیگران]
- ناشر: جهاد دانشگاهی واحد صنعتی امیرکبیر
- چاپ اول ۱۳۹۴

پسته

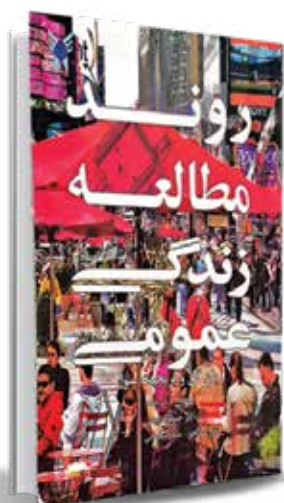
یا طلای سبز ایران

- مولفین: تراب امیرقاسمی، جعفر سوزنی
- ناشر: سازمان نظام مهندسی کشاورزی
- چاپ اول ۱۳۸۷

رتبه‌بندی انتخاب مصالح ساختمانی

- مولف: پرویز فخرائی
- ناشر: کاوش هنر
- چاپ اول ۱۴۰۳

روند مطالعه زندگی عمومی

- مترجمین: حسین ذبیحی ... [و دیگران]
- ناشر: دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات
- چاپ اول ۱۳۹۴

عمارت دیوانخانه (تلگرافخانه)

- مولف: مصطفی راستی‌دوست
- ناشر: مولف
- چاپ اول ۱۴۰۱

رفتار مهندسی سنگ‌ها

- مترجمین: محمدرضا عطرچیان، غلامرضا نیازی
- ناشر: مترجم
- چاپ اول ۱۳۹۶

همایش ملی توسعه نظام کارشناسی

همایش ملی توسعه نظام کارشناسی

با ارائه مقالات تخصصی

برگزارکننده: کانون کارشناسان رسمی دادگستری استان تهران

زمان: ۲۵ و ۲۶ بهمن ماه ۱۴۰۴

مکان: مرکز همایش‌های بین‌المللی رازی دانشگاه علوم پزشکی ایران

اهداف برگزاری همایش

- توسعه نظام کارشناسی
- ارتقای دانش کارشناسی
- تقویت انسجام داخلی جامعه کارشناسی
- رشد کیفی و کمی خدمات کارشناسی
- افزایش اعتبار بیرونی کارشناسی
- توسعه همکاری‌های سازمانی و نهادی، مرتبط به کارشناسی

محورهای همایش

۵ مرور آموزه‌های تجارب کارشناسی

- تحلیل مسائل مرتبط با صلاحیت‌های کارشناسی
- شناسایی عوامل موثر در اختلاف نظرهای کارشناسی
- ریشه‌یابی شکایات انتظامی از کارشناسان

۶ شناسایی عوامل موثر در ارتقای کیفیت خدمات کارشناسی

- تبیین نقش اخلاق حرفه‌ای در اعتلای کارشناسی رسمی
- طراحی ساز و کار ارزشیابی خدمات کارشناسی
- به کارگیری ابزارهای هوشمند در امور کارشناسی
- ترسیم فرآیند ارتقای جایگاه کارشناسی رسمی

۷ بررسی تجارب بین‌المللی در نظام کارشناسی

- بررسی نقش سازمانهای بین‌المللی نظام کارشناسی
- مرور استانداردهای بین‌المللی در امور کارشناسی
- بررسی ساختار و نظام کارشناسی در کشورهای مختلف
- معرفی جایگاه کارشناسی در نظام قضایی کشورهای منتخب
- بررسی نظام‌های تعرفه دستمزد کارشناسی در کشورهای دیگر
- تحلیل فرصت‌ها و تهدیدها در تعاملات و استفاده از استانداردهای بین‌المللی

۱ تبیین جایگاه کارشناسی از منظر قانونی و حرفه‌ای

- تبیین نقش کارشناسان رسمی دادگستری در توسعه عدالت
- تبیین نقش اجتماعی کانون کارشناسان به عنوان شکل حرفه‌ای
- صیانت از استقلال کانون کارشناسان رسمی دادگستری
- ارتقاء شأن کارشناسی و کانون کارشناسان رسمی دادگستری در جامعه
- معرفی ظرفیتهای متنوع کارشناسی در ارائه خدمات فنی و تخصصی

۲ بررسی ساختار نظام کارشناسی رسمی

- تبیین جایگاه نظام کارشناسی در نظام قضایی
- تحلیل ساختاری وجود نهادهای موازی در امر کارشناسی رسمی
- آسیب‌شناسی ساختار درونی و بیرونی نهادهای مرتبط به کارشناسی
- تبیین مراودات و تعاملات مراجع قضایی با کانونهای کارشناسی
- تحلیل وضعیت و راهکارهای اصلاح ساختار امور کارشناسی غیرقضایی

۳ تحلیل نقش نهادهای سیاستگذار، ناظر و تنظیم‌گر در امور کارشناسی

- تبیین جایگاه و نقش نهادهای محیط بیرونی کارشناسی
- بررسی نقش و جایگاه نهادهای محیط درونی کارشناسی

۴ تحلیل چالش‌های نظام کارشناسی

- تشریح ضرورت و چگونگی بازنگری قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری
- آسیب‌شناسی اجرای قانون تسهیل و نحوه اخذ پروانه کارشناسی
- تحلیل آثار چگونگی تدوین، تصویب و اجرای تعرفه دستمزد کارشناسی
- بررسی مسائل نظام ارجاع کار کارشناسی در حوزه قضایی و غیرقضایی

تارنمای ارسال مقالات:

hamayesh.karshenasan.ir

کانون کارشناسان رسمی داورگری
Official Expert Organization, Tehran

ماده ۴۸ آیین نامه اجرایی قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری

هیئت مدیره هر کانون موظف است به منظور اطمینان از ارتقای کیفیت خدمات حرفه‌ای کارشناسان کانون مربوط، هماهنگی در روش‌های انجام کارشناسی، کیفیت گزارش‌های کارشناسی، پیشگیری از رفتار ناسازگار با شئون حرفه‌ای و ضرورت گذراندن دوره‌های بازآموزی کارشناسان عضو، همچنین دقت در رعایت مقررات قانونی، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی و ضوابط و نظامنامه‌های تدوینی و تصویبی شورای عالی، بر کار حرفه‌ای کارشناسان رسمی آن کانون نظارت مستمر نماید.

نظارت کانون بر فعالیت‌های حرفه‌ای اعضا با جلب نظر گروه‌های تخصصی ذی‌ربط انجام می‌گیرد. کارشناسان رسمی موظفند پرونده‌ها، اطلاعات، مدارک مورد نیاز را برای رسیدگی در اختیار کانون و گروه‌های مذکور قرار دهند. گزارش‌ها و مدارک مربوط جزو اسناد طبقه‌بندی شده محسوب و به کارگیری و یا افشای آن در غیر مورد ممنوع می‌باشد.

